

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ (7.-8. Sınıflar) MANZUM
METİNLERİN METİN NİTELİKLERİNE UYGUNLUĞUNUN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Murat TOPAL

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Hakan YALAP

Nevşehir
Eylül 2019

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ (7.-8. Sınıflar) MANZUM
METİNLERİN METİN NİTELİKLERİNE UYGUNLUĞUNUN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

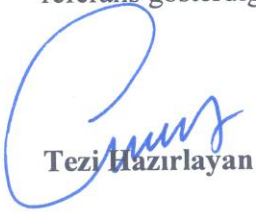
Murat TOPAL

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Hakan YALAP

Nevşehir
Eylül2019

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Murat TOPAL

TEZ KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Türkçe Ders Kitaplarındaki (7.-8. Sınıflar) Manzum Metinlerin Metin Niteliklerine Uygunluğunun Değerlendirilmesi” adlı Yüksek Lisans / Doktora tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Murat TOPAL

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Hakan YALAP

Prof. Dr. H. Abdullah ŞENGÜL

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Başkanı

Dr. Öğr. Üyesi Hakan YALAP danışmanlığında Murat TOPAL tarafından hazırlanan “Türkçe Ders Kitaplarındaki (7-8. Sınıflar) Manzum Metinlerin Niteliklerine Uygunluğunun Değerlendirilmesi”adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

25 / 10 / 2019

JÜRİ

İMZA

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Hakan YALAP

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Tugrul Bulut

Üye

Doç. Dr. Sercen Demirener

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 25 / 10 / 2019 tarih ve 2619.42.1059 sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

25 / 10 / 2019

Doç. Dr. Vedat AKTEPE
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müdürü

**TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ (7. - 8. Sınıflar) MANZUM
METİNLERİN METİN NİTELİKLERİNE UYGUNLUĞUNUN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Murat TOPAL

**Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve
Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Eylül, 2019**

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hakan YALAP

ÖZET

Manzum, Arapça “nazm” kökünden türemiş; şiir biçiminde yazılmış, düzenli, muntazam anlamlarına gelmektedir. Edebiyatta kullanılan nazım ise ölçülü, uyaklı şiirin genel adıdır. Bir şiirin manzum metin sayılabilmesi için vezin, kafiye ve redif gibi özellikleri bünyesinde barındırması gerekmektedir. Ama bu özelliklere sahip olması iyi bir manzum metin için yeterli değildir. İyi bir manzum metnin hem içerik hem de biçim olarak bazı özellikleri taşıması gerekmektedir. Bu çalışmada amaç, şiirin ilköğretimdeki durumunu irdelemek ve Türkçe ders kitaplarındaki (7. ve 8. sınıflar) manzum metinlerin yazınsal nitelik açısından, metin niteliklerine uygunluğunu incelemektir. Tarama niteliğinde olup, alanyazın taraması ve inceleme yoluyla yapılan bu çalışmanın evreni, 2018–2019 eğitim ve öğretim yılında okutulan 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki manzum metinlerdir. Örneklem ise Milli Eğitim Bakanlığı tarafından üç ve özel bir yayınevi tarafından yayımlanmış bir kitap olmak üzere toplam 4 adet 7. ve 8. sınıflara ait Türkçe ders kitaplarındaki manzum metinleri kapsamaktadır. Metinlerin değerlendirilmesinde yazınsal nitelik açısından belirlenmiş olan, ‘âhenk’, ‘imgesel özellikler’, ‘yazınsal özerklik’ ve ‘çocuğa görelilik’ ölçütleri kullanılmıştır. Yapılan değerlendirme sonucunda, 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında, toplamda 26 manzum metnin kullanıldığı tespit edilmiş ve ölçütler ışığında yapılan değerlendirmede bu manzum metinlerin 15 tanesinin ‘iyi’ düzeyde, 10 şiirin ‘orta’, 1 şiirin ise ‘zayıf’ düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Yüzdelerle ifadeyle incelenen 26 şiirin %57,69’u ‘iyi’, %38,46’sı ‘orta’ ve %3,84’ü ‘zayıf’ düzeydedir. Bu durum, Türkçe ders kitapları hazırlanırken manzum metinlerin seçiminde gerekli özenin gösterilmediğini gözler önüne sermektedir. Öğrencilerin çok erken yaşlarda gerçek sanat ürünleriyle karşılaşması hem edebiyatımız açısından hem de sorumluluklarını bilen, hassas bir gelecek yetiştirmek açısından oldukça önemlidir. İncelemelerimiz sonucunda çıkan bu olumsuz sonuçlar, şiire bir sanat olarak bakılmasının sadece sözde kaldığının bir delilidir. Çalışmamızda Türkçe ders

kitaplarında kullanılması gerektiğini düşündüğümüz manzum metinlere de yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Manzum metin, Türkçe ders kitabı, 7. ve 8.sınıflar, manzum metin nitelikleri.

**EVALUATION OF POETIC TEXTS ON TURKISH LESSON TEXTBOOKS
(7th-8th Grades) IN TERMS OF POETIC TEXT QUALIFICATIONS**

Murat TOPAL

**Institute of Social Sciences, Department of Turkish Language and Literature,
Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Master Thesis, September, 2019**

Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Hakan YALAP

ABSTRACT

The verse is derived from the Arabic “nazm” root; written in the form of poetry, regular, means regular. The verse used in literature is the general name of restrained, rhyming poetry. To consider a poem as verse text, it must contain features such as meter, rhyme and redif. But having these features is not enough for a good verse text. A good verse text should have some features, both in content and form. The aim of this study is to examine the status of poetry in primary education and to examine the appropriateness of verse texts in Turkish textbooks (7th and 8th grades) in terms of literary quality and text qualities. The universe of this study, which is a screening and conducted through literature review and analysis, is the verse texts in the 7th and 8th grade Turkish textbooks taught in the 2018-2019 academic year. The sample consists of three verses in Turkish textbooks belonging to 7th and 8th grades, three of which are published by the Ministry of National Education and one published by a private publishing house. In the evaluation of the texts, the criteria of ‘harmony’, ‘imaginary features’, ‘literary autonomy’ and ‘relative to the child’ were used. As a result of the evaluation, it was identified that a total of 26 verse texts were used in the 7th and 8th grade Turkish textbooks, and 15 of these verse texts were ‘good’, 10 poems were ‘medium’ and 1 poem was ‘weak’ were detected. Of the 26 poems analyzed in percentage terms, 57.69% were ‘good’, 38.46% were ‘moderate’ and 3.84% were ‘unqualified’. This situation shows that the necessary care has not been taken in the selection of verse texts while preparing Turkish textbooks. It is very important for students to experience real art products at a very early age both in terms of our literature and in terms of raising a sensitive future that knows their responsibilities. These negative results of our investigations are proof that poetry is regarded as an only art. In this study, verse texts which we think should be used in Turkish textbooks are also included.

Keywords: Verse text, Turkish course book, Grades 7. and 8., Verse text qualities.

TEŞEKKÜR

Bu alıőmanın her aőamasında benden desteğini esirgemeyen değerli eőime, tez konusunun belirlenmesinde ve yazım s¼recinde fikirlerini ve desteğini aldığım kıymetli Hocam, danıőmanım Dr. Öğretim üyesi Sayın Hakan YALAP'a ve tez yazım s¼recinde ne zaman başım sıkıősa bana destek veren arkadaşım, dostum, kardeşim Yahya SÖNMEZ'e, meslektaőlarım Melahat BİRİNCİ, Muhammet SEVİM ve B¼lent ÖZGÜN'e teőekk¼r¼ borç bilirim.

Murat TOPAL

Nevşehir 2019

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ KILAVUZUNA UYGUNLUK	ii
ONAY:	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR VE SİMGELER	xii
1.GİRİŞ	1
1.1.Problem	3
1.2. Amaç	4
1.3. Önem	5
1.4. Sınırlılıklar	5
1.5. Tanımlar	6
1.6. Yöntem.....	6
1.6.1. Araştırmanın Modeli	6
1.6.2. Evren ve Örneklem	7
1.6.3. Verilerin Toplanması ve İşlenmesi	7
2. METİN	8
2.1. Metin Nedir?	8
2.2. Mensur Metin	11
2.3. Manzum Metin	12
2.3.1. Manzum Metnin Nitelikleri	13
2.3.1.1. Ölçü ve Çeşitleri.....	15
2.3.1.1.1. Hece Ölçüsü	19
2.3.1.1.2. Aruz Ölçüsü	21
2.3.1.1.3. Şiirde Serbest Yapı.....	22
2.3.1.2. Kâfiye(Uyak).....	24
2.3.1.2.1. Yarım Kâfiye(Uyak)	27
2.3.1.2.2. Tam Kafiye(Uyak)	28

2.3.1.2.3.Zengin Kâfiye(Uyak)	28
2.3.1.2.4.Cinaslı Kâfiye(Uyak)	29
2.3.1.3.Redif.....	29
2.3.1.4.Yeni Türk Şiirinde Nazım Biçimleri ve Türleri.....	34
2.3.1.4.1.Düzenli Nazım Biçimleri	36
2.3.1.4.1.1.Düz Uyak	36
2.3.1.4.1.2.Çapraz Uyak.....	36
2.3.1.4.1.3.Sarma Uyak.....	37
2.3.1.4.1.4.Örüşük Uyak	37
2.3.1.4.1.5.Sone.....	37
2.3.1.4.1.6.Triyole.....	37
2.3.1.4.1.7.Terza-rima	38
2.3.2. İyi Bir Manzum Metin Nasıl Olmalı?	38
2.3.2.1. Âhenk	38
2.3.2.2. İmgesel Özellikler	38
2.3.2.3. Yazınsal Özerklik.....	39
2.3.2.4. Çocuğa Görelik	39
3. İLKÖĞRETİMDE ŞİİR VE EĞİTİMİ	40
3.1. İlköğretimde Çevre ve Ortam Bakımından Şiir	40
3.2. Program Düzeyinde Şiir ve Eğitimi	41
3.3. İlköğretimde Türkçe Ders Kitaplarına Alınan Metinlerin Taşması Gereken Özellikler.....	45
3.3.1.İlköğretim 7. ve 8.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Şiir Türüne Ayrılan Yer....	47
3.3.2. İlköğretim 7. ve 8.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Manzum Metinlerin Değerlendirilmesi.....	47
3.3.3. Belirlenen Ölçütlere Göre Manzum Metinlerin Değerlendirilmesi	48
3.3.3.1. 7.Sınıf (MEB Yay.-1)Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Ölçütlere Göre Değerlendirilmesi.....	48
3.3.3.2. 7.Sınıf (MEB Yay.-2) Türkçe Ders Kitabındaki Manzum Metinlerin Ölçütlere Göre Değerlendirilmesi	61
3.3.3.3. 7.Sınıf (Dersdestek Yay.) Türkçe Ders Kitabındaki Manzum Metinlerin Ölçütlere Göre Değerlendirilmesi.....	70

3.3.3.4. 8.Sınıf (MEB Yay.) Türkçe Ders Kitabındaki Manzum Metinlerin Ölçütlere Göre Değerlendirilmesi.....	97
3.3.4. 7. ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Hangi Manzum Metinler Kullanılmalı?	118
SONUÇ VE ÖNERİLER	120
KAYNAKLAR	123
EKLER	127
ÖZ GEÇMİŞ	128

KISALTMALAR VE SİMGELER

Akt.	: Aktaran
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa/ Sayfalar
S.	: Sayı
TDK	: Türk Dil Kurumu

TABLolar LİSTESİ

Tablo-1.	Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki (MEB Yay.-1) Manzum Metinlerin Ölçütlere Göre Değerlendirilmesi	48
Tablo-2.	Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki (MEB Yay.-2) Manzum Metinlerin Ölçütlere Göre Değerlendirilmesi	61
Tablo-3.	Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki(Dersdestek Yay.) Manzum Metinlerin Ölçütlere Göre Değerlendirilmesi	70
Tablo-4.	Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki(MEB Yay.) Manzum Metinlerin Ölçütlere Göre Değerlendirilmesi	97
Tablo-5.	7.ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Kullanılması Teklif Edilen Manzum Metinler	119
Tablo-6.	Ders Kitaplarındaki Şiirlerin Manzum Metin Ölçütlerine Göre İnceleme Sonuçları	122

1. GİRİŞ

Eğitim ve öğretimde kullanılan materyallerin başında kitaplar gelmektedir. Kazanım ve amaçların öğrencilere aşılmasında en büyük görev ders kitaplarına düşmektedir. Özellikle Türkçe ders kitapları, temel dil becerilerini öğrencilere kazandırmada önemli bir rol üstlenmektedir. Günümüzde ders kitaplarındaki artan çeşitlilik, derslerde kullanılacak temel kaynak olan kitapların doğru belirlenmesini gündeme getirmektedir. Derslerde kullanılacak kitaplar sadece öğrencilere bilgi vermek amacıyla oluşturulmamalıdır. Bu kitapların bir özelliği de öğrencilere bazı duyuşsal yetenekler kazandırmaktır. Türkçe ders kitaplarında faydalanılan metinlerin çocuklara dil becerileri kazandırmada, okuma zevki ve alışkanlığı kazandırmada, kültürel değerlerimizin kavratılmasında ve çocuklarımızın sosyalleşmelerine önemli katkıları vardır. Türkçe derslerinde öğretmenler pek çok hedef ve kazanımı kitap yardımıyla öğrencilere kazandırmaktadır. Bu açıdan Türkçe öğreniminde merkezi bir noktada olan ders kitapları öğretmene kılavuzluk etmesi bakımından oldukça önemlidir. Bununla beraber okullarda okutulan ders kitapları her dönem eleştirilmektedir. Bu husus ders kitaplarının kolay edinilmesi, hemen ulaşılması ve yaygın kullanımıyla izah edilebilir. Türkçe ders kitapları, içeriğindeki metinler yardımıyla öğrencilere temel dil becerilerini kazandırmada oldukça önemli bir rol üstlenmektedir. Türkçe ders kitaplarında bulunan metinler yardımıyla öğretmenlerin planladığı etkinliklerle temel dil becerileri (okuma, konuşma, dinleme, yazma) öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır. Özellikle ana dil eğitiminde öğrencilere temel dil becerileri ve bazı bireysel yeteneklerin kazandırılması açısından ders kitaplarında bulunan metinlerin sahip olması gereken nitelikler üzerinde önemle durulması elzem olan bir mevzudur.

Türkçe ders kitaplarında kullanılan metinler arasında manzum metinler önemli bir yer tutmaktadır. Manzum metinlerin taşınması gereken bazı nitelikler vardır. Bu nitelikler şiir sanatı için oldukça önemlidir. “Şiir muhakkak vezinle ve kafiye ile vucüda gelir. Şiir musikinin hemşiresidir, aletsiz teganni edilemez.” (Beyatlı, 1971:135). “Nazımın aradığı âhenkli ve etkili anlatım, öteden beri şu üç ögeyle sağlanmıştır: vezin, kafiye ve nazım şekli.” (Mutluay, 1972:27). Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere manzum metnin nitelikleri “vezin, kafiye ve nazım şekli”dir.

Tanzimatla birlikte özellikle serbest tarzda yazılan şiirler Batı edebiyatlarından edebiyatımıza girmiş, günümüze değin artarak etkisini sürdürmüştür. Türk kültürünün ve edebiyatının bir parçası olan kafiye, redif, hece ölçüsü gibi unsurlar neredeyse terk edilmiştir. Manzum metinlerin niteliklerinden olan redif, kafiye, ölçü gibi unsurlar ne yazık ki günümüz şiirinden silinip gitmiştir. Okullarda bu nitelikler üzerinde durulmaması, öğrencilerin serbest yapıda şiirlere yönlendirilmesi gelecek yıllar için daha da ümitsizliğe kapılmamıza neden olmaktadır. Halbuki bu unsurlar bizim edebiyatımızın, kültürümüzün birer parçası olup geçmiş dönemlerde pek çok şairimiz ve halk ozanımız bu unsurlarla çok yetkin eserler vermişlerdir. Hal böyleyken ders kitaplarında kullanılan manzum metinlerin bu niteliklere uygun olarak seçilmesi önem arz etmektedir. Şunu da belirtmeliyiz ki manzum metin niteliklerini sağladığı halde şiir olma özelliğinden çok uzak eserlerde yok değildir. Şiirin bir sanat eseri olduğu görüşünden hareketle çocuklarımızı gerçek sanat eserleriyle buluşturmanın, tanıştırmamızın ders kitaplarına seçilen manzum metinler aracılığıyla sağlanacak olması göz ardı edilmemelidir.

7. ve 8. sınıf ders kitaplarını seçmemizin nedeni bilişsel gelişim konusunda çalışmalar yapan Piaget'nin bilişsel ilerlemeyi dört dönemde incelemesi ve bu dönemlerde çocukların gerçekleştirmesi beklenen bazı özelliklerdir. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin bulunduğu yaş itibarıyla yaşadıkları dönem soyut işlemler dönemi olarak adlandırılan 12 yaş ve üstü olan dönemdir. Bu dönemde öğrenciler soyut düşünmeye başlarlar ve bu da konumuz olan şiir sanatıyla yakından ilgilidir. Şiir sanatı başlı başına soyut düşünmeyi gerektirdiğinden, ders kitaplarında nitelikli şiirlerin kullanılması bu dönem için daha da anlam kazanacaktır. Bu

dönemde öğrencilerin muhakkak suretle nitelikli sanat eserleriyle karşılaştırılması gerekmektedir. Bu da çalışmamızın konusunu teşkil etmektedir.

Bu çalışmada, 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında okutulan, 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan manzum metinlerin ne derece manzum metin nitelik ve kriterlerine uygun olduğu sorgulanmıştır. Manzum metinlerin seçilirken nelere dikkat edilmesi gerektiği görüşünden hareketle oluşturulan kriterler ışığında manzum metinler değerlendirilmiştir. Değerlendirilen 26 manzum metin için belirlenen kriterler ‘âhenk’, ‘imgesel özellikler’, ‘yazınsal özerklik’, ‘çocuğa görelilik’tir. Manzum metinler belirlediğimiz kriterlere göre ‘iyi(3)’, ‘orta(2)’, ‘zayıf(1)’ olarak uç alan uzmanı tarafından değerlendirilmiştir.

1.1.Problem

İlköğretimde şiirin yeri ve konumu , bu çalışmanın problemini teşkil etmektedir. Bu bağlamda, şiirin ilköğretimdeki durumu araştırılmış; 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında şiir olarak yer alan metinler manzum metin nitelikleri açısından incelenmiştir.

Banarlı (2005:112),“vezin, kafiye, nazım şekilleri” gibi şiiri güzelleştiren ve manzum metinlerin nitelikleri olarak gördüğümüz unsurlarla ilgili şunları söylemektedir: İşte bu güzelliği ören büyük zevk ve musiki mimarisinde, Türkçeyi böylesine güzelleştirmek için, asırlarca şiir söyleyen sanatkâr Türk atalarının kullandıkları vezinlerin, kafiyelerin, nazım şekillerinin atılmaz ve unutulmaz bir yeri vardır. Vezinler, kafiyeler ve nazım şekilleri, tıpkı milli musikiler, milli danslar gibi, milli zevkin yaratıp yaşattığı veya işleyip bütünlediği kıymetlerdir. Şiirin bu harici ses unsurları, her şeyden çok milli lisanlardaki musiki mimarisini vücuda getiren hassas ve ölçülü sanat malzemeleridir. Bu sözüyle Banarlı vezin, kafiye ve nazım şekillerinin Türk edebiyatı ve Türk kültürü için ne derecede önemli olduğuna vurgu yapmaktadır.

Günümüz Türk şiirinde manzum metin niteliklerinin neredeyse terk edildiğini görmekteyiz. Serbest yapıda yazılmış olan şiirler neredeyse Türk şiirini istila etmiş durumdadır. Okullarımızda öğrenciler serbest yapıda şiirler görmekte ve serbest

yapıda şiirler yazmaya teşvik edilmektedir. Bu durum günümüzde şiir alanında olgun eserler verilmesine de engel olmaktadır. Tarlan'ın şu cümleleri adeta duygularımıza tercüman olmaktadır: “Vezin ve kafiye eğitimi görülmeden vezin ve kafiyeyi terk etmek, çağdaş şiirin yapısını meydana getiremez. Yalnız kabiliyete güvenerek şiir yazmak ile yalnız bilgiye güvenerek şiir yazmak, insanı cılızlığa götürür”(Tarlan, 2017:79).

1.2. Amaç

Çalışmanın amacı, İlköğretimde şiirin durumunu irdelemek ve 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki manzum metinlerin, manzum metin niteliklerine uygun olup olmadığını tespit etmektir.

Bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Manzum metinlerin nitelikleri nelerdir ve bu nitelikler neden önemlidir?
2. Manzum metinlerin nitelik dışında taşıması gereken özellikler nelerdir?
3. İlköğretimde genel olarak şiir ne durumdadır? Bu soru çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:
 - a. “2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında(İlköğretim1,2,3,4,5,6,7 ve 8.Sınıflar)” şiir ve eğitimi nasıl bir yaklaşımla ele alınmaktadır?
 - b. İlköğretimde şiire yönelik tutumlar hangi niteliktedir?
 - c. İlköğretim ders kitaplarında şiir türüne ne ölçüde yer verilmektedir?
 - d. İncelenen ders kitaplarında şiir olarak yer verilen ürünler manzum metin nitelikleri açısından ne düzeydedir?
 - e. Ders kitaplarındaki manzumeler, şiir sanatı açısından ne gibi sonuçlar doğurabilir?

1.3. Önem

Şiirin, bu çalışmanın amaçladığı biçimde eğitimimizde yer edinmesiyle; öğrencilerimizin estetik ve özerk benlik gelişimine katkı sağlayarak toplumsal fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bu konuda Afacan'ın şu cümleleri oldukça önemlidir: “Manzum metin niteliklerine sahip şiirler hem öğrencilerin hayal dünyasında yeni ufuklar açacak hem de onun bir bütün olarak gelişmesini sağlayarak sağlıklı bir benlik gelişimine de katkıda bulunacaktır.” (Afacan,2013:5).

Manzum metin nitelikleri, çocuğun anlam evrenini genişleterek yaratıcı düşünmesine de katkı sağlayacaktır. Tanpınar'ın şu cümleleri bu düşüncemizi kanıtlar niteliktedir: “Şiirde önemli olan konu kafiye ve rediftir. Şairin duygu ve ilhamını bu hususlar belli eder. Duygu, düşünce ve hayal redif ve kafiye çevresinde oluşturulur. Şair duygu ve hissiyat evrenine bu iki etkenin olanaklarıyla giriş sağlar. Kullanılan her yeni redif ve kafiye, yeni bir anlam evrenine açılmış bir yola benzer.” (Tanpınar, 1982:20).

Bu çalışma, belirli ölçütler ışığında yapılan metin incelemeleriyle şiir ve manzume farkını ortaya koyması; ilköğretimde şiirin durumunu bulgular doğrultusunda betimlemesi; eleştirel bakış açısıyla şiirin ilköğretimdeki yerini sorgulaması açısından önem teşkil etmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Çalışmamız için öngörülen sınırlar, manzum metin bağlamında şiiri, eğitim basamağı olarak ilköğretim 7. ve 8. sınıfı kapsamaktadır. Bu çalışmanın konusu kapsamında, manzum metin nitelikleri açısından incelenen kitaplar, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığınca Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan “2018-2019 Eğitim ve Öğretim Yılında Okutulacak İlköğretim ve Ortaöğretim Ders Kitapları” listesindeki Milli Eğitim Bakanlığınca üç ve özel bir yayınevi(Dersdestek) tarafından biradet olmak üzere yayımlanmış toplam dört adet (7. ve 8. sınıflara ait) Türkçe ders kitabı incelenmiştir. Bu kitaplar ayrıntılı kimlikleriyle Ek-1'de verilmiştir.

İlköğretimdeki şiir eğitiminin, program açısından değerlendirilmesi bağlamında “2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlköğretim1,2,3,4,5,6,7 ve 8.Sınıflar)” inceleme konusudur.

1.5. Tanımlar

Bu çalışma kapsamında bazı kavramlar, çalışmanın ilgili bölümlerinde yeri geldikçe açıklanmıştır. Bu kavramlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Metin: Bir yazıyı şekil, anlatım ve noktalama hususlarıyla oluşturan kelimelerin tamamı, tekst; basılı veya el yazması parça.

Manzum metin: Şiir biçiminde yazılmış;düzenli, muntazam anlamlarına gelmektedir. Nazım kelimesi, Arapçadan dilimize geçmiştir. Kelime kökü “nazm”dır. Sözlük anlamı “inciye ipliğe dizmek” demektir. Edebiyatımızda kullanılan nazım ise “ölçülü ve kafiyeli ifade”nin genel adıdır.

Şiir: Manzum metinler içinde anlam ve duygu yoğunluğu bakımından üst seviyede olan, içerisinde söz sanatları ve söz oyunları barındıran, okuyucuda ya da dinleyende derin etki bırakan eserlerdir.

Ölçü: Bir şiirdeki dizelerin hece ve durak bakımından denk oluşu, vezin.

Kafiye: Mısra sonlarındaki ses benzerliğine kafiye denir.

Redif: Şiirde kafiyeden sonra tekrarlanan, aynı harflerden oluşan kelime veya ek.

1.6. Yöntem

1.6.1. Araştırmanın Modeli

Tarama niteliğinde olan bu çalışmada, doküman incelemesi yoluyla veriler toplandı. Araştırmanın bu bağlamda diğer bir özelliği ise, Milli Eğitim Bakanlığı ve özel bir yayınevi(Dersdestek) tarafından yayımlanmış 7. ve 8. sınıflara ait Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin değerlendirilmesine dayanmasıdır.

Çalışmada öncelikle manzum metin nitelikleri üzerinde durulmuş ardından Türkçe ders kitaplarındaki şiirler bu nitelikler açısından değerlendirilmiştir.

1.6.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni, sınırlılıklar başlığı altında belirtildiği gibi, Tebliğler Dergisinde yayımlanan “2018-2019 Eğitim ve Öğretim Yılında Okutulacak İlköğretim ve Ortaöğretim Ders Kitapları” listesinde yer alan 7. ve 8. sınıflara ait Türkçe ders kitaplarındaki manzum metinlerdir. Örneklem ise Milli Eğitim Bakanlığı ve özel bir yayınevi tarafından yayımlanmış toplam dört adet 7. ve 8.sınıflara ait Türkçe ders kitaplarındaki manzum metinlerdir. Bu metinlerin yer aldığı kitapların künyeleri Ek-1’de verilmiştir. Bu bakımdan yayımlanmış olan bu kitaplar şiir olarak alınmış metinler incelenmiştir.

1.6.3. Verilerin Toplanması ve İşlenmesi

Kaynak taraması yoluyla elde edilen veriler araştırma ve inceleme içeriğine göre çalışmanın ilgili bölümlerinde kullanılmıştır.

Kitaplardaki manzum metinler, üç alanyazın uzmanı tarafından inceleme ölçütleri ışığında değerlendirilmiş ve sonuçlar her bir kitap için ayrı bir tablo içinde gösterilmiştir. Tabloda metin adı, yazarı vb. belirtilerek; “âhenk”, ‘imgesel özellikler’, ‘yazınsal özerklik’ ve ‘çocuğa görelilik’¹(Afacan, 2013:71) olarak belirlenen ölçütler ışığında “zayıf(1)”, “orta(2)”, “iyi(3)” düzeyler saptanmış ve bunların ortalaması “şiir düzeyi” başlığı altında tablonun son sütununda belirtilmiştir.

Çalışmanın güvenilirliği için Miles ve Huberman’ın (1994) önerdiği uyuşum yüzdesi hesaplama formülü kullanılmıştır. “*Güvenirlilik= Görüş Birliği/(Görüş Birliği + Görüş ayrılığı)*”.Yapılan hesaplamalar neticesinde çalışmada uyuşum yüzdesi %77 olarak tespit edilmiştir. Uyuşum yüzdesinin %70’in üzerinde olması çalışma için güvenilir kabul edilmektedir.

¹ 2.3.2. bölümde ayrıntılarıyla anlatılmıştır.

2. METİN

2.1. Metin Nedir?

Metin kelimesi sözlükte, “bir yazıyı şekil, anlatım ve noktalama hususlarıyla oluşturan kelimelerin tamamı, tekst; basılı veya el yazması parça“ olarak açıklanmaktadır (TDK,2011:1667).

“Metin [lat.textus(dokuma)>texere: dokumak], belirli bir iletişim bağlamında bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen bir dil dizgesinin tamamı” (Günay, 2003:35).

Başka bir tanımda ise Akyol: “Metin sözcüğü bir kitabın içindeki bölümleri, başlı başına tek bir konuyu, makaleyi veya birkaç paragraftan oluşan ve bir ana fikre sahip olan yazıları anlatmak için kullanılmaktadır.”(Akyol, 2006:203).

Okumaya konu olan, basılı ve yazılı, anlam ve anlam bütünlüğü bulunan her şey geniş anlamda bir metni oluşturmaktadır (Özdemir, 2004: 36).Bu açıklamalardan metnin kendine ait bir mesaj, bir ana fikir taşıması gerektiğini; paragraf veya paragraflardan oluşan, sözlü ve yazılı olabilen metnin gelişigüzel değil;düzenli ve tasarlanmış bir yapı olduğu görülmektedir.

Rıfat (2007), eleştirel yaklaşımla metin benim için her şeydir der ve devam eder. Hem dilsel üretimi tamamlanmış bir üründür; hem bir üretim sürecinin izlerini taşıyan son biçimdir; hem okurların alımlama ufkuna göre yorumlanacak bir üretim kaynağıdır; hem de kurcalandıkça çoğalarak açılan, bu özelliğiyle de okuruna haz veren bir dokuyu teşkil etmektedir.” (Rıfat ,2007:4-5).

Metin iletişim birimidir. Eksiksiz bir iletişim iyi düzenlenmiş metinlerle sağlanmaktadır (Keçik ve Subaşı, 2001: 23).

Metin kelimesinin diğ er dillerdeki karş ılıklarına baktığımızda mesela Fransızcadaki (texte) ya da İngilizcedeki (text) karş ılıklarının kökeninde, bunların Latince 'kumaş' anlamına gelen textus sözcüğünden geldiğini söyleyebiliriz. Kumaş nasıl ipliklerden dokunarak bir bütün oluşturuyorsa, metin de kendisini oluşturan öğelerin birbirlerine aş ama aş ama eklenmesiyle, bir dokuma süreci sonunda meydana gelmektedir (Akbayır,2007: 11).

Alanyazından yola çıkarak metin ile ilgili ş unları söyleyebiliriz:

- Metin; bir yazıyı oluşturan ses, sözcük, tümce ve birbirini takip eden cümleler topluluğ uyla alakalı dil birlikteliğidir.
- Metin, belli bir iletişim dahilinde bir ya da birden çok kişi aracılığ ıyla üretilen ve içeriğ inde bir mesaj barındıran sözlü veya yazılı dil dizgesidir.
- Metin, çok ve zengin manaları olan bir dil birliğ idir.
- Metin, anlam bütünlüğü oluşturan metin parçalarının bir toplamıdır.
- Metin, yazarca oluşturulan ş uurlu bir dil birliğ idir.
- Metin, geniş anlamda şiirden romana, bir cümleden bir paragrafa kadar bünyesinde bir iletişim gayesi barındıran, basılı veya yazılı, kendi içinde mana ve söyleyiş bütünlüğü bulunan her şeydir diyebiliriz.

Bir yazının metin olarak kabul edilebilmesi için bazı özellikleri bünyesinde barındırması gerekmektedir.İyi düzenlenmiş bir metin amaçlılık, durumsallık, bilgisellik, kabul edilebilirlik, metinler arası ilişki, tutarlılık ve bağdaş ıklık ölçütlerine uygunluk sergiler(Keçik ve Subaşı, 2001: 23).

Coşkun, bir dilsel ürünün metin olabilmesi için gerekli özellikleri yedi başlıkta toplayan De Beaugrande ve Dressler'den(1981)yaptığı alıntıyla metinsellik ölçütlerini ş u şekilde aktarmıştır: bağdaş ıklık, tutarlılık, amaçlılık, ikna edicilik, bilgilendiricilik, duruma uygun olma, metinlerarasılık(Coşkun, 2009:234).

- **Bağdaş ıklık:**Metindeki kelime ve cümlelerin bir düzen dahilinde birbirlerine bağlanma durumları üzerinde durmaktadır.“Bağdaş ıklık, metnin yüzeysel yapısındaki dil bilgisel ilişkiler yoluyla oluşan bağlantılarla ortaya çıkar. Dilsel

birimlerin derin yapıları arasında bulunan ilişkiye bağdaşıklık denir. Derin yapıdaki ilişki anlam ilişkisinden başkası değildir. Bir metindeki kavramlar arasındaki ilişkilerdir bağdaşıklık.” (Kılıç 2002:115). Metindeki dilsel, dilbilgisel uyum, yani bütünlük olduğunu söyleyebiliriz. “Sözcüklerin cümleleri, cümlelerin daha büyük bir birimi yani metni oluşturmak için birbirlerine hangi dilbilgisel kurallarla bağlandıklarını konu edinir.”(Akbayır 2007:13).Metni oluşturan kelimelerin, cümlelerin paragrafların bir silsile halinde anlamlı bir şekilde birbirine bağlanmasına bağdaşıklık diyebiliriz.

➤ **Tutarlılık:**Okurun alımlama edimi, metnin tutarlılığına, metinde tümceden tümceye hep yeni şeyler açarak sürüp giden akışa dayanır. Tutarlılığın vurgulanan özelliği metnin okurca alımlanması sırasındaki işlev kazanan bir şey oluşudur(Göktürk, 1988:24-25).“Bağdaşıklık ve tutarlılık kavramları birbiriyle ilişkili fakat birbirinden farklı kavramlardır. Bağdaşıklık, metnin parçaları arasındaki dil bilgisel ilişkilere dayanır. Tutarlılık ise metin parçaları arasındaki mantıksal düzen ve bağlantılara dayanır.” (Coşkun, 2009:234-235).

➤ **Amaçlılık:**Bir metinde yazarın vermek istediği, okuruna iletmek istediği mesajı ortaya koyabilmesine amaçlılık diyebiliriz. Bir metni oluştururken yazarın baştan belirlediği bir gayenin olması gerekmektedir. En kolay şekliyle bu gaye “Ben bu metni okuyacak kişilere ne anlatmak, ne mesaj vermek istiyorum?” sorusunun cevabıdır. Bu yönden yazarın metni oluşturmada gayesi metnin ana fikrini oluşturur (Coşkun, 2009:235).

➤ **İkna Edicilik(Kabul Edilebilirlik):**Yazarın yazma gayesini (yazının ana fikrini)ortaya koymasından sonra bu fikrini hedef kitleye yani okuyucuya en uygun şekilde açık ve anlaşılır delillerle ortaya koymasıyla ilgilidir(Coşkun, 2009:235).

Metinde ana fikrin net ve anlaşılır olması, en azından hedef kitleye uygun olması gerekmektedir. Yazar bunun için açık ve anlaşılır delillere yer vermelidir.

➤ **Bilgilendiricilik:**Metnin alıcının ilgisini cezbe etmesi için, alıcı için eski ve yeni bilgileri dengeli bir biçimde barındırması gerekir(Coşkun,2009:237).

➤ **Duruma Uygun Olma:**Metnin duruma uygun olma niteliği, konuya, hitap ettiği kitleye, yazarın amacına ve metin türüne uygun düşecek şekilde bir anlatıma sahip olmasıdır(Coşkun, 2009:237).

➤ **Metinlerarasılık:**Metinlerarasılık kavramını ilk olarak Fransız edebiyat kuramcısı Kristeva kullanmıştır ve Kristeva'ya göre 'Her metin bir alıntılar mozaigi gibi oluşur, her metin kendi içinde bir başka metnin eritilmesi ve dönüşümüdür (Aktulum, 1999: 40-41). Her metin kendinden önce oluşturulmuş diğer metinlerle bir ilişki içerisindedir. Bu da okuyucunun metni anlamlandırması sırasında o metinle ilişkili olan diğer metinleri de düşünerek kavramasını sağlamaktadır(Akbayır, 2006:235).

2.2. Mensur Metin

Mensur, "düzyazı" olarak tanımlanmıştır(TDK, 2011:1653). "Nesir (sözlük manası: saçmak), maksadımızı düz ve tabii olarak anlatma yoludur. Nesirle yazılmış eserler mensur eserlerdir (İlaydın, 1997:27).

Günlük konuşma mantığı ile kurulan nesir cümleleri, klasik dilbilgisi kurallarına uyar.Cümle ögeleri yerli yerindedir. Türk Dili'nde cümle ögesinin alışılmış sırası özne, nesne(veya tümleç), yüklem şeklindedir. Vurgulanan ögenin yer değiştirmesiyle veya farklı mesaj tercihleriyle bunlar sıralamada birbirinin yerini alabilir. Günlük dilde, konuşuyormuş gibi yazmak, nesir diye bilinir; ayrıca nesir kelimesi bir galat olarak düzyazı kelimesi ile anlatılır olmuştur(Önal, 2011: 182).

Yazılı anlatımın iki yolu vardır. Bunlar nazım ve nesirdir. Edebiyatta, sözün ölçülü ve âhenkli söylenmiş biçimine nazım, dil bilgisi kurallarına uyularak yazılan düzyazılara ise nesir denir(Yardımcı, 2011:175).

Yazılı anlatımın iki yolundan biri olan nesrin, dil bilgisi kurallarına uyularak yazılan, cümle ögelerinin yerli yerinde kullanıldığı, günlük dilde konuşuluyormuş gibi yazmak anlamına geldiğini bu tanımlardan hareketle ifade edebiliriz.

Nesir, günlük hayattaki cümlelerin kullanımına uygun ve düşüncenin baskın olduğu bir türdür. Günlük konuşmalar yazıya, nesir(düzyazı)şeklinde aktarılır. Nesir tarzındaki eserler mensur, nesir yazarlar, yazar ismini de almakla birlikte eskiden nasir diye anılırdı(Önal, 2011:182).

Her türlü anlatım iki yolla gerçekleşir. Bunlardan biri nesir, diğeri nazımdır. Nesirde(düz yazı) dil bilgisi kurallarına uyularak amacın doğal dille anlatılması esastır(Aktaş, 2013: 30).

“Yunanlıların ve bilhassa Latinlerin nesir dedikleri nesir, hulasa bugün aydınlığının hudutsuzluğuyla insanları insan eden nesir Araplar’da da yoktu. Acemler’de de yoktu. Biz Türkler, Arap ve Acem’den etkilendiğimiz için, ayrıca da, kendi milli kusurumuz olarak, az yazdığımız için nesirsiz kaldık. Asıl edebiyat nesirdir” (Beyatlı,1984:70). Yahya Kemal’in önemle altını çizdiği gibi nesir edebiyatımızın gelişimi ve ilerlemesi için oldukça önemli bir türdür. Maalesef edebiyatımız nesirle çok geç tanışmış ve bu alanda olgun eserler vermekte de oldukça geç kalınmıştır.

Alanyazından hareketle genel olarak nesrin; düşünce, duygu ve isteklerimizi kısaca maksadımızı düzyazı olarak tabii bir şekilde anlatmamızı sağlayan metin türü olduğunu söyleyebiliriz. Günlük konuşmaların yazıya nesir olarak aktarılması daha kolaydır. Düşüncenin baskın olduğu bu yazı türünde cümlelerdeki öğelerin sıralanışı özen-tümleç-yüklem şeklindedir. Nesir için kısaca serbest, ölçsüz düzyazı da diyebiliriz. Nazım genel olarak bütün şiir türlerini kapsamaktayken nesir ise edebiyatın şiir dışındaki tüm biçimlerini kapsamaktadır.

2.3.Manzum Metin

Manzum, şiir biçiminde yazılmış; düzenli, muntazam anlamlarına gelmektedir(TDK, 2011:1625).Nazım kelimesi, Arapçadan dilimize geçmiştir. Kelime kökü “nazm”dır. Sözlük anlamı, “inciye ipliğe dizmek” demektir. Edebiyatta kullanılan nazım ise, “ölçülü ve kafiyeli ifade”nin genel adıdır. Nazımın özelliklerine uygun olarak yazılmış eserlere manzume denir. Nazım veya manzume kelimeleri, günlük dilde şiir kelimesinin anlamına karşılık kullanılmaktadır (Önal, 2011: 109).

Nazımda anlam ilişkileri yanında ritim, ölçü ve ses benzeşmeleri metni meydana getiren birimleri birbirine bağlar. Nazımla yazılmış eserlere manzume adı da verilir. Eskiden bütün manzum yazılara şiir gözüyle bakılırdı. Günümüzde ise okuyucuda yoğun duygu hali ve heyecan uyandıran, söyleyiş ve âhenkle kendisini meydana getiren parçaları birleştiren, çağrışım ve duygu değerleriyle yeni ve farklı anlamlandırmalara imkân yaratan, yan anlam bakımından zengin metinlere şiir

denmektedir. Düz yazıyla şiirin ilişkisi yoktur. Şiir düz yazıya çevrildiğinde ona şiir özellikleri kazandıran her şey yok olur. Ancak bazı düz yazılarda da şiire özgü söyleyiş ve değerlerle karşılaşmaktadır. Ayrıca her manzum yazı şiir değildir. Manzumeler ölçü ve ritim bakımından bazı kurallara uyularak düzenlenir. Bir coğrafya, bir tarih kitabı, bir matematik kitabı manzum olarak yazılabilir. Bir tarihi ve sosyal olay da manzum olarak anlatılmış olabilir. Çok sayıda manzum olarak yazılmış hikâyelerde vardır. Nazımda ise anlam ilişkileri yanında ritim, ölçü ve ses benzeşmeleriyle metni meydana getiren birimler birbirine bağlanır. Düz yazı, düşünceleri anlatmaya, bilgi vermeye daha uygundur. Manzum yazılara ise duyguların ifadesinde başvurulur (Aktaş, 2013: 30).

Nazım, maksadımızı ritimle yani ölçülü bir hareket içinde anlatma yoludur. Nazım yapma kudretinde bulunan kimseye nazım diyoruz. Nazımla oluşturulmuş yapıtlara manzum eserler diyoruz ve küçük bir manzum eseri manzume diye adlandırıyoruz (İlaydın, 1997: 27).

Nazım, ilham geldiği zaman anlık olarak yazılan kısa ama etkileyici bir özelliğe sahip; vezin, kafiye, ses ve kelime tekrarları gibi âhenk unsurlarının kullanıldığı ve çoğunlukla duyguların ön planda olduğu bir tür olarak karşımıza çıkmaktadır (Samsakçı, 2012: 2711).

Alanyazına baktığımızda manzum metinlerin; mısralardan oluşan, vezinli (ölçülü), kafiyeli (uyaklı) anlatım biçimine sahip; duygu yoğunluğu daha ağır basan eserler olduğunu ifade edebiliriz.

2.3.1. Manzum Metnin Nitelikleri

Manzum metinler her ne kadar edebiyatımızda şiirle özdeşleştirilse de manzum metinlerin şiirden bazı özellikleriyle ayrıldığı görülmektedir. Bu özellikler manzum metinle şiir arasındaki farkı gözler önüne sermesi dolayısıyla oldukça önemlidir.

Nazım ile şiirin aynı kavramlar olarak görülmesinde, edebiyatımızda yer alan şiirlerde bu biçimlere sahip unsurların çokça bulunması ve şiirlerin mısralarla, nazım biçimleri kullanılarak yazılmasının etkili bir yeri vardır. Ama her nazmı şiir olarak kabul edemeyiz. Çünkü genellikle nazım yapısındaki yapıtların ulaşabileceği en

üstün söz sanatları değerine sahip eserlere şiir denmiştir. Bu bir anlatım yöntemi değil, bilhassa belli bir anlatım yoluyla ulaşılabilen edebi seviyedir(Mutluay, 1972: 27).

Manzume ve şiir biçim açısından birbirine benzese de öz olarak birbirlerinden ayrılırlar. Manzume bir anlatım biçimidir; belli bir düzene, ölçüye, kafiyeye sahip dizeler birlikteliğidir. Şiir ise biçim ve içeriğin uyum gösterdiği, anlam yoğunluğu ağır basan, çeşitli söz oyunları ve sanatlarının yer aldığı, düşünce ve duyguların okuyanda ya da dinleyende tesir bırakacak biçimde anlatıldığı edebi tür olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan şiir, manzumeye nazaran okuyucuda daha derin izler bırakmaktadır (Özün'denakt. Kıbrıs, 1971: 450).

Şiir adını verdiğimiz yapıtlar duygu yoğunluğu, imge gücü, uyum, ölçü gibi çeşitli şekil, içerik, ifade özellikleriyle diğer edebiyat yapıtlarından farklılık göstermektedir. Diğer edebiyat yapıtlarındaki maksat kuşkusuz nesrin alanına giren edebi ürünlerdir. Şiiri nesirden ayıran özelliklerin başında biçim gelsede içerik yönüyle de şiir, düzyazıdan farklılıklar göstermektedir. Şiirde estetik unsurlar diğer yazı türlerine kıyasla daha çoktur (Oğuzkan, 2001:248).

Şiir kesinlikle vezin ve kafiye ile vücuda gelir. Şiir musikinin hemşiresidir, aletsizteganni edilmez.” (Beyatlı, 1971:135). Yahya Kemal'in bu cümleleri, nazımda etkili ve âhenkli bir ifade biçimi için lüzum duyulan vezin ve kafiye'nin ne derece önemli olduğunu göstermektedir. Diğer yandan, Orhan Veli'nin kural ve kaidelerini çizdiği Garip Akım'ının şiir mantalitesine de zıt bir izlenim göstermektedir. Çünkü Garip Akımında vezinsiz, kafiyesiz, redifsiz şiir yazılabileceği, bunların şairi kısıtladığı savunulmaktadır.

Banarlı(2005:112),“vezin, kafiye, nazım biçimleri” gibi şiiri güzelleştiren ve manzum metinlerin nitelikleri olarak gördüğümüz unsurlarla ilgili şunları söylemektedir: İşte bu güzelliği ören büyük zevk ve musiki mimarisinde, Türkçeyi böylesine güzelleştirmek için, asırlarca şiir söyleyen sanatkar Türk atalarının kullandıkları vezinlerin, kafiyelerin, nazım şekillerinin atılmaz ve unutulmaz bir yeri vardır. Vezinler, kafiyeler ve nazım şekilleri, tıpkı milli musikiler, milli danslar gibi, milli zevkin yaratıp yaşattığı veya işleyip bütünlediği kıymetlerdir. Şiirin bu harici ses unsurları, her şeyden çok milli lisanlardaki musiki mimarisini vücuda getiren

hassas ve ölçülü sanat malzemeleridir. Bu sözüyle Banarlı vezin, kafiye ve nazım şekillerinin Türk edebiyatı ve Türk kültürü için ne derecede önemli olduğuna vurgu yapmaktadır.

Serbest nazım, Türk cemiyetine sonradan gelmiştir. Lakin itiraf etmeli ki bu ahengi kullanan şairlerimiz, bu nazım şeklini, Türk diline çok kuvvetle sindirmişlerdir. Ancak sıkı bir nazım disiplinin bir nevi reaksiyonu mahiyetinde olan bu nazım şekli, asırlarca süren bir aruz saltanatından sonra tahta çıkan hece vezni, daha kendinde gizli kabiliyetleri tamamıyla harcamadan daha açık bir tabirle, hayat ve saltanatını duymadan serbest nazımın hücumuna uğramıştır. Serbest nazımla meydana getirilen yeni şiirin vasıflarını iki mühim noktada mütalaa edebiliriz: şekil ve muhteva. Şekil bakımından yeni şiir, eski şiir telakkisinin hemen hemen bütün anelerinden sıyrılmış olanıdır. Vezin gibi, kafiye gibi, nazım şekli gibi... Ancak serbest vezinli şiirde, şekle ait klasik kurallar belki terkedilmiştir ama sanatkarın mizacında bir terkibe ulaşmıştır. Vezin ve kafiye eğitimi görülmeden vezin ve kafiyei terk etmek, çağdaş şiirin yapısını meydana getiremez. Yalnız kabiliyete güvenerek şiir yazmak ile yalnız bilgiye güvenerek şiir yazmak, insanı cılızlığa götürür(Tarlan, 2017:79).Tarlan bu sözleriyle vezin ve kafiye gibi unsurların Türk şiirindeki yerine vurgu yapmış, vezin ve kafiyenin nitelikli şiire ulaşmak için öğrenilmesinin gerekli olduğunu, bunlar bilinmeden yazılan şiirlerin nitelikli şiir olamayacağını dile getirmiştir.

Manzum metinlerin sahip olması gereken nitelikler manzum metinlerin şiirle olan farkını ortaya koymak açısından oldukça önemlidir.Daha önce de değindiğimiz üzere bu nitelikler genel olarak vezin(ölçü), kafiye(uyak), redif ve nazım şeklidir. Manzum metinlerin sağlıklı değerlendirilebilmesi için bu unsurların iyi bilinmesi gerekmektedir.

2.3.1.1. Ölçü ve Çeşitleri

İnsanın yaratıldığı günden bu yana insanlık, daima güzelin, doğanın, ahengin peşinde olmuş ve hayatının her bir evresinde bunu göstermeye çalışmıştır. Şiirin de bu arayışlar sonucunda ortaya çıktığı muhakkaktır.Nesiller boyunca güzel ve tesirli deyişe olan ilgi bu arzuyu sürekli canlı tutmuştur. Şiirin ortaya çıkmasını da sağlayan bu arzudur. Daha güzele ulaşma isteği insanları uyak, redif, ölçü gibi

âhenkelemanlarını yaratmaya itmiştir. Asırlardır insanoğlu farklı biçimlerde bu unsurları kullanarak hep yenilik peşinde koşmuştur.

Sözün manası kadar kulakta oluşturduğu tesir de önemlidir. Bundan dolayı insanoğlu pek çok ölçü biçimleri üretmiş ve milletler bu ölçü birimlerini kendi edebiyat ve kültürlerine uyarlamaya çalışmıştır.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlükte (Akalin vd., 2011: 1016) farklı biçimlerde tanımlanan ölçü kelimesinin, şiiri ilgilendiren tanımı şu biçimdedir: “Bir şiirdeki dizelerin hece ve durak bakımından denk oluşu.”

“Ölçü, nazımda kullanılan âhenk unsurlarındandır.” (Mutluay, 1972:26). Bu açıdan şiirde kullanılan ölçüler için; şiirin estetik açıdan iyi görünmesini sağlayan, şiiri güzelleştiren unsurlardan olduğunu söyleyebiliriz.

Vezin dizenin âhengini sağlar ve dizelerde hecelerin sayısı veya çeşit açısından belirli bir düzene bağlı olması anlamına gelir (İlaydın, 1997:31). Bu tanım ölçünün şiirdeki âhengi ve ritmi sağlamada etkili olduğunu göstermektedir.

Ölçü, dillerin kendine has müzikalitesinden oluşan bir âhenk unsurudur. Dillerin bazılarında Orta Asya Türkçesinde görüldüğü gibi, ses açısından birbirlerine benzeyen hecelerle oluşturulurlar. Bu hecelerde seslerin birbirinden uzun veya kısa olmadığını belirtmeliyiz. Dillerin ses açısından gelişimi esnasında aynı hecelerde oluşan, ancak dilin müzikalitesini değiştirerek vezne ulaşmayan ses nüansları böyle dillerde önemli bir ayrım değildir. Bundan dolayı hecelerin oluşturduğu ses birbirine yakın veya eşit olan dillerde nazım dizeleri, bu hecelerin sayılması mantığına dayalı bir ölçü ile söylenmektedir. İşte bu ölçüye hece ölçüsü diyoruz. Hece ölçüsü ile yazılan şiirlerin birinci dizesinde kaç hece varsa, diğer dizelerdekilerde de aynı sayıda hece vardır demektir (Banarlı, 1983:51).

Göktürk kitabelerindeki şu dizeler Türk edebiyatında bir yazılı eserde ölçünün ilk kullanıldığı yer olması bakımından önemlidir:

“Yigirmi kün olurup

Bu taşka bu tamga kop

Yollug Tigin bitidim”

Bazı dillerde ise hecelerın sesleri ne denk ne de eşittir. Bu dillerde heceler ya uzun ya kısa, bazen çok uzun ve çok kısa olabilir. Hecelerinin sesi denk olmayan böyle dillerde âhenk, heceleri saymakla sağlanamaz. Böyle dillerde âhenk, uzun ve kısa hecelerin seslerine göre tertiplenmiş kalıplarla sağlanır. Aruz kalıpları “tef’ile” denilen böyle ses kalıpları ile tertiplenmiştir. Burada şunu belirtelim ki nazımda hecelerin seslerine göre gelişen vezin sadece aruz vezni değildir. Eski Yunan şiirinde; Latince, İbranice gibi eski dillerde, bir kısım yeni Avrupa dillerinde böyle ses kalıplarına, yahud hecelerin seslerine ve vurgularına göre musikileşmiş vezinler vardır. Bunun sebebi bilhassa eski Yunan, Latin İbrani dilleri gibi, Akdeniz iklimi dillerinde, çok yere iki hece yerini tutacak kadar uzun, bazen daha uzun sesli heceler bulunmaktadır. Kelimelerin hece sayılarına göre âhenk alan vezinler syllabique vezinlerdir. Âhenkleri, hecelerinin vurgulu, vurgusuz, uzun veya kısa oluşları gibi ses ölçüleri ile sağlanan vezinlere, umumiyetle rythmique vezinler denir (Banarlı,1983:51).

Orta Asya Türkçesinde en çok yedili, sekizli ve onikili vezinler kullanılmıştır. Yedili ve sekizli hece vezinlerinde âhenk sağlamak için, mısralar (4+4 veya 4+3) gibi bölümlere ayırıp her bölümde durak yapmak gibi, sözü tempolaştıran hareketler gerekmez. Çünkü bunlar kısa vezinlerdir. Mısralarında hece sayısının denk oluşu ahenge yeter. Böyle olduğu halde Türk şiirinde bu kısa vezinlerin de (çok kere) duraklara bölüdüğü görülür.

Yigirmi kün + olurup

Bu taşka bu + tamga kop

Yollug Tigin + bitidim

Mısralarında böyle bir bölünüş vardır. Tamamiyle halk zevkinin bir eseri olan bu bölünüş, aynı zevkin şiirde ses hareketlerine verdiği ehemmiyeti gösterir.

Onikili veya onaltılı hece vezinleri gibi uzun vezinlerde ise duraklar zaruridir. Fakat bu çeşit ses hareketleri, şiirlerini aynı vezinle söyleyen milletlerin manzumelerinde çok kere başka başkadır. Mesela Fransızların 6+6 gibi iki bölümde söylemekten hoşlandıkları 12’li hece veznini Türkler 4+4+4 gibi üç bölüme ayırmışlardır.

Alexandrin adlı, 6+6 vezni, Fransız şiirinde nasıl çok kullanılan bir milli vezin durumunda ise eski Türk şiirinde de 4+4+4 duraklı, 12'li vezin çok sevilmiş ve çok kullanılmıştır.

Şiirde aynı hece veznini kullanan dillerin, bu vezinleri başka başka duraklara ayırmaları, vezinlerin bir âhenk ölçüsü olduğunu ve her dilin kendi öz musikisinden doğduğunu belirten delillerdendir.

Vezinler, şiirin musikisinde nota vazifesi gören, ses ve âhenk unsurlarıdır. O kadar ki vezni ile tam âhenk halinde söylenmiş her mısra, şiirde bir musiki cümlesidir (Banarlı, 1983:51).

Türk hece vezinleri, 5 heceli vezinlerden 16 heceli vezne kadar türlü duraklara ayrılarak kullanılmıştır. Eski Türklerin, vezinleri duraklara ayırırken uydukları ses anlayışı şöyle olmuştur: Çift heceli vezinler, çok kere 4+4 ve 5+5 gibi ikiye bölünmüştür. Tek heceli vezinlerde ise bölünüş 4+3, 8+5 gibi birinci bölümlerde daha çok, ikinci bölümlerde daha az hece bulundurmaları suretiyledir. Bununla beraber zaman ilerledikçe tek heceli vezinlerin değil, 7+5 gibi çift heceli vezinlerin de birinci bölümlerinde daha çok hece bulunduğu görülmüştür. Söze mısra başında daha ağır, sonunda daha hızlı akış veren; başta çok sonda az heceli duraklar, bu vezinlerde hususi âhenk sağlamaktadır.

Milattan sonra XI. asırda yazılı edebiyata geçen örneklerine bakarak eski Türk vezinlerini bellibaşlı duraklarıyla birlikte şu cetvelde sıralamak mümkündür:

5 heceliler: serbest

6 heceliler: 3+3, serbest

7 heceliler: 4+3, serbest

8 heceliler: 4+4, serbest

10 heceliler: 5+5

12 heceliler: 4+4+4; 7+5; 6+6

13 heceliler: 7+6, 8+5

14 heceliler: 7+7

15 heceliler: 8+7

16 heceliler: 8+8, 4+4+4+4

Bunlar içinde sevilen ve çok kullanılan vezinler ise yukarıda belirttiğimiz gibi yedili, sekizli, sonraları onikili vezindir. Bilhassa XII.asırda Ortaasya şiirinde yaygın bir âhenk olan onikili vezin, Türkiye Türkçesi'nde yerini onbir heceli vezinlere bırakmıştır.

Önceleri 7+4 duraklarıyla kullanılan onbirli vezin, bilhassa İslamiyetten sonra onbir heceye denk olan bazı aruz vezinlerinin, mesela: Fa'ulün fa'ulün fa'ulün fa'ul yahut Mefa'ilün mefailün fa'ulün gibi İslami Türk edebiyatının ilk yüzyıllarında çok kullanılan böyle vezinlerinde tesiriyle 6+5 ve 4+4+3 bölümlerine ayrılarak gelişmiştir. Bu vezin, bu yeni duraklarıyla Türkiye Türkçesi halk şiirinin, destan, türkü ve koşma'larında kullanılan en yaygın vezindir. O kadar ki onbirli hece vezni, Anadolu ve Balkanlar Türkiyesi'nde sazlarla söylenen halk şiirinin hemen hemen milli vezni olmuştur. Aynı halk şiirinde bu son veznin yanında çok kullanılan diğer vezinler, en eski Türk şiirinin yedili, sekizli vezinleridir (Banarlı, 1983:52).

Şiirimizde günümüze değin kullanılan ölçü üç çeşittir:

1. Hece Ölçüsü,
2. Aruz Ölçüsü,
3. Serbest Ölçü.

Türk edebiyatında bu ölçülerle karşılaşılması yukarıdaki sıralamaya uygundur. Biz de sırasıyla “hece, aruz ve serbest ölçü” ile ilgili bilgiler vermek istiyoruz.

2.3.1.1.1.Hece Ölçüsü

Hece vezninin, Divan-ı Lügati't Türk'ten günümüze değin edebiyatımızda sürekli kullanılan bir ölçü olduğunu söyleyebiliriz. 11. asırdan itibaren Arap edebiyatı kaynaklı aruz vezninin daha çok değer kazanmasıyla birlikte aydınlar arasında geri plana atılmış olsa da, asırlar boyunca halk şairleri arasında mevcudiyetini sürdürmüş ve günümüze gelmiştir. Divan edebiyatının başlangıcı kabul edilen 13. asırdan Tanzimat edebiyatına değin açık bir biçimde aruzun üstünlüğü ile geçilirken, yenileşmeyle beraber divan biçimleri gibi aruz vezni de

enine boyuna masaya yatırılmış ve mevcudiyeti ciddi manada sorgulanmaya başlanmıştır.

Türkçenin en doğal ölçüsü hecedir. Başka kültürlerin etkisinin olmadığı ilk dönem edebiyatımızda hep bu ölçü kullanılmıştır (İlaydın, 1997: 32). Diğer kültürlerin etkisinin olmadığı demek dilimizin en katışıksız en öz olduğu yıllarda bile Türklerin hece ölçüsünü kullandığı gerçeğini gözler önüne sermektedir. Dilimizin yapısına doğal olarak uygun olması sebebiyle hece ölçüsüyle şiir yazmanın aruz ölçüsüne kıyasla daha rahat olduğunu ifade edebiliriz.

Her ölçü bağlı olduğu dilin yapısından doğar. Bundan dolayı Türkçenin en tabii ölçüsü hece ölçüsüdür (Dilçin, 2016:39).Bu açıklamadan hece ölçüsünün, Türk şiirinde kullanılan basit bir ölçü çeşidi olmadığını; Türklerin ilk yazılı kaynaklarından günümüze kadar varlığını muhafaza etmiş, kadim kültürümüzün bir parçası olduğunu anlamaktayız.

Türk edebiyatı Arap ve İran etkisine girmeden önce, Türkler sadece hece ölçüsünü kullanmaktaydı. İslamiyetin kabulünden sonra bu yeni uygarlığın pek çok ögesiyle beraber aruz vezni de edebiyatımıza girmiş oldu. Böylece divan şairleri aruzu, halk şairleri de heceyi kullanır oldular (Dilçin, 2016:39). İslamiyetin etkisiyle Arap ve Fars edebiyatlarıyla sıkı münasebet neticesinde aruz vezni Türk şairlerince benimsenmiş ve uzun yıllar Türk edebiyatında etkili olmuştur.

Hece ölçüsü , mısralardaki hece sayısının belirli bir düzene bağlı olarak eşitliğine dayanmaktadır. Bu kurala göre hece ölçüsünde iki önemli özellik bulunmaktadır:

- **Mısralardaki hece sayısı:** Şiirin bütün mısralarındaki hece sayısının eşit olması demektir. Hece sayısının eşitliği o dizenin ölçüsünü, kalıbını gösterir.
- **Durgulanma ve durak:** Hece ölçüsünde dizenin belli bölümlere ayrılmasına durgulanma , bu bölüm yerlerine de durak denir (Dilçin, 2016:40).

Hece ölçüsünde bir mısranın belli yerlerinde hem vurgu gereği hem de nefes almak amacıyla kısa süreli duraklar mevcuttur. Hece ölçüsünde duraklar kelimeyi bölemez. Kelimelerin bittiği yerlerde bulunur. Bir mısradaki durak yerleri diğer mısralarla aynı olmalıdır. Bunu bir örnek üzerinde açıklamakta fayda görmekteyiz:

“Yalnız senin gezdiğin / bahçede açmaz çiçek

7 7

Bizim diyarımız da / bin bir baharı saklar

7 7

Kolumuzdan tutarak / sen istersen bizi çek

7 7

İncinir düz caddede / dağda gezen ayaklar“

7 7 (Çamlıbel, 1969: 9)

Bu bilgilerden hareketle hece vezninin Türk edebiyatında İslamiyetten önceki dönemlerde de kullanılan, Türk kültürüne özgü bizi biz yapan değerlerden olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

2.3.1.1.2.Aruz Ölçüsü

Arûz “çadırın ortasına destek olarak dikilen direk” demektir. Fars, Arap, Türk edebiyatlarında “hecelerin uzunluk ve kısalıkları temeline dayanan nazım ölçüsü” anlamına gelmektedir (Dilçin, 2016:3).

Arûzda dizelerdeki hece sayısına değil, hecelerdeki kelimelerin niteliklerine önem verilir. Bu hecelerın kapalı ve açık olmalarından yola çıkılmak suretiyle aruz kalıpları tespit edilmektedir (Mutluay, 1972: 47).

Arûz vezni, Türkçede zorlanmaya neden olsa da Yahya Kemal, Mehmet Akif gibi şairlerimizce ustalıkla kullanılarak bir Türk aruzu haline dönüşmüştür. Bu şairlerimiz halk ozanlarının hece ölçüsünü gayet rahat kullanması gibi aruz ölçüsünü kullanarak oldukça kaliteli şiirler yazmışlardır (Dilçin, 2013: 5).

Dünyanın farklı bölgelerinde görülen ve pek çok edebiyatı tesir altına alan aruz ölçüsü Türk edebiyatını da etkilemiştir. Arapçaya özgü olan bu ölçü, önce İran’a sonra da edebiyatımıza geçmiştir. Arap ve Fars edebiyatları arasında farklılıklar az

olduğu için aruz ölçüsü Fars edebiyatında reddedilmemiş ve kolayca uyum sağlamıştır. Fakat bu veznin Türk edebiyatında kullanılması dilimizin doğallığının ve bütünlüğünün bozulmasına sebebiyet vermiştir (İlaydın, 1997: 42). Bu açıklamalardan aruz vezninin Türklerin İslamiyeti kabul etmesinden sonra hızla Türk edebiyatına tesir ettiğini; hatta aruz vezni ile Türk şair ve yazarların oldukça yetkin eserler verdiğini söyleyebiliriz.

Aruz ölçüsünün temeli hecelerin uzun ve kısa olmaları özelliğine dayanır. Ölçünün doğru bir şekilde tespit edilebilmesi için öncelikle hecelerin değerlerinin saptanması gerekmektedir (Dilçin, 2016:11). Bu bilgilerden hareketle aruz ölçüsünün; zor ve karmaşık bir yapıya sahip olduğunu, buna rağmen şairlerimizin aruzu ustalıklarla kullanarak dilimize sindirdiklerini ifade edebiliriz.

2.3.1.1.3.Şiirde Serbest Yapı

Şiirimizde hece ve aruz vezinlerinden sonra kullanılmaya başlanan ve günümüze kadar gücünü artırarak gelen diğer bir ölçü serbest ölçüdür. Serbest yapıyıdiğer nazım birimlerinden ayıran tarafı uyak, redif gibi kalıpsal öğelerin serbest nazımda bulunmayışıdır. Hece ölçüsünde dizelerdeki hecelerin sayısı esas alınmaktaydı. Aruzda ise hecelerin uzunluk ve kısalığına önem verilmekteydi. Serbest nazım için ise bunların hiçbir önemi olmadığı gibi bu unsurların şairi sınırlandırdığı için şiire zarar verdiği savunulmaktadır. Bunun gibi pek çok özelliği ile serbest nazım diğer nazım biçimlerinden ayrılır.

Serbest nazım; ölçü, uyak ve nazım biçimi sınırlamalar olmaksızın serbestçe yazılan şiire denir (Ayyıldız ve Birgören, 2009:540). Buradan hareketle bir şiirde uyak, ölçü, redif gibi unsurlar yoksa serbest şiirdir diyebiliriz.

Türk şiirine serbest yapıda büyük bir atılım gösteren “Garip Hareketi” adıyla bilinen şiir hareketinin üç kahramanından biri olan Orhan Veli “Garip” isimli derginin ön sözünde şiir hakkındaki görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Nazmın belli başlı unsurları vezinle kafiyedir. Kafiye ilk insanlar, ikinci satırın kolay hatırlanmasını temin için, yani sadece hafızaya yardımcı olmak maksadıyla kullanmışlardır. Fakat onda sonradan bir güzellik buldular. Onu, hikmeti vücudu aşağı yukarı aynı olan vezinle birlikte kullanmayı bir maharet saydılar. Bir şiirde eğer takdir edilmesi lazım gelen bir âhenk varsa, onu temin eden şey ne vezindir ne

de kafiye. O âhenk, vezinle kafiyenin dışında da, vezinle kafiyeğe rağmen de mevcuttur. Şiirde tasvir bulunabilir. Ama tasvir hatta sanatkârın tamamen kendine has görüş adesesinden dahi geçmiş olsa şiirde esas unsur olmamalı. Şiiri şiir yapan sadece, edasındaki hususiyettir; o da manaya aittir. Şiir öyle bir bütündür ki, bütünlüğünün farkında bile olunmaz.”(Veli, 2003:20). Orhan Veli'nin bu sözlerinden şiirde ahengin kafiye ya da vezne bağlı olmadığı, bunlar olmadan da şiirde ahengin sağlanabileceği, bu ahenginde mana ile sağlanacağı anlaşılmaktadır.

Serbest yapıyı benimseyenler arasında fikir birliği yoktur. Diğer yandan anlamlı ve anlamsız kelimelerin birlikte kullanılmasıyla ahnegi sağlamak hiç de kolay değildir. Halk ve divan şairlerimiz, âhenk unsurları olarak kafiye, redif ve ölçüyü tercih etmek suretiyle şiirlerini kulağa, göze ve kalbe hitap edecek şekilde meydana getirmişlerdir. Günümüz Türk şiirinde bu ahenk unsurlarını kullanmamak şiir ile düzyazı arasında belirgin farklılıkları da ortadan kaldırmaktadır(Ayyıldız ve Birgören, 2009: 540).

Serbest şiir “yoksul bırakılmış bir sevgilidir” diyen Banarlı, şiirin barındırdığı yoğun mana ile kalbe; ölçü, redif, uyak ile hem gözü hem de kulağı etkilediğini dile getirmektedir. Dolayısıyla bu unsurlardan yoksun şiir sevgiden yoksul bırakılmış şiirdir (Banarlı, 2005:649).

“Serbest nazım (özgür koşuk) ismi verilen yeni şiir de uyağı hemen terk edemedi; aksine, ölçünün sağladığı imkan göz önünde bulundurulunca kafiyeğe verilen önemin arttığı bile söylenebilir.” (Mutluay, 1972: 108). Bu açıklamadan serbest ölçünün şiirimizde büyük yeri olan uyağın egemenliğini tam olarak yıkamadığını,şairlerin eserlerini serbest ölçüyle yazmış olsalar dahi uyaktan tamamen kopamadıklarını çıkarabiliriz.

Serbest vezinle meydana getirilen şiirlerle klasik şiirimiz karşılaştırıldığında, eski şiirimizin ritim, âhenk, mûsikî açıdan çok önde olduğu hemen görülecektir (Banarlı, 2005: 63).

Serbest yapıda şiir Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde başlayıp Cumhuriyet döneminde de etkisini giderek artırmıştır. Günümüzde neredeyse yazılan şiirlerin tamamı serbest yapıdadır. Yukarıdaki açıklamalardan serbest şiirin Türk edebiyatında ilk zamanlarda yadırgandığını ardından giderek benimsendiğini anlıyoruz. Serbest yapıda şiirin yaygınlaşmasıyla edebiyatımızın ve kültürümüzün birer ögesi olan ölçü,

kafiye, redif gibi yapılar rafa kaldırılmıştır. Günümüzde serbest yapıda şiir yazmak bir nevi kolaya kaçmak olarak da algılanmaktadır.

2.3.1.2.Kâfiye(Uyak)

Kâfiye(Uyak), en az iki dize sonunda, anlamca ayrı, sesçe birbirine uyan iki sözcük arasındaki ses benzerliğidir. İki sözcük arasındaki ses benzerliğinin uyak olarak değerlendirilebilmesi için bu sözcüklerin anlamca ve sesçe aynı olmamaları gerekir (Dilçin, 2016:59).

Gerek Türkçenin gerek Türkçe şiirin musikisinde vezinden ve şekilden daha esaslı bir ses unsuru da kafiyedir.O kadar ki Türk dili ses bakımından zengin ve çeşitli bir kafiye ikliminde ve bir kafiyeler lisanı halinde gelişmiştir. Yarım kafiye, tam kafiye, zengin kafiye, cinaslı kafiye, redif, iç kafiye ve alliterasyon gibi türlü kafiye tipleri Türk şiirinde balangıçtan beri bir kafiye saltanatı halinde mevcuttur (Banarlı, 1983:53).

Şiirde kafiyenin vazifesi musiki bestelerindeki kuvvetli namelerin sık sık tekrarı gibi tamamıyla müzikal ses tekrarıdır. Musiki de tekrarlanan sesler beste ilerledikçe, dinleyen ve söyleyende nasıl bir hatıra zevki uyandırırsa, şiirde de öyledir: Nazım ilerledikçe mısra, beyit ve kıta sonlarında tekrarlanan bu sesler, okuyan ve dinleyeni bir musiki iklimine götürür; bir hatıra zevkiyle hislendirir.İşte bu kafiye duygusu, zaman ilerledikçe, Türkçede bir kafiye geleneği uyandırmıştır. Çoğu Türkler, herhangi bir kelime söyleyen kimseyi, onun sözüyle kafiyeli bir kelime ile karşılamayı zevk edinmişlerdir. Halk türkülerini bu kafiye zevki ve kafiye geleneği ile söylemek adet olmuştur. Bu bugün, hâlâ böyledir (Banarlı, 1983:53).

Bir beldenin adı Muş mudur? Halk türküsü, bir anda bu Muş'la kafiyeli yokuş ve yarım kafiyeli iş sözlerini bulur.Sonra bu beldenin askerde ölen evlatları ardından, hicranını:

“Burası Muş'tur

Yolu yokuştur

Giden gelmiyor

Acep ne iştir?”

seslerini tekrarlayarak söyler. Bu türkü Yemen'de evlat kaybedilen; hudutları kıtalar ötesine uzanmış bir vatanın türküsü ise, mısralar:

*“Adı Yemen’dir
Gülü çemendir
Giden gelmiyor
Acep nedendir?”*

nevhaları haline girer. Yukarıdaki Muş ve iş yarım kafiyelerinin bir başka türküde kuş ve gümüş sözleriyle birleştiği görülür: Bu sefer, bir ayrılık acısı, bir takım esrarlı sözler ve seslerle hazırlanmış mısraların ardından ancak böyle bir kafiye geleneğinin mümkün kıldığı kolaylıkla söylenir:

*“Erzincan’da bir kuş var
Kanadında gümüş var
Gitti yarım gelmedi
Elbet bunda bir iş var.”*

Bir başka beldenin adı Uşak’tır. Bu isim halk dilinde hemen kuşak sesiyle karşılanır ve türkü, böyle kafiyelerin ilhamıyla, ve aynı kolaylıkla meydana gelir:

*“Ayşe’ m nerden geliyon?
Uşak’tan
Ben seni bilemedim
Yavrum, gülüm Ayşe’ m
Belindeki kuşaktan”*

O kadar ki halk içinde şiir söylerken, önce kafiyeyi bulmak gibi adetler vardır. Manilerin pek çoğu bazen başka şiirler; böyle kafiyelerin sesindeki ilhamla söylenmiştir. Bu hadise, Türk şiirinde adeta kafiyenin şairiği sayılacak dikkate değer bir söyleyiş geleneği kurmuştur (Banarlı, 1983:54).

Kelimeleri ve birleşik kelimeleri başka başka manaları ile kafiyelendirip söze türlü mana incelikleri kazandıran cinaslı manilerde de nice mısralar, yine kafiyenin ilhamı ile sıralanmıştır.

“Ayna güzel

Yüz güzel ayna güzel

Oturmuş zülfün tarar

Dizinde ayna güzel

Civan yari görenler

Dediler ay ne güzel.”

Turfan hafriyatında elde edilen Uygurca şiirlerden birindeki Tan Tanrı-Tan Tanrı seslerinin defalarca tekrarı, eski Türk şiirinin ne ölçüde ses tekrarı esasına dayandığını gösterir. Aprınçur Tigin’in aşk şiirindeki mısraların, üçer üçer aynı harflerle başlayışı da ilk aliterasyon örneklerindedir.

Türk edebiyatında bu harf ve hece tekrarları, yalnız mısra mimarisine değil, nesirde, cümle mimarisine de işlenmiştir. Eski Türk söyleyişinden, zengin hatıralar saklayan Dede Korkut Hikayeleri’nde dil, ısrarlı bir şekilde aliterasyonlarla seslidir. Dede Korkut dilinde:

“Karşu yatan karlı kara taşlar

Karıyuptur otı bitmez

Kanlı kanlı ırmaklar

Karıyuptur suyu gelmez

Kızıl kızıl develer

Karıyuptur köşek virmez”

gibi Ka sesleriyle başlayan ve aynı sesi mısra boyunca tekrarlayan söyleyiş, aynen nesir cümlelerinde de vardır. Meşhur Deli Dumrul Hikayesi’nin:

“Yohsa oğul Dumrul deyü ağlar mısın

Acı tırnak ağ yüzüne çalar mısın

Kargu gibi kara saçun yolar mısın”

mısraları da hem 4+4+4 duraklarının, hem oğul Dumrul; kargu- kara gibi ses tekrarlarının, hem de ağlar mısın- çalar mısın- yollar mısın redifli kafiyelerinin ahengi içinde zengindir (Banarlı, 1983:54).

Kafiyenin Türk ve İran edebiyatı kaynaklı olduğuna dair çeşitli bilgiler olsa da bu konuda İslamiyetten önceki İran şiirinde kafiye bulunduğu meydana çıktıktan sonra, Türk alimi Fuad Köprülü tarafından şu ihtiyatlı cümlelerle bütünleşmiştir:”*Klasik Türk şiirindeki redif usulünün Acemlerden alındığı iddia olunamaz. Çünkü Türk dilinin bünyesine çok uygun bu redif usulünün köklerini eski Türk şiirlerinin yarım kafiyelerinde bulmak mümkündür.*” T.Kowalski, eski Türk nazmında kafiyenin asli bir unsur olduğunu göz önünde tutarak, henüz çok münakaşalı olan Avrupa şiirlerinde kafiyenin menşei meselesinde bunun da göz önünde tutulması lüzumunda ısrar etmiştir. Böylelikle şiirde zengin bir kafiye ve redif sistemi kullanan iki eski edebiyattan birinin Türk edebiyatı olduğu muhakkaktır. Hatta Türk edebiyatının şiirde kafiye kullanan ilk edebiyat olması ihtimali de hala en kuvvetli ihtimaldir. Çünkü eski Türk şiiri adeta kafiye temeline dayanan bir şiirdir. O kadar ki kafiye yalnız Türk şiirinde değil, bizzat Türkçenin mimarisinde bulunan bir harç, o ölçüde mühim bir dil ve ses unsurudur. Eski Türk şiirinde, İslamiyetten sonra Türk Halk şiirinde hatta aydınların şiir sanatında kafiye, şiiri söyleten unsur olarak büyük bir vazife görmüştür. Duyguların tekasüf ettiği anlarda şiirin sesini önce kafiyede buluş, bizim şiirimizde hala devam eden bir şiir ve musiki hadisesidir(Banarlı, 1983:55).

Bu açıklamalardan hareketle kafiyenin Türk şiirinde ilk yazılı örneklerden günümüze değin kullanıldığını hatta kafiyenin bir şiir ögesi olmaktan çok kültürümüzün bir parçası olduğunu söylemek daha doğru olacaktır.

Yeni Türk şiirinde uyak çeşitleri, divan ve halk şiirindeki ortak özelliklerin birleştirilmesiyle yeni adlarla sınıflandırılmıştır. Divan şiirindeki uyak kuralları daha çok Arap harflerinin yazılışlarıyla ilgilidir. Bugün divan edebiyatı ürünleri Latin harfleriyle yazıldığından, bunların uyakları da yeni sınıflamaya göre değerlendirilmektedir. Divan ve halk şiiri uyaklarının ortak özelliklerini de içine alan bu sınıflamaya göre dört çeşit uyak vardır. Bunlar yarım, tam, zengin ve cinaslı uyaktır (Dilçin, 2016:85).

2.3.1.2.1.Yarım Kâfiye(Uyak)

Bir tek ünsüz benzerliğine dayanan uyaktır. Genellikle halk şiirinde kullanılır. Yarım uyak, kimi zaman çıkakları birbirine yakın olan ünsüzlerle de yapılır. Bu durumda aslında yarım olan uyak büsbütün zayıf kalır(Dilçin, 2016:86).

Yalnızca tek bir ünsüzle sağlanan ses benzeşmesine yarım kafiye denir. Aynı biçimde yalnızca tek ünlü benzeşmeleri de yarım uyak sayılır (Genç, 2008:95).

Dilimiz, yarım uyak için kelime bulmada oldukça zengindir diyebiliriz. Bu durum şairlerimize büyük kolaylık sağlamaktadır. Halk türkülerimizdeki insanı büyüleyen tat ve güç, bu belli belirsiz ses benzerliğinden ileri gelmektedir (Dilçin, 2016:87).

2.3.1.2.2.Tam Kafiye(Uyak)

Bir ünlü ve bir ünsüzün ses benzerliğine dayanan uyak türüdür. Yeni Türk şiirinde en çok kullanılan uyak çeşididir. Ünsüz benzerliği olmayan; uzun â, uzun û ve uzun î ünlüleriyle biten Arapça ve Farsça kelimelerle yapılmış uyaklarda tam uyak sayılır (Dilçin, 2016:87).

Bu duruma örnek olarak Şeyh Galip'in şu mısralarını verebiliriz:

“Bir bağ idi kim bu cana mevâ,

Her goncası cennet idi güyâ.” Mısra sonlarındaki “â”lar tam kafiyedir.

Bu açıklamalardan tam kafiye için iki ses benzerliğine dayanan ama Arapça ve Farsçadan geçen sözcüklerde uzun sesli harflerin de tam kafiye sayıldığını anlıyoruz.

2.3.1.2.3.Zengin Kâfiye(Uyak)

İkiden artık ses benzerliğine dayanan uyaktır. Uyaklı sözcüklerden biri, öteki sözcüğün sonunda yineleniyorsa , böyle uyaklara tunç kafiye de denir. Benzer ses sayısı üçü geçince uyumda zenginleşme derecesi artar. Ancak, şiirde sözün doğallığını kaybetmeden, dizeleri kulağı tırmalayan benzer ses yığınları durumuna sokmadan zengin uyak kullanabilmek ustalık isteyen bir sanattır (Dilçin, 2016:89).

Arapça ve Farsça sözcüklerdeki bir ünsüz ve bir uzun ünlü ile yapılan uyaklar da zengin kâfiye sayılır (İlaydın, 1997:83). Bu duruma Tarhan'ın şu dizelerini örnek verebiliriz:

“Yıldızları eyledim temâşâ,

Eş'âr ki Hâlık etmiş inşâ.”(A.H. Tarhan) Beytindeki şâ'lar gibi.

2.3.1.2.4.Cinaslı Kâfiye(Uyak)

Ses bakımından aynı, anlamca ve kimi zaman vurguları da ayrı sözcüklerden ya da söz öbeklerinden yapılmış uyaktır. Divan şiirinde kullanıldığı gibi genellikle halk şiirinde tecnislerde ve cinaslı manilerde kullanılmıştır. Daha çok, bir söz oyunu niteliğinde olduğundan tam bir uyak değerinde sayılamaz. Bu amaçla, dize içinde ya da düzyazıda bir söz sanatı olarak kullanılır.Cinaslı uyak yeni Türk şiirinde çok az kullanılmıştır (Dilçin, 2016:90).

Cinaslı uyağı somutlaştırmak için bir örnek üzerinde gösterelim:

“Bilmem ki yaz mı gelmiş

Niçin açmış gül erken

Aklımı kayıp ettim

Nazlı yarım gülerken” Şiirindeki “gülerken” sözcükleri cinaslı kafiyelidir.

2.3.1.3.Redif

Sözlük anlamı “arkadan gelen”dir. Uyak kelimesinin revî harfinden sonra gelen harf, ek, takı ve sözcüklere denir (Dilçin, 2016:68).

Dize sonlarındaki uyaktan sonra gelen ses benzerliklerine redif diyebiliriz. Bu ses benzerlikleri ek ya da sözcük olabilir. Yazılışları aynı olan bu ek ve sözcüklerin aynı işlevde olmaları gerekir (Ayyıldız ve Birgören, 2009:155).

Şiirimizde redifin üstlendiği görevlerin çok çeşitli olduğunu söyleyebiliriz. Burada redifin şiirimizde ritim, biçim ve mana açısından önemli bir fonksiyonu olduğunu belirtmeliyiz. Diğer yandan redifin, şiirdeki konunun şekillenmesinde ve oluşmasında önemli bir görev üstlendiğini söyleyebiliriz. Bu konuda Tanpınar: “Şiirde önemli olan konu kafiye ve rediftir. Şairin duygu ve ilhamını bu hususlar belli eder. Duygu, düşünce ve hayal redif ve kafiye çevresinde oluşturulur. Şair duygu ve hissiyat evrenine bu iki etkenin olanaklarıyla giriş sağlar. Kullanılan her yeni redif ve kafiye, yeni bir anlam evrenine açılmış bir yola benzer.” Açıklamasıyla redif ve kafiyenin şiirimiz açısından ne derece önemli unsurlar olduğunu gözler önüne sermiştir (Tanpınar, 1982: 20).

Redifin esas olarak mısra sonlarındaki ses tekrarı olduğunu unutmamalıyız. Bu yinelemeler bazen tek ses bazen de tümcenin büyük bir kısmı ya da cümlelerin tamamı da olabilmektedir. Simetrik bir biçimde yinelenen bu tekrarlar, tümcenin ritmi ve manası açısından da önemlidir. Bu hususta yazmış olduğumakalede Kazan (2004) şöyle demiştir: “Redifin, mısra sonlarında sistemli biçimde yinelenmesiyle mana ve ritim uyumu sağlanır. Böylece redif, bir tema çevresinde biçimlenerek, şiirin temasını oluşturur. Hatta redifler, genellikle şiirlerin adı yerine kullanılmaktadır ve şiir ‘su kasidesi’, ‘gül kasidesi’, ‘sünbül kasidesi’, ‘güneş kasidesi’, ‘sühan kasidesi’ gibi isimlerle hüviyet elde etmektedir. Leitmotif, bir metinde yinelenen söz, cümle, motif veya parça olabilmektedir. Bu yinelemelerin metnin manasını meydana getiren bir tesiri olduğunu söyleyebiliriz. Şiirin önemli bir unsuru olan redif, şiirdeki ritmi, ahengi, müzikaliteyi oluşturmanın dışında şiirin anlamına da önemli bir katkısı olmaktadır. Açıkçası redif, anlam taşıyan sesler dizisidir. Şiirdeki sesin manadan bütünüyle ayrıştırılarak irdelenmesi fikri baştan sona yanlıştır. Şiirin bütünleyici bir parçası olan redifi bir leitmotif olarak incelemek gayet mümkündür. Şiirin oluşmasında bir nevi şaire kılavuzluk eden redif, şiirin temasının oluşumunda da büyük görev üstlenir. “Sühan” redifi de bunlardan biri olarak değerlendirebiliriz. Şairler, sanatsal kuvvetlerini ve dile olan becerilerini göstermek için bir ahenk oluşturmak istemişlerdir. Redif şiirin hem biçim hem de içeriğinin biçimlenmesinde ve şairlerin kendilerini ifade edebilmeleri açısından büyük öneme sahiptir. Şairler, kullandıkları dile güç katmak ve şiirlerine bir ritim verebilmek açısından ölçü, kafiye, redif gibi etmenlerden faydalanmışlardır.” (Kazan, 2004:75-103).

Şiiri biçim ve içerik açısından ikiye ayırırsak redif görevleri ve üstlendikleri fonksiyonlar itibarıyla hangisinde daha önemli bir rol oynar. Bu konuyu Kaplan’ın şu cümleleri daha iyi aydınlatacaktır. “Divan şiirinde kafiye ve redif, şiirin yalnızca biçiminde değil, içeriği üzerinde de önemli rol üstlenir. Şair, düşünce ve düşlerinin genelini kafiye ve rediften elde eder.”(Kaplan, 1992: 408-424). Redifin şiiri okuyanlar üzerindeki tesiri, okuyucuda oluşturduğu hissi kıymeti de dikkat etmemiz gereken konulardandır. Bu husus redifin kullanım çevresini bir hayli genişlettiği gibi işlevini de önemli kılmaktadır. “Redif, şiirde ahengi oluşturup veya artırarak

okuyucu üzerinde tesir bırakmanın yanı sıra şiirin çağrışım evrenini de zenginleştirmektedir. Bu açıdan değerlendirdiğimizde divan edebiyatında redifli gazellerin sayısının redifsiz gazellerin sayısından fazla olduğunu görmekteyiz.” (Macit, 2004: 78-90).

Redifin şiirimizdeki işlevlerinden biri de şiirlerin bazen o rediflerle hatırlanmasını daha doğrusu anılmasını sağlar. Bu konuda redif bir dönemi veya bir kişiyi temsil etmektedir. Bu konuda Kurnaz (1997) şunları söylemiştir: “Divan şairlerimizin şiirlerinde yer alan bazı yeni redifler, aynı zamanda döneme ait birer belge konumundadır. Redif oluşturması açısından seçilen bu sözcükler hem şairlerin hem de yaşadıkları dönemin ve toplumun psikolojisini de yansıtmaktadır. Bu gibi rediflerle oluşturulmuş şiirleri kronolojik olarak sıraladığımızda o dönemde gerçekleşmiş siyasal olaylara paralel olarak oluşan toplum psikolojisini izlemek mümkün olabilmektedir.” (Kurnaz, 1997: 265-267). Bu açıklamadan hareketle redifin mısra sonlarındaki basit bir ses benzerliğinden çok pek çok unsuru bünyesinde barındıran ve pek çok fonksiyonu olan kültürümüze ait çok önemli bir kavram olduğunu söyleyebiliriz.

Rediflerin üstlendiği görevlerden biri de şairlerin mensup olduğu mezhep ve varsa tarikat ilişkilerini yansıtan bilgiler vermesidir. Bu konuda Macit’in (2004) şu sözleri konuya ışık tutacaktır.”Örneğin Şeyh Galip’in kullandığı redifler, büyük oranda onu Mevlevi geleneğine bağlamaktadır. Coğrafyayla beliren duyarlılık çevresini de redifler yardımıyla tespit etmek mümkün olmaktadır. Örneğin Rumeli duyarlılığını barındıran şairler: Aşık Çelebi, Usuli, Taşlıcalı Yahya, Hayali, Hayreti gibi şairlerin eserlerinde kullandıkları redifler bakımından incelenecek olursa müşterek kullanım oranının bir hayli yüksek olduğu görülecektir.” (Macit, 2004: 85).

Redifin önemli sayabileceğimiz işlevlerinden bir diğeri ise konunun tespit edilmesi meselesidir. Genellikle şiirde kullanılan rediflere baktığımızda, konuyu tespit etmekte veya bize konunun tespit edilmesi mevzusunda yardımcı oldukları görülecektir. “ Redif, çoğu zaman konuyu belirler. Örneğin mersiyelerde kullanılan

rediflere baktığımızda tevhitlerde kullanılan rediflerle müştereklik arz etmediği görülecektir.” (İsen, 1994: 29-31).

Rediflerle ilgili diğer bir konuda, redifin yer aldığı şiirlerde konu bütünlüğünün oluşmasına yaptığı katkıdır. Farklı kelimelerin sonunda olması kafiyelerin bunu engellerken rediflerin aynı ses, hece veya sözcüklerden oluşması buna fırsat tanımaktadır. Muallim Naci bu hususu şu şekilde açıklamıştır: “Redif mezâmin-i ebyâtınyek-diğeremürtebit olmasını icapeder. Örneğin gözlerin redifli bir gazelde söylenecek mezamin hep gözlere nazır olmak doğal olacağından o gazel yek-ahenk denilebilecek mahiyette meydana getirilir. Bununla beraber müreddef olan şiirin kendine mahsus bir letâfeti olduğunu inkar edemeyiz. Meselâ müreddef bir gazel-i belîğin matlaı okunduğu zaman onu izleyen beyitlerde redifin nasıl bir maharetle yinlendiğini görmeye tabiatmüteşevvik olur. Redif tekrar ettikçe teşviki artar. Redifsiz şiirde ise bu durum bulunmaz. Onda sadece kafiye zevki vardır. Hâlbuki tabiata redifli şiir söylemekredifsiz şiir söylemekten kolay gelir. Çünkü mezâmini redif cezb eder. Tabiat da onun cazibesine kapılır gider.” İşte bu yüzden ki “belagatçe mütesavi olan vebiri müreddef, diğeri gayr-i müreddef bulunan iki gazelden birincisi ikincisine tercih olunmaktadır.” (Sakallı, 2008:153).

Şiirlerinde redif kullanmak, şairlik istidadının da bir göstergesi olarak düşünülmektedir. Horata'nın (1998) şu sözleri bu düşüncemizi doğrular niteliktedir: ”Redifli şiirler, şairlerin dilin var olan bütün imkanlarını zorlayarak , buldukları ek, kelime ve kelime grubu çevresindeki şiir yeteneklerini ortaya çıkaran bir mihenk taşı özelliği göstermektedir.” (Horata, 1998: 45). Çavuşoğlu'na göre de redifli şiirler, hayal evreninin ulaştığı en üst noktayı temsil etmektedirler. Çavuşoğlu bu hususu şu şekilde dile getirmiştir: “ Redifli şiirler, şairin hayal etme gücünün bütün genişliğiyle yankılandığı şiirlerdir.”(Çavuşoğlu, 1971: 286).

Redifin şiir içerisinde sık kullanılması bazen sorun da yaratmaktadır. Sebebi ise her redif kullanımı, okuyanın hayal dünyasında farklı çağrışımlar yaratabilir. Bundan dolayı okuyan, redif merkezinde belirli kalıplar içinde hayallerini sıkıştırmış olur ki bu da şiirin yaratmak istediği çağrışımlara, anlam ve hayal evrenine zarar verir.

“Şairin redif olan kelimeyi şiirin bütün dizelerinde yinelemesi, bir sözcüğe dayanarak, farklı hayal alemlerini zorlaması anlamına gelir. Bu husus, hayal penceresinden bakılınca bir hayli zordur. Bununla beraber redif sözcüğe bağlı olmadan kafiyeyi oluşturacak sözcüklerle düzeni sağlamak nispeten daha kolaydır.” (Akkaya, 1996: 21).

Redif, sadece âhengi sağlayan bir unsur değildir. Bunun yanında şiire güzellik katan, şiirin ses ve mana bakımından güzelliğini artıran bir ögedir. “Redif yerli yerinde kullanıldığı vakit şiirin güzelliğini artırır.” (Sevük, 1942: 93). Redifli şiirlerin meydana getirdikleri musiki, okuyanda hoş, güzel ve haz hissinin ön plana çıkmasında katkı sağlar. Bununla birlikte aynı kelimelerin ya da unsurların yinelenmesi, şiirlerin ezberlenmesinde de bir kolaylık sağladığını rahatlıkla ifade edebiliriz.

Redifin işlevlerini, şiir sanatında sağlamış olduğu yararları alanyazından hareketle şu şekilde sıralayabiliriz: Mısra sonlarında uyaktan sonra gelen ses, hece veya sözcük tekrarları olan redif şiirde ahengi sağlayan önemli bir unsurdur. Sadece ahengi sağlamakla kalmaz var olan ahengin artırılmasına da yardımcı olmaktadır. Şiirde konunun ve temanın meydana gelmesinde son derece etkilidir. Şiirde konu bütünlüğünü de sağlamaktadır. Şairin hayal evreninin oluşmasında yardımcı olur. Söze bir musiki, bir ritim katmaktadır. Bu açıdan şairlerin işini kolaylaştırdığı kesindir. Anlama tesir eder. Şairlik yeteneğinin bir göstergesi olarak nitelendirilmektedir. Şiirdeki mana ve ses bütünlüğünü temin eder. Şiiri okumada ve ezberlemede kolaylık sağlar. Bazen şairin karakterini, hayat düşüncesini, içinde yaşadığı dönemin ve toplumun psikolojisini de yansıtır. Şiirin biçim ve içeriğine tesir eder.

Dize sonu ses benzerliklerinden kafiye, kafiye çeşitleri ve redifle ilgili bilgilerden sonrayeni Türk şiirinde kullanılan “Düzenli Nazım Biçimleri” ile ilgili bilgilere yer vereceğiz.

2.3.1.4.Yeni Türk Şiirinde Nazım Biçimleri ve Türleri

Yeni Türk şiirinde kullanılan nazım biçimlerine geçmeden önce eski Türk şiirinde kullanılan nazım biçimleri hakkında bilgi vermek daha doğru olacaktır.

Vezinler gibi, nazım şekilleri de şiirde musiki sağlayan birer ses kalıbıdır. Sözün ikişer, üçer, dörder mısralık ses bölümleri içinde söylenmesi; hele dördüklerle söylenen Türk şiirlerinde olduğu gibi, dördüncü mısraların her dördükte ya aynen yahut kafiyeleriyle tekrarlanması, musikiadaki ses ölçüleriyle ses tekrarlarının şiire aksetmesinden başka bir şey değildir. Esasen tekrarlanan bu nakarat mısraları, şiirin sazla söylendiği çok uzun asırların sesleri ve bu seslerin yadigarıdır. Yine bu sebeptendir ki edebiyatlarda milli nazım birimleri ve milli nazım şekilleri vardır. Bunlar da tıpkı vezinler gibi milli zevkin, milli musikinin eserleridir. Eski şiirlerin başka başka milletlerin edebiyatında, başka başka nazım şekilleriyle söylenmesindeki sebep de budur (Banarlı,1983:53).

Eski Yunan şiiri genellikle üç mısralı kıt'a'larla söyleniyordu. Eski İran şiirinde nazım birimi mısra'ıdır. Arap edebiyatında ise en karakteristik nazım birimi, iki mısradan meydana gelen beyit'lerdir.

Beyit, İslamiyetten sonraki asırlarda, hem Arap hem İran hem de Türk edebiyatında ortak nazım birimi olmuş; her üç edebiyat da kaside, gazel, mesnevi gibi; beyitlerin arka arkaya sıralanmasıyla şekillenen manzumeler söylenmiştir. Fakat İslamiyetten önceki Türk edebiyatında ve İslamiyetten sonraki Türk halk şiirinde nazım bunlardan tamamıyla ayrı ve milli bir şekle dayanmaktadır. Bu nazım birimi dördüktür. Dördük, dört mısralı bir nazım şekli ve nazım birimidir. Bu şekle İran şiirinde de rastlanmakla beraber, komşu edebiyatlarda dördük, Türk şiirinde olduğu gibi milli bir musiki kalıbı, bir zevk ölçüsü ve ananevi bir şekil olamamıştır. Bu şeklin ısrarla sevilip kullanıldığı şiir, eski ve yeni Türk şiiridir. Türk şiirinde, dördüklerden önce ikinci mısraları aynen tekrarlanan beyitler kullanıldığı ve dördük biriminin bu beyitlerin tekamülü neticesinde şekillenip, Türk nazımının değişmez birimi haline geldiği sanılmaktadır (Banarlı,1983:53).

Dördüklerle söylenen klasik Türk nazmında beliren hakim şekil, aşağıdaki manzumede görüldüğü gibidir:

Gemi içre oturup -----u
İle suyun geçtik biz -----k
Uygurlara yönelip -----i
Mıñglak ilin açtık biz -----k

Yükseldi kızıl bayrak -----a
Göründü kara toprak -----a
Yetiştı geldi ograk -----a
Döğüşüp geciktik biz -----k

Perçem vurup atlara -----r
Uygurdaki Tat'lara -----r
Uğru, yavuz itlere -----r
Kuşlar gibi uçtuk biz -----k

Bu manzume Milattan sonra IX.asırda Müslüman Türklerle Budist Uygurlar arasında yapılan iman savaşlarında söylenmiş bir destandır. Sanıldığına göre aynı mevzuda söylenen daha büyük bir destanın küçük bir parçasıdır. Parçanın aslı XI. asır Türk dil alimi Kaşgarlı Mahmud'un Divanü Lügati't-Türk adlı eserindedir.

“Müslüman Türkler gemilere binerek ile nehrini geçiyorlar. Atlarını Budist Uygurlar üzerine sürerek Mıñglak ülkesini elde ediyorlar. Zafer dolayısıyla Müslüman Türklerin albayrakları yükseliyor. Bu iman savaşçıları üzerlerine gelen Ograkları da yeniyorlar. Daha sonra atlarına yaban öküzü kuyruğundan yapılmış beçkemler takarak Uygur ilindeki yabanların, o hırsız, fena köpeklerin üzerine kuşlar gibi uçuyorlar.” Destanın devamında şair, serçeler gibi aktıklarını; kent'ler üzerine çıktıklarını; nice puthaneler yıktıklarını söylüyor ve Uygurların putlarına karşı ağır bir dil kullanıyor. İşte bu destan parçası, bize eski ve klasik Türk nazmı hakkında yeter fikir verecek özelliktedir. Çünkü bu destandaki şekil, halk şiirimizin en yeni verimlerinde; Anadolu, Rumeli destan ve koşmalarında ve daha birçok Aşık tarzı

söyleyişlerde aynı âhenkle yaşamaktadır. Yeni destan ve koşmaların bunlardan farkı, sonrakilerin daha çok 6+5 ve 4+4+3 vezinleriyle söylenmesinden ibaret gibidir. Bugün yaşayan destan ve koşma şekillerinde de 1.dörtlüğün 1.ve 3. mısralarında kafiye serbesttir; 2.ve 4. mısralar birbirleriyle kafiyelidir. Diğer dörtlüklerin hepsinde ilk üç mısra kendi aralarında kafiyelidir; dördüncü mısralar ise ilk dörtlüğün ikinci-dördüncü mısrasıyla kafiyeli olduğu görülmektedir (Banarlı, 1983:53).

En klasik şekli bu olmakla beraber, eski Türk şiirinde şüphesiz daha başka şekiller de olmuştur. Bu arada bazı koşukların ortak kafiyeli beyitlerle; bazı didaktik şiirlerin de üç, beş, altı, yedi mısralı kıt'alarla söylendiği görülmektedir. Fakat dörtlüklerle söylenen şeklin ortak kabul etmez sevilışı ve musıkisi yanında diğer nazım şekillerinin büyük bir hayatı olmadığını söylemek mümkündür (Banarlı, 1983:53).

2.3.1.4.1.Düzenli Nazım Biçimleri

Bu bölüme giren biçimler, daha önceleri Türk edebiyatında bulunmayan biçimlerdir. Bunlar ilk defa Servet-i Fünun şairlerince Batı edebiyatlarından alınarak Türk edebiyatına sokulmuştur. Servet-i Fünun ve Fecr-i Ati dönemlerinde sevilen ve çok kullanılan sone, örüşük uyak, triyole şekilleri, sonraları zamanla geçerliliğini kaybetmiş ve unutulmuştur. Örneğin soneyi Yahya Kemal hiç kullanmamıştır. Bu yeni nazım biçimleri arasında, Cumhuriyet dönemi edebiyatında ve sonraları en çok sevilen ve kullanılanlar çapraz, sarma ve düz uyaktır (Dilçin, 2016:368).

2.3.1.4.1.1.Düz Uyak

Düz uyak, divan şiirindeki mesneviye benzer, beyitler kendi arasında kafiyelidir. Eşleme adıyla da bilinir. Fransız edebiyatından mesnevide yer almayan bazı özellikleriyle beraber alınmıştır (Dilçin, 2106:372).

Düz uyağın kafiye düzeni aa, bb, cc, dd, ee biçimindedir. Günümüzde sıklıkla kullanılan dörtlüklerde ise aaaa, bbba, ccca, ddda şeklindedir.

2.3.1.4.1.2.Çapraz Uyak

Dört mısralı bentlerle kurulan bir biçimdir. Her dörtlüğün tek ve çift sayılı mısraları kendi içinde kafiyelenir. Dörtlük sayısı sınırlı değildir. Uyak düzeni şu şekildedir: abab, cdcd, efef ... (Dilçin, 2016:370).

Çapraz uyak, yapısı gereği pek çok konuya elverişli olduğu için sıklıkla tercih edilmiştir. Bu nazım şekli çaprazlama, çaprazlı uyak adlarıyla da bilinir (Dilçin, 2016:370).

2.3.1.4.1.3.Sarma Uyak

Dört mısralı bentlerle kurulan bir nazım şeklidir. Dörtlük sayısı sınırlı değildir. Her dörtlüğün birinci ve dördüncü, ikinci ve üçüncü mısraları kendi arasında kafiyelidir. Uyak düzeni şu şekildedir: abba, cddc, effe, ... (Dilçin, 2016:370).

2.3.1.4.1.4.Örüşük Uyak

Örüşük uyak, üç dizeli bendlerden oluşur. Sonda tek bir mısra bulunur. İlk üçlükteki birinci ve üçüncü mısralar kafiyelidir. İkinci üçlükten sonra her üçlüğün orta mısrası, arkasından gelen mısranın birinci ve üçüncü mısralarıyla kafiyelenir. Sondaki tek mısradaki kendinden hemen önceki üçlüğün orta mısrasıyla kafiyelenir. Kafiye düzeni şu şekildedir: aba, bcb, cdc, ded,...e. İtalyan edebiyatı kaynaklıdır. Fransız edebiyatında da sıklıkla kullanılmıştır. Servet-i Fünun edebiyatından sonra denenmiş fakat kalıcı olmamıştır (Dilçin, 2016:372).

2.3.1.4.1.5.Sone

İlk olarak İtalyan edebiyatında ardından da Fransız edebiyatında kullanılmıştır. Avrupa edebiyatlarının genelinde soneye rastlamak mümkündür. Lirik konuları işlemede kolaylık sağladığından beğenilmiş ve sıklıkla kullanılmıştır.

On dört mısralık bir nazım şeklidir. İlk iki bendi dörder son iki bendi üçer mısralıdır. Uyak düzeni şu şekildedir: abba- abba- cce- fef (Dilçin, 2016:368).

2.3.1.4.1.6.Triyole

On mısralı bir nazım şeklidir. Başta iki mısralık bir parçadan sonra, dörder mısralık iki bent gelmektedir. Baştaki iki mısralık kısmın birinci mısrası birinci dörtlüğün dördüncü mısrası, ikinci mısra da ikinci dörtlüğün yine dördüncü dizesi olarak yinelenmektedir. Fakat tekrarlanan bu iki mısranın, dörtlüğü oluşturan diğer üç mısranın anlamıyla uyum göstermesi gerekir. Triyolede iki uyak bulunur. Baştaki iki mısra kendi arasında uyaksız olmakla beraber, sonunda yinelenen dörtlüklerin uyaklarını bu iki mısra oluşturmaktadır. Uyak düzeni a¹ b¹- aaaa¹- bbbb¹ şeklindedir (Dilçin,2016:369).

2.3.1.4.1.7.Terza-rima

Üçer dizelik bentlerden kurulu bir nazım biçimidir. İlk olarak İtalyan edebiyatında kullanılmış ardından diğer Batılı edebiyatlara sirayet etmiştir. Servet-i Fünun döneminde Türk edebiyatına girmiştir. Tevfik Fikret, Türk edebiyatında bu nazım şeklini ilk kullanan şairdir. Kafiye düzeni aba, bcb, cdc, ded ...şeklindedir (Ayyıldız ve Birgören, 2009: 513).

Buraya kadar manzum metinlerde bulunması gereken niteliklerden bahsettik bundan sonraki bölümde iyi bir manzum metinde biçimle beraber bulunması gereken özelliklere değineceğiz.

2.3.2. İyi Bir Manzum Metin Nasıl Olmalı?

Bir manzumenin manzum metin niteliklerine sahip olması o manzumenin iyi olduğu anlamına gelmez. İyi bir manzum metin için niteliklerin yanında sahip olması gereken bazı özellikler de vardır. Afacan (2013) bu özellikleri dört ölçüt altında toplamıştır. Bu ölçütler: âhenk, imgesel özellikler, yazınsal özerklik ve çocuğa göreliktir (Afacan, 2013:71).

2.3.2.1. Âhenk

Âhenk, şiirin kendine has müziğiyle beraber, sözdizimi, anlamsal yapı, söz dağarı ve şiiri şiir yapan diğer özellikleri de kapsamaktadır. Bu unsurlar her şiirde farklı şekillerde bulunabilirler. Şiirin başarısı kadar orijinalliği de bu özelliklerinden tespit edilebilir. Bir şiir sadece kafiye ve ses özellikleri bakımından incelendiğinde yalnızca onun bazı manzum niteliklerinden söz edilebilir. Halbuki “âhenk”e yapılan vurgu, şiirde müzikle/ritimle beraber meydana gelen bir mana evrenini işaret etmektedir.

2.3.2.2. İmgesel Özellikler

İmgesellik şiirin varlık nedenlerindedir. Bir parçayı şiir kabul edebilmemiz için “âhenk” özellikleriyle birlikte imgesel özellikleri de bünyesinde barındırması gerekmektedir. Abartılar, simgeler, çağrışımlar, çok anlamlılık gibi çeşitli unsurlar ve söz sanatlarına bağlı olan imge için, heyecanı harekete geçiren bir uyarıcı ve aktif zihinsel süreç olduğunu söyleyebiliriz.

2.3.2.3. Yazınsal Özerklik

Bu ölçüt, şiir metinlerinin ders kitaplarındaki bulunuş amacıyla sınırlıdır. Bu ölçütte temaya uygun şiir seçme alışkanlığının, bir nevi ısmarlama şiir anlayışının ilköğretimde şiir eğitimine zarar verdiği vurgulanmıştır. Ders kitaplarına alınan şiirlerin konu veya bilgi aktarım amacıyla kullanılmasına karşı çıkmıştır.

2.3.2.4. Çocuğa Görelik

Bu ölçüt yazınsallığın indirgenmesi anlamına gelmez. Sanat, insanlığı kuşatan bir uğraştır; iyi bir şiirden her yaştaki birey bilgisi, deneyimi, eğitimi nispetince zevk alır. Bu ölçütte ders kitaplarına alınan şiirlerin çocuk seviyesine indirgenmemesine; “çocuğa göre” , “çocuksuluk” , “çocuk adına düşünme” barındırmamasına dikkat edilmiştir.

3.İLKÖĞRETİMDE ŞİİR VE EĞİTİMİ

3.1. İlköğretimde Çevre ve Ortam Bakımından Şiir

İlköğretimde çevre ve ortam açısından şiirin durumunu incelemek için konuyla ilgili yapılmış çalışmalara göz atmakta fayda görmekteyiz. Bu konu kapsamında incelediğimiz çalışmalar aşağıda verilmiştir.

Afacan (2013), “*Yazınsal Nitelik Açısından İlköğretimde Şiir*” adlı tezinde ilköğretimde şiire doğasına uygun olmayan şekilde yaklaşıldığını ve şiirin sadece belirli gün ve haftalara hapsedildiğini vurgulamaktadır.

Pekkaya (2007), “*Öğrenci Merkezli Türkçe Öğretiminde ÇocukŞiirleri*” isimli çalışmasında, ders kitaplarında edebi değeri olan şiirlerin kullanılmasının öğrencilere hem dersi hem de okumayı sevdirmesi bakımından önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Tırıl (2016), “*İlköğretim 5.-8.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlerin, Öğrencilerin Estetik Gelişimine Katkısı ve Türkçe Öğretim Programına Uygunluğu*” adlı tezinde ders kitaplarında kullanılan şiirlerin çocukların estetik gelişimlerini destekleyecek nitelikte olmadığını savunmaktadır.

Kıbrıs (2004), “*Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Çocuk Şiirlerinin İmgesel Dil Becerisine Katkısı*” isimli çalışması, Cumhuriyet döneminin öncü şairlerinden olan Dağlarca'ya yönelik geniş kapsamlı bir çalışmadır. Çalışmada, eğitimde nitelikli şiirlerin kullanılması gerektiğiyle ilgili tespit ve örneklerle yer verilmiştir.

Oruçoğlu (2003), “*İlköğretim II. Kademe Anadil Eğitiminde Lirik Türünİşlevi Üzerinde Bir Araştırma*” adlı makalesinde, ders kitaplarında yer alan şiirlerin önemli bir kısmının şiir sanatının doğasına ve öğrencilerin fikir ve duygu evrenine uygunluğu noktasında sıkıntılar içerdiğine dikkat çekmektedir.

Kavcar (1987), “*Türk Dili ve Edebiyat Öğretimi*” adlı makalesinde sınav sisteminin Türkçe ve edebiyat öğrenimine ciddi zararlar verdiğini savunmaktadır. Günümüz eğitim sisteminde de sınavların yarattığı problemler maalesef varlığını sürdürmektedir.

Solmaz (2005), “*Öğrenci Tutumları Açısından İlköğretimde Şiir*” adlı çalışmasında 1000 kadar ortaokul öğrencisine yapmış olduğu anket ve sonuçları, şiirin ilköğretim öğrencileri arasında algılanışının olumsuz olduğunu gözler önüne sermiştir.

Yukarıda incelenen çalışmalardan şu sonuçlar çıkarılabilir:

- Ülkemizdeki sınav sistemi Türkçe ve edebiyat eğitime zarar vermektedir.
- Bu araştırmalardan bazıları “eğitsel şiir” anlayışına karşı çıkmakta ve şiirin belli bir konunun aktarım aracı olarak görmenin sakıncalı olduğunu dile getirmektedir.
- Eğitimcilerin eğitiminin şiire ve diğer sanatlara ilişkin yaklaşımlar açısından sorunlu olduğuna dikkat çekmektedirler.
- Bazı iletişim organlarında ve eğitim kurumlarında düzenlenen “dinleti”lerde şiir,yapay olduğu kadar ağır bir kasvetle yüklü “duygusal” müzik eşliğinde okunan manzumelere indirgenmiştir.
- Şiir günümüzde “belirli gün ve haftalara” hapsedilmiştir.

3.2. Program Düzeyinde Şiir ve Eğitimi

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu 2. maddede bulunan “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” ve “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri”ne göre oluşturulmuştur.

Eğitim ve öğretim programları ışığında devam ettirilen bütün çalışmalar; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeylerinde birbirlerini tamamlayıcı bir biçimde aşağıda belirtilen hedefleri gerçekleştirmeye dönüktür:

1. Okul öncesi eğitimine başlayan öğrencilerin ferdi olarak ilerleme aşamalarına dikkat edilmek suretiyle duygusal, bedensel ve zihinsel olarak sağlıklı biçimde ilerlemelerini sağlamak.

2. Öğrencilerin ilkokula başlamalarıyla ilerleme ve gelişim seviyelerine ve de kendi kişisel farklılıklarına uygun şekilde ahlaki olarak bütünlük ve öz farkındalık yaratacak şekilde öz güven ve öz disipline haiz; günlük hayatta gereksinim hissedeceği temel seviyede bilimsel, sayısal ve sözel akıl yürütme, sosyal yetenek ve estetik hassasiyet edinmiş ve bunların hepsini aktif biçimde kullanmak suretiyle düzgün yaşam yönelimleri olan fertler olmalarını temin etmek.

3. Öğrencilerin ortaokula başlamalarıyla, ilkokulda edindikleri tecrübeleri ilerletmek maksadıyla millî ve manevi değerlerimizi özümsemiş, haklarını bilen ve kullanan, görevlerini yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere has alanlarda ifadesini bulan temel seviye yetenek ve yetkinlikleri edinmiş fertler olmaları için destek olmak.

4. Lise eğitimini bitiren öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda edindikleri bilgi ve tecrübeleri ilerleterek, millî ve manevi değerlerimizi özümseyip yaşam biçimine dönüştürmüş, üreten ve faal yurttaşlar olarak ülkemizin ekonomik, kültürel ve sosyal ilerlemesine katkı sağlayan, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere has alanlarda ifade bulan temel seviye yetenek ve yetkinlikleri edinmiş, ilgi ve becerilerine uygun bir mesleğe, yükseköğretime ve yaşama hazır fertler olmalarını temin etmek.

Yukarıda belirttiğimiz amaçları irdelediğimizde içtimai yetenekleri gelişmiş ve estetik hassasiyet edinmiş ifadeleri çalışmamızı yakından ilgilendirmektedir. Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere de manzum metin niteliklerine uygun şiirler, bu hedeflere ulaşmakta kullanacağımız unsurların başında gelmektedir.

Eğitim sistemimizin esas gayesi milli ve manevi değerlerimiz ve becerilerle bütünlüşmüş gerekli donanıma haiz fertler yetiştirmek olduğunu söyleyebiliriz. Gerekli donanımdan kastettiğimiz bilgi, yetenek ve davranışlar öğretim programları aracılığıyla edindirilmeye çalışılırken milli ve manevi değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, yetenek ve davranışlar arasındaki ilişkiyi oluşturan bir köprü vazifesi görmektedir. Bizi biz yapan değerler, tarihten günümüze değin nesiller aracılığıyla ulaştırılmış ve bizlerin de gelecek nesillere aktarmak zorunda olduğu milli ve manevi değerlerimizin bütünüdür ve ecdadımızdan bizlere kalan bir miras hüviyetindedir. Yetkinliklerden kastettiğimiz ise bu değerlerin yaşama ve insanlığa katkıda

bulunmasını temin eden eylemlerimizdir. Bu açıdan değerlerimiz ve yetkinliklerimiz kopmayan bağlarla bağlanmış teori, pratik açıdan birbirini tamamlayan asli parçamızdır. Aktüel olarak öğrenme ve öğretmeye çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlarsa milli ve manevi değerlerimizin ve yetkinliklerin günün koşulları içerisinde vücut bulmasını sağlayan araçlar olduğunu söyleyebiliriz. Bu bilgi, beceri ve davranışlar günün koşulları neticesinde bir takım değişiklikler gösterebilir. Bu nedenledir ki sürekli yenilenmeye ve güncellenmeye ihtiyaç duyarlar.

Milli ve manevi değerlerimiz öğretim programlarının yörüngesini teşkil eden esasların toplamıdır. Kaynağı geleneklerimiz ve geçmişimizin içinde olan, gövdesi ve dalları bu kaynaktan beslenerek günümüze ve geleceğimize uzanan bir çınar ağacıdır. İnsani niteliklerimizi meydana getiren değerlerimiz, yaşamımızın normal gidişatında ve karşılaştığımız problemleri aşmada harekete geçmemizi temin eden gücün kaynağını teşkil etmektedir. Bundan dolayı değerlerimizi özümsemiş fertler yetiştirmek birincil görevimizdir. Eğitim sisteminin gayesi yalnızca akademik açıdan başarılı bireyler yetiştirmek değildir. Eğitim sistemi bilgi ve becerinin yanında ahlaklı, ülkesini her açıdan geliştiren, estetik hassasiyet kazanmış, çevresine karşı duyarlı, sosyal ve iletişime açık olan bireylerde yetiştirmeyi amaç edinmelidir. Burada bahsettiğimiz estetik hassasiyet kazanmış bireyleri yetiştirmede Türkçe derslerinde kullanılan nitelikli şiirler önemli bir görev üstlenmektedir. Soyut düşünme yeterliği bulunan 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin sanat değeri taşıyan nitelikli şiirlerle tanıştırılmasının yukarıda bahsettiğimiz hedefleri gerçekleştirmede büyük kolaylık sağlayacağı unutulmamalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2018 yılında yayınlamış olduğu Türkçe Öğretim Programında(İlköğretim 1,2,3,4,5,6,7 ve 8. Sınıflar) yetkinlik bölümü içerisinde yer alan aşağıdaki ifadeler bir nevi şiirin öğrenciler üzerindeki işlevlerine dikkat çekmektedir:

Anadilde iletişim: Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.

Kültürel farkındalık ve ifade: Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin öneminin takdiridir. Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi dil ve edebiyat yetkinliklerini kazandırma da şairlerin yeri yadsınamaz.

Yine aynı programda öğrencilerin;

- Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,
- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır.

Yukarıdaki maddelere bakıldığında öğrencilere estetik ve sanatsal değerleri fark ettirmek, dil zevki kazandırmak, dil bilincine ulaşmalarını sağlamak, söz varlığını zenginleştirmek; milli, manevi, ahlaki, tarihi, kültürel ve sosyal değerleri aşılama yine şiir ve şiir eğitiminin önemli bir yeri olduğu görülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında yayınlanan Türkçe Öğretim Programının sınıf düzeyinde kazanımlar bölümü incelendiğinde ise 6,7 ve 8. Sınıf kazanımlarının Okuma bölümünde “Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur” kazanımının alt başlığı olarak “Öğrencilerin seviyelerine uygun, edebî değeri olan şiirleri ve kısa yazıları türünün özelliğine göre okumaları ve ezberlemeleri sağlanır.” Kazanımında yine şiire, edebi değeri olan şiirlere vurgu yapıldığı görülmektedir.

Yine aynı sınıflara ait kazanımların yazma bölümü incelendiğinde “Şiir yazar” kazanımını görmekteyiz. Öğrencilerden şiir yazmasını istemek için evvela onları edebi ve sanat değeri taşıyan şiirlerle tanıştırmak gerekmektedir. Öğrencilere manzum metnin nitelikleri öğretilerek bu niteliklere uygun duygularını ifade etmeleri sağlanmalıdır. 2018 Türkçe Öğretim Programında önceki programlara nazaran şiir ve eğitimi konusuna daha az yer ayrıldığı görülmektedir.

3.3. İlköğretimde Türkçe Ders Kitaplarına Alınan Metinlerin Taşınması Gereken Özellikler

Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin aşağıdaki özellikler dahilinde hazırlanması gerekmektedir:

1. Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir.
2. Seçilen metinler ikincil aktarımlar yerine yazarın eserinden alınmalıdır.
3. Ders kitaplarında “Bu kitap için yazılmıştır.” ifadesini içeren metinler kullanılmamalıdır. Yalnızca 1.sınıf ders kitaplarında ders kitabının yazarı/yazarları tarafından yazılan en fazla iki metne yer verilebilir.
4. Aynı yayınevine ait kitaplarda bir sınıf düzeyi için seçilen metin, başka bir sınıf düzeyinde kullanılmamalıdır.
5. Öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla aynı yazar ve/veya şairlerden (serbest okuma metinleri hariç, ders kitabı yazarı/yazarları tarafından yazılan metinler dâhil) en fazla iki metin seçilmelidir.
6. Dünya edebiyatından seçilen metinler, doğru ve nitelikli çevirilerden alınmalıdır.

7. Ders kitabında temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir.

8. Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır.

9. Metinlerdeki eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler (argo ve küfür, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, cinsellik, şiddet vb. içeren unsurlar) metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çıkarılmalıdır.

10. Yazarın söyleyişinden ya da Türkçenin dönemsel söyleyiş özelliklerinden kaynaklı yazım farklılıkları hata olarak nitelendirilip düzeltilmez. Metin içerisinde yer alan dönemsel farklılıklara (yazım ve noktalama) yönelik açıklamalar dipnot şeklinde verilmelidir. Ayrıca bu hususlardan öğretim amaçlı olarak yararlanılabilir.

11. Ders kitabında gazete haberi, reklam, dilekçe, tutanak, öz geçmiş, ağ günlüğü (blog), sosyal medya uygulamalarında yer alan yazı türlerinde ders kitabının yazarı/yazarları tarafından üretilen metinler de kullanılabilir. Bu türler 3 ve 5. maddelerdeki açıklamalar kapsamında değerlendirilmez.

12. Metinlerde tema ve kazanımlara uygun olarak metnin bütünlüğü ve tutarlılığı korunmak kaydıyla bazı bölümler çıkarılarak kısaltmaya gidilebilir. Çıkarılan bölümler parantez içinde üç nokta ile gösterilmelidir.

13. Çeşitli metinler içinde yer alan kimi bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip anı, fıkra, anekdot vb. bölümler metin olarak seçilebilir.

14. Yazar ve şairlerin biyografilerinde yalnızca edebî yönleri ön plana çıkarılmalıdır. (MEB, 2018:19).

Bununla birlikte hangi sınıf düzeyinde hangi metinlere yer verilebileceği de 2018 yılında yayımlanan Türkçe Öğretim Programında yer verilmiştir. Programa göre 7 ve 8.sınıf Türkçe ders kitaplarında **Bilgilendirici Metin** olarak: anı, biyografiler, otobiyografiler, blog, dilekçe, efemera ve broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler), e-posta günlük, haber metni, reklam,

kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.) gezi yazısı, makale / fıkra / söyleşi / deneme, mektup, özlü sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.), sosyal medya mesajları; **Hikaye Edici Metinler** olarak: çizgi roman, fabl, hikâye, karikatür, masal / efsane / destan, mizahi fıkra, roman, tiyatro; **Şiir türünde** ise: şarkı/türkü, şiire yer verilebileceği aktarılmıştır.

Tarama yaptığımız kitaplar içerisinde MEB tarafından basılan 7.sınıf Türkçe ders kitaplarının ilkinde beş, ikincisinde ise dört şiire yer verilmiştir. Bu sayı özel bir yayınevi (Dersdestek) tarafından basılan Türkçe ders kitabında dokuzdur.

8.sınıf Türkçe ders kitabında (MEB), biri serbest okuma metni olmak üzere toplam sekiz şiir yer almaktadır. Her temada bir şiirin bulunması çocukların şiir türüne olan ilgi ve isteklerinin artırılması açısından oldukça önemlidir.

3.3.1. İlköğretim 7. ve 8.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Şiir Türüne Ayrılan Yer

2018-2019 Eğitim-Öğretim yılından itibaren Türkçe dersinde Öğretmen Kılavuz Kitabı uygulamasına son verilmiş çalışma ve ders kitapları tek bir kitapta birleştirilmiştir.

7.Sınıf Türkçe ders kitaplarını incelediğimizde karşımıza ikisi MEB, biri özel bir yayınevi tarafından basılmış olan üç kitap çıkmaktadır. Bu kitaplardan MEB tarafından basılan birinci kitapta beş manzum metne yer verilmiş. MEB tarafından basılan ikinci kitapta ise biri serbest okuma metni olmak üzere dört manzum metin tespit edilmiştir. Özel bir yayınevi (Dersdestek) tarafından basılan Türkçe ders kitabında ise biri serbest okuma metni olmak üzere dokuz manzum metin yer almaktadır. Burada da MEB tarafından basılan kitaplarda manzum metinlere daha az yer verildiği görülmektedir.

2018-2019 Eğitim-Öğretim yılı için MEB tarafından basılan 8.sınıf Türkçe ders kitabını incelediğimizde biri serbest okuma metni olmak üzere sekiz manzum metin karşımıza çıkmaktadır.

3.3.2. İlköğretim 7. ve 8.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Manzum Metinlerin Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında ele alınan kitaplarda şiir olarak yer verilmiş metinlerin incelenmesinde kullanılan ölçütler, şiir sanatının temel özelliklerine göre

belirlenmiştir.Ders kitaplarındaki şiirler daha önce “İyi Bir Manzum Metin Nasıl Olmalıdır?” başlığında detaylı bir şekilde ele aldığımız ölçütler ışığında değerlendirilecektir.Bu ölçütler âhenk, imgesel özellikler, yazınsal özerklik, çocuğa göreliktir.

3.3.3. Belirlenen Ölçütlere Göre Manzum Metinlerin Değerlendirilmesi

Ders kitaplarında yer alan toplam yirmi altı manzum metin üç alan uzmanı tarafından âhenk, imgesel özellikler, yazınsal özerklik, çocuğa görelik ölçütleri ışığında “zayıf(1)”,“orta(2)”,“iyi(3)” şeklinde değerlendirilmiştir. Değerlendirme ortalamaları tabloların son sütununda şiir düzeyi olarak gösterilmiştir.

3.3.3.1. 7.Sınıf (MEB Yay.-1)Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Ölçütlere Göre Değerlendirilmesi

7.sınıf Türkçe ders kitabında(MEB Yay.) toplam beş manzum metin yer almaktadır. Bu manzum metinlerin beşi de “iyi” seviyededir.

Tablo-1.

Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki(MEB Yay.-1) Manzum Metinlerin Ölçütlere Göre Değerlendirilmesi

S.	Metnin Başlığı/Yazarı	Sayfa	Âhenk	İmgesel Özellikler	Yazınsal Özerklik	Çocuğa Görelik	Şiir Düzeyi
1	Kardeşim/Aşık Veysel Şatıroğlu	30	iyi	iyi	iyi	orta	iyi
2	Vatan Destanı/Halit Fahri Ozansoy	40	iyi	iyi	orta	iyi	iyi
3	Türkiye'm, anayurdum, seabim, çarem/Yavuz Bülent Bakiler	109	iyi	iyi	iyi	iyi	iyi
4	Bu Sabah Hava Berrak/Cahit Sıtkı Tarancı	203	iyi	iyi	iyi	iyi	iyi
5	İstanbul/Ziya Osman Saba	224	iyi	iyi	iyi	iyi	iyi

Kardeşim

*“Beni hor görme kardeşim
Sen altınsın ben tunç muyum
Aynı vardan var olmuşuz
Sen gümüşsün ben saç mıyım*

*Ne varise sende bende
Aynı varlık her bedende
Yarın mezara girende
Sen toksun da be aç mıyım*

*Kimi molla kimi derviş
Allah bize neler vermiş
Kimi arı çiçek dermiş
Sen balsın da ben cec miyim*

*Topraktandır cümle beden
Nefsini öldür ölmeden
Böyle emretmiş yaradan
Sen kalemsin ben uç muyum*

*Tabiata Veysel aşık
Topraktan olduk kardaşık
Aynı yolcuyuz yoldaşık
Sen yolcusun ben bac mıyım”
Aşık Veysel ŞATIROĞLU*

Beş dörtlükten oluşan şiir, 5+3=8’li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Şiirde âhenk unsurları olarak kafiye, redif, ses tekrarları, aliterasyon ve asonanstan yararlanılmıştır. Şiirde kullanılan kafiye, redif, ölçü gibi unsurlar şiirin âhenk açısından iyi olmasını sağlamıştır. Şiirde kullanılan kafiye ve redifler:

1.kıta:

.....*tunç muyum*

.....*saç mıyım* *muyum/mıyım redif / -ç’ler yarım kafiye*

2.kıta:

.....bende

.....bedende

.....girende -de'ler redif/ -en'ler tam kafiye

3.kıta:

.....vermiş

.....dermiş -miş'ler redif/ -er'ler tam kafiye

4.kıta:

.....beden

.....ölmeden -eden'ler zengin kafiye

5.kıta:

.....aşık

.....kardaşık

.....yoldaşık aşık'lar zengin kafiye

Şiirde “sen balsın-ben cec”, “sen kalemsin-ben uç” dizelerinde benzetme, “Tok-aç” tezat, “altındın-gümüş-saç-tunç” tenasüp, “sen-ben” tekrar gibi sanatlardan faydalanılmıştır. Dolayısıyla şiir imgesel özellikler açısından da iyi düzeydedir. Sade anlaşılır bir dille yazılan şiirde insan sevgisi/eşitlik konusu işlenmiştir. Türk halk şiiri geleneğine uygun yazılan şiirde şair, insanoğlunun bir yaratıldığını kimsenin bir diğerinden üstün olmadığını anlatmaktadır. Şiirde şairin herhangi bir konuda bilgi verme, bir fikri empoze etme maksadının olmadığı da açıkça görülmektedir. Bu yüzden şiir yazımsal özerklik açısından da iyi düzeydedir. Şiirin bazı dizelerinde de olsa çocuk adına söyleyiş ya da çocuk adına düşünme göze çarpmaktadır. Bundan dolayı şiirin çocuğa görelilik açısından orta düzeyde olduğunu söyleyebiliriz.

Vatan Destanı

*“O kadar dolu ki toprağın şanla,
Bir değil, sanki bin vatan gibisin.
Yüce dağlarına çöken dumanla,
Göklerde yazılı destan gibisin.*

*Hep böyle bulutlar içinde başın,
Hilali kucaklar her vatandaşın.
Geçse de asırlar, tazedir yaşın,
O kadar leventsin, fidan gibisin.*

*Çiçeksin, bayılır kuşlar kokundan,
Her dalın bir yay ki zümrüt okundan,
Müjdeler fısıldar Ergenekon'dan:
Bu sese gönülden hayran gibisin.*

*Ey, bütün cihana bedel Türkeli!
Açtığın cenklerin yoktur evveli.
Tarih bir nehir ki coşkundur seli.
Sen ona nisbetle, umman gibisin.*

Bir yandan hep böyle taşkın, köpürdün,

*Bir yandan cefalı bir ömür sürdün,
Fakat ne derece ezildinse dün,
Şimdi gene tunçtan kalkan gibisin.*

*Bir insan nihayet kemikle ettir,
Bu et, bu kemiğe can hürriyettir,
En büyük hürriyet cumhuriyettir,
Demek şimdi sen bir cihan gibisin.*

*Ey ana toprağı, ey Anadolu!
Açıldı önünde terakki yolu.
Hamdolsun her yanın bereket dolu,
Cennette bir yeşil meydan gibisin.*

*Yeni bir ay ördün al bayrağına,
Girdin en sonunda irfan bağına,
Medeni hayatın nur ırmağına,
Ezelden susamış ceylan gibisin.”*

Halit Fahri OZANSOY tarafından epik tarzda yazılan şiirde coşkulu bir dil dikkati çekmektedir.Şair “vatan” ın ne anlam ifade ettiğini, ecdadın kahramanlıklarını coşkulu bir dille anlatmıştır.Kıtaların son mısralarında yapılan benzetmeler “fidan gibisin/hayran gibisin/umman gibisin/tunçtan kalkan gibisin/cihan gibisin” şiirde heyecanı ve coşkuyu daha da güçlendirmiştir. Bu açıdan şiirin imgesel özelliklerinin iyi olduğunu söyleyebiliriz.“Çocuksuluk” veya “çocuk adına söyleyiş” olmadığı için de çocuğa görelilik açısından da iyi düzeyde sayılabilir. Şiir kısmende olsa bir düşünceyi aşılama barındırdığı için yazınsal özerklik açısından orta düzeydedir. Şiir

6+5 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.Şair ahengi sağlamak için redif ve kafiyelerden yararlanmışır.Dolayısıyla âhenk açısından iyi bir şiirdir.Şiirde kullanılan kafiye ve redifler:

1.Kıta:

.....şanla,
.....vatan gibisin.
.....dumanla,
.....destan gibisin.

1 ve 3. dizelerde –la'lar redif, -an'lar tam kafiye; 2 ve 4. dizelerde gibisin'ler redif, -tan'lar ise zengin kafiye.

2. Kıta:

.....başın,
.....vatandaşın.
.....yaşın,

2.kıtada ilk üç dizenin kendi arasında kafiyeli olduğu görülmektedir.-In'lar redif, -aş'lar ise tam kafiye.

3.Kıta:

.....kokundan,
.....okundan,

Bu kıtada ilk iki dize kendi arasında kafiyelidir.-Undan'lar redif, -ok'lar tam kafiye.

4. Kıta:

.....*Türkeli!*

.....*evveli.*

.....*seli.*

Bu kıtada ilk üç dize kendi arasında kafiyelidir.-İ'ler redif, -el'ler ise tam kafiyedir.

5.Kıta:

.....*köpürdün,*

.....*sürdün,*

.....*dün,*

İlk üç dizenin kendi arasında kafiyeli olduğu görülmektedir.-Dün ek ve kelimesi diğer dizelerde de ortaktır.Dolayısıyla zengin kafiye kullanılmıştır.

6.Kıta:

.....*ettir,*

.....*hürriyettir,*

.....*cumhuriyettir,*

Bu kıtada da ilk üç dizenin kafiyeli olduğu görülmektedir.-Tir'ler redif, -et'ler ise tam kafiyedir.

7.Kıta:

.....Anadolu!

.....yolu.

.....dolu,

Bu kıtada –olu eklerinin zengin kafiye oluşturduğu görülmektedir.

8.Kıta:

.....bayrağına,

.....bağına,

.....ırmağına,

Bu kıtada –ına'lar redif, -ağ'lar ise tam kafiye oluşturmuştur.

Türkiyem, Anayurdum, Sebebim, Çarem!

*“Ben, kağnılarla yaylılarla büyüdüm geldim
Çocuk yüreğimi yakan türküler dinleye dinleye.
Mahzun kağnılarla, nazlı yaylılarınla
Ve tozlu yollarınla sevdim seni Türkiye!

O tezek topladığım kırlar, yaylalar...
Başına oturduğum, yemek yediğim atandır.
Türkiye'm, anayurdum, sebebim, çarem...
Taşına toprağına vurgunluğum bundandır...

Akşam karanlığıyla başlardı kurbağalar
Susar gökyüzü kadar, dinlerdim biteviye.
Gecemi besteleyen cırcır böceklerinle.
Kurbağa seslerinle sevdim seni Türkiye!*

*Bir Peygamber sofrasıydı soframız:
Biraz tandır ekmeği, biraz çökellik...
Yoksulluğunla da bağlandım kaldım sana
Mecnunlar gibi üstelik.*

*Yağmurlar başlayınca, odalarımız damlardı
Dizlerini döve döve ağlardı anam.
Şimdi kırkikindiler boyunca sıırsıklam
Küçük kerpiç evlerin çıkmaz aklımdan!*

*Türkiye'm! Hasretim! Kınalı türküm! ..
İçiçe güzellik, uç uca kahr
Yüreğimi bin parçaya bölseler
Her parçası yine seni çağırıştır.”*

Yavuz Bülent BAKİLER tarafından yazılan şiir şairin adeta özyaşam öyküsü niteliğindedir.Şair şiirin genelinde kendi hayatından örneklerle vatanını çok sevdiğini anlatmaktadır. Şair şiirde mahzun kağnılar/nazlı yaylılar/yüreğini yakan türküler/gecemi besleyen cırcır böcekleri vb. gibi söz sanatlarından da faydalanmıştır. Bu yüzden imgesel özellikler açısından iyi düzeyde bir şiir diyebiliriz.Şairinşiirde herhangi bir konuda bilgi verme, öğüt verme, bilinçlendirme veya fikri aşılama gayesi olmadığı oldukça açıktır. Dolayısıyla şiir yazınsal özerklik bakımından iyi düzeyde bir şiirdir.Şiirde herhangi bir çocuksuluk veya çocuk adına söyleyiş olmadığı için de şiir çocuğa görelilik açısından iyi seviyede denilebilir. Şiir âhenk unsurları açısından oldukça zengindir. Şair kafiye ve rediflerden olabildiğince istifade etmiştir. Bundan dolayı şiir ahenk bakımından da iyi düzeydedir. Şiirin genelinde 2. ve 4.dizeler kendi aralarında kafiyeli olacak şekilde yazılmış.Bunlar:

1.Kıta:

.....dineleye

.....Türkiye.–ye'ler tam kafiye

2.Kıta:

.....atandır

.....bundandır –dır'lar redif, -an'lar tam kafiye

3.Kıta:

.....biteviye

.....Türkiye –iye'ler zengin kafiye

4.Kıta:

.....çökelik

.....üstelik –elik'ler zengin kafiye

5.Kıta:

.....anam

.....sırılıklam –am'lar tam kafiye

6.Kıta:

.....kahır

.....bölseler

.....çağrışır –r'ler yarım kafiye

Bu Sabah Hava Berrak

“Bu sabah hava berrak,

Bu sabah her şey billurdan gibi.

Gök masmavi bu sabah,

Güzel şeyler düşünelim diye.

Yemyeşil oluvermiş ağaçlar,

Bulutlara hayretinden.

Işıldıyor kanat seslerinde kuşların,

*İlk uçtukları günüin altın sevinci.
Karlı dağlardır sefere çıkmış,
Vadideki suyun şırlıtısında.
Ben gülüm, ben karanfil,
Ben de yasemin diyor,
Renk renk kokularla çiçekler,
Sahiplerinden memnun evlerin bahçelerinde.
Boy boy insan gölgeleri kımıldar,
Güneşi içmiş kaldırımlarda.
Belli adım atışlarından,
İçlerinden geçen şey.
Bütün erkekler delikanlı,
Bütün kızlar genç kız,
Fakirinde refah,
Hastasında sağlık,
Sorulsa çocuk bahçesi derim,
Karşıdaki mezarlık.
Bu sabah hava berrak,
Bu sabah her şey billurdan gibi.”*

Cahit Sıtkı TARANCI tarafından yazılan şiirde şair havanın berrak olmasıyla yaşamış olduğu iç mutluluğuanlatmaktadır.Şiire hakim olan duygu yaşama sevinci denilebilir.Şair “Gök masmavi bu sabah/ Güzel şeyler düşünelim diye”, “Yemyeşil oluvermiş ağaçlar/Bulutlara hayretinden” hüsn-ü talil sanatından faydalanmıştır. Şiirde benzetme ve kişileştirme sanatları sıklıkla kullanılmıştır. Bundan dolayı şiir imgesel özellikler açısından iyi bir şiirdir.Şiirde kullanılan aliterasyon ve asonanslar şiirin âhenk açısından iyi olmasını sağlamıştır. Şairin herhangi bir konuda bilgi vermek, bir fikri empoze etmek gibi bir gayesi olmadığı açıktır. Dolayısıyla şiir

yazınsal özerklik bakımından iyi sayılabilir.Şiirin dili çocuğa görelilik açısından çocuksuluk içermediği için iyi sayılabilir.

İSTANBUL

*“Seni görüyorum yine İstanbul,
Gözlerimle kucaklar gibi uzaktan,
Minare minare, ev ev,
Yol, meydan.*

*Geliyor Boğaziçi'nden doğru,
Bir iskeleden kalkan vapurun sesi,
Mavi sular üstünde yine
Bembeyaz Kız Kulesi.*

*Bir yanda, serin sabahlarla beraber,
Doğduğum kıyılar: Beşiktaş'ım.
Baktıkça hep semt semt, yer yer,
Beş yaşım, on beş yaşım, ah yirmi yaşım!*

*Durmuş bir tepende okuduğum mektep,
Askerlik ettiğim kışladır ötesi.
Bir gün bir kızını benim eden,
Evlendirme dairesi.
Benim de sayılmaz mı oralar?
Elimi tutar gibi iki yanımdan,
Babamın yattığı Küçüksu,
Anamın toprağı Eyüp Sultan.*

Önümde, açık kollarıyla Boğaz,

*Çengelköy'den aktarma Rumelihisarı.
İstanbul, İstanbul'um benim,
Kadıköy'ü, Üsküdar'ı...*

*Gün olur, Köprü ortasında durur
Anarım, Adalar'da çamların uykusunu.
Gün olur, Beyoğlu'nu özler içim,
Koklamak isterim Tünel'in kokusunu.*

*Bulut geçer üstünden,
Gemi gelir yanaşır.
Bir eski türküdür, kulağıma fısıldar,
"İçi dolu çamaşır."*

*Gögünde tanıdım ayın on dördünü.
Kırlarında bilirim baharı,
Her şey içimde, her şey,
İstanbul yadigârı.*

*Bir daha görüyorum seni dünya gözüyle,
Göğün hep üstümde, havan ciğerlerimdedir.
Ey doğup yaşadığım yerde her taşını,
Öpüp başıma koymak istediğim şehir!"*

Ziya Osman SABA tarafından yazılan şiirin 2. ve 4. dizelerinin kendi aralarında kafiyeli olduğunu görmekteyiz. Şiirin bazı mısralarında sıklıkla aliterasyon ve asonanslar dikkati çekmektedir. Bu ses benzerlikleri şiirin ritmini sağlamada oldukça önemli bir görev üstlenmekte. Bundan dolayı şiirin âhenk bakımından iyi olduğunu söyleyebiliriz. Şiirde sıklıkla kişileştirme ve benzetme sanatları kullanılmıştır. Bu da şiirin imgesel açıdan iyi bir seviyede olmasını sağlamıştır. Yazınsal özerklik açısından bakıldığında konu veya durum aktarma ve "öğretmeyi" öne çıkaran bir

yönü göze çarpmadığından, metnin iyi düzeyde olduğu söylenebilir.Şiir, 7.sınıf öğrencisinin anlamlandırma düzeyine uygun bir tarzda, yetişkin bir insanın kendi adına konuştuğu bir konumdan seslenmektedir; bu yönüyle “duyarak anlama” veya “duygudaşlık” (empati)açısından da önem taşımaktadır. Diğer yandan, herhangi bir çocuksuluk veya çocuk adına söyleyiş olmadığı için de çocuğa görelilik açısından da iyi düzeyde sayılabilir.

3.3.3.2. 7.Sınıf (MEB Yay.-2)Türkçe Ders Kitabındaki Manzum Metinlerin Ölçütlere Göre Değerlendirilmesi

7.sınıf Türkçe ders kitabında toplam dört manzum metin yer almaktadır. Bu manzum metinlerin biri iyi, üçü orta düzeydedir.

Tablo-2.

Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki(MEB Yay.-2) Manzum Metinlerin Ölçütlere Göre Değerlendirilmesi

S.	Metnin Başlığı/Yazarı	Sayfa	Âhenk	İmgesel Özellikler	Yazınsal Özerklik	Çocuğa Görelilik	Şiir Düzeyi
1	Bir Dünya Düşünürüm/Çoşkun Ertepinar	10	orta	orta	orta	iyi	orta
2	Korku/Bahtiyar Vahapzade	33	orta	iyi	orta	orta	orta
3	Atatürk'ü Gördüm Düşümde/Abdullah Rıza Ergüven	38	orta	orta	orta	iyi	orta
4	Kitaplarla Kurulan Dostluk/Çoşkun Ertepinar	80	orta	orta	iyi	iyi	iyi

Bir Dünya Düşünürüm

“Bir dünya düşünürüm,

İlk günden beri,

Açılmış da masallar gülü

*Hırsın, kinin kapısı kapanmış,
Yüzlerdeki gülümseme çocuksu,
Gözlerde sevginin ışığı yanmış...*

Bir dünya düşünürüm,

Ülküsü kardeşlik.

Yaşlılar korkusuz, çocuklar mutlu

Ve yaşatan sevinçler için yarışta gençlik...

O güzelim dünya ki yüzyıllardır

Bütün altın kalplerce arzulanmış...

Bir dünya düşünürüm,

Sarısında, siyahında, beyazında

Yürekler hep aynı anlayışla çarpar,

Aynı rüzgârla okşanır özgürlük çiçeği bayraklar...

Arasız bir olimpiyat şenliği yer yüzünde,

Düşlerimiz mavi “Arkadia” sabahlarına uzanmış...

Bir dünya düşünürüm,

Öylesine günlük güneşlik,

Orda her şey iyilik, güzellik, dostluk üstüne...

Bir dünya düşünürüm bir dünya

Aklın aydınlığında,

Duygunun selinde yıkanmış...”

Coşkun ERTEPİNAR tarafından yazılan şiir kısmında olsa âhenk özellikleri barındırmaktadır. Birinci kıtada kapanmış/yanmış, ikinci kıtada kardeşlik/gençlik, üçüncü kıtada çarpar/bayraklar dördüncü kıtada dünya/aydınlığında kelimeleri arasındaki ses benzerlikleri dikkati çekmektedir. Şiirin serbest ölçüyle yazılması ve kafiye düzeninin olmamasından dolayı âhenk bakımından orta seviyede olduğunu söyleyebiliriz. Bazı kıtalarda heyecanı devindiren ifadeler ve bazı söz sanatlarından kısmında olsa yararlanan şair yeterince imgeselliği yakalayamamıştır. Bundan dolayı şiir imgesel özellikler açısından da orta seviyede bir şiirdir. Şiirin bazı mısraları öğüt verme maksadıyla yazıldığı izlenimi uyandırmaktadır. Bu da şiirin kısmında olsa belirli bir amaç için yazıldığını düşündürmektedir. Bundan dolayı şiirin yazınsal özerkliği orta seviyededir diyebiliriz. Diğer yandan şiir dilinde bir çocuksuluk barındırmadığından çocuğagörelilik açısından iyi düzeyde denebilir.

Korku

*“Benim sol elimde yanık yeri var,
O bana töhfedir çocukluğumdan.
Odu, odluğundan habersiz vaktler
Elimi mangalda yandırmışım ben.*

*Bana “cız” dediler,
Ama korkmadım.
Elimi yandırıp tanıdım odu,
Benim hayada ilk tanıdıklığım
Oddan başladı.*

*Okşadı gözümü hele çocukken
Ocağın al elvan alevi, közü.
Dünyaya geleli, bilmem ki neden,*

Neye vurulduksa o, yaktı bizi.

Ben oddan korkmadım yanana kadar.

Ben korku bilmedim kanana kadar.

Öyle ki yandım,

Odlu oynamaktan korktum, dayandım.

Başlandı korku

Başlandı itiyat

Başlandı hayat! “

Bahtiyar VAHAPZADE tarafından yazılan şiirde anlamı kuvvetlendirmek için sıklıkla ses tekrarlarından faydalanılmış. Birinci kıtada var/vaklar, çocukluğumdan/ben; ikinci kıtada korkmadım/tanıdıklığım; üçüncü kıtada çocukken/neden, közü/bizi gibi kelimelerin kendi aralarında kafiyelendiği görülmektedir fakat şiirin bir kafiye düzeninin olmadığını, serbest ölçüyle yazıldığını göz önünde bulundurursak şiir âhenk bakımından orta seviyededir diyebiliriz. Şiirde anlatılanlar bir otobiyografiyi andırmaktadır.Şair okuyucularla konuşma havası içinde hayat hikayesinden bir bölüm anlatmaktadır. Şiir düzyazıyı anımsatan mısralarla oluşturulmuştur. Buna karşılık şiirde heyecanı devindiren çocuğun hayal dünyasını zenginleştiren pek çok çağrışım görmek mümkündür. Bundan dolayı şiir imgesel özellikler bakımından iyi bir şiirdir. Yazınsal özerklik açısından bakıldığında şiirin, konu veya durum aktarma ve öğretmeyi öne çıkaran bir yönü göze çarpmamaktadır fakat şiir dilinin oldukça uzağında bir dil kullanılmıştır. Bundan dolayı şiirin yazınsal özerkliği orta seviyededir diyebiliriz. Şiir, 7.sınıf öğrencisinin anlamlandırma düzeyine uygun bir tarzda, yetişkin bir insanın kendi adına konuştuğu bir konumdan seslenmektedir fakat kısmende olsa şiir dilinin çocuksuluk barındırdığı izlenimini de edinmekteyiz. Bundan dolayı şiirin çocuga görelik açısından orta seviyede olduğunu söyleyebiliriz.

Atatürk'ü Gördüm Düşümde

*“Sizler yaşadıkça çocuklarım
Ben de yaşıyorum demek,
İşte aranızdayım Ahmetler, Mehmetler’le,
Sizler yaşadıkça çocuklarım*

El ele

Yanınızdayım

*Sizler yaşadıkça çocuklarım
Daha ferah içim,
Gök daha geniş denizler daha geniş,
Vatan ya vatan,*

Vatan sonsuzluktan gelmiş

Sonsuzluğa açılan yol

Vatan siz.

Sizler yaşadıkça çocuklarım

Bilin ki

Ben de yaşarım,

Bir sevinç düştü mü içinize

Bir keder düştü mü içinize

Bilin ki

Aranızda ben varım.”

Abdullah Rıza ERGÜVEN tarafından yazılan şiirin bazı mısralarında ses tekrarlarından faydalanılsa da şiirin genelinde bir kafiye düzeninden bahsedemeyiz. Serbest ölçüyle oluşturulmuş olan şiirde birinci kıtada çocuklarım-Mehmetlerle-el ele sözcükleri, ikinci kıtada geniş-gelmiş, üçüncü kıtada çocuklarım-yaşarım-varım-içinize gibi sözcüklerle kafiye kurgusu oluşturulmak istenmiştir. Her ne kadar şiirde çöşku ve ses tekrarlarıyla âhenk sağlanmaya çalışılsada çok da başarılı olunamamıştır. Bundan dolayı şiir âhenk bakımından orta seviyededir diyebiliriz. Şiirde imgesellik olarak bazı söz sanatları kullanılsa da şiirin genelinde çağrışım, dolayım, heyecanı devindiren imgeden söz edemeyiz. Bundan dolayı şiirin imgeselliği orta seviyededir diyebiliriz. Belli bir amaç ve bilgiyi aşılama doğrultusunda yazılmış izlenimi verse de bunu şiirin geneli için söyleyemeyiz. Bu açıdan şiir yazınsal özerklik bakımından da orta düzeyde bir şiirdir. Şiirde çocuk adına düşünme veya çocuksuluktan bahsedemeyiz. Dolayısıyla çocuğa görelilik açısından iyi düzeyde bir şiirdir diyebiliriz.

Kitaplarla Kurulan Dostluk

*“Ömür boyu dost bildiğim kitap,
Seni cüz adıyla tanıdım önce,
İlk çocukluğumda, masum çağımda,
Bir bez çantayla omzumda, elimde.
Küçücükten yitirdiğim
Sevdiklerim için yüreğim
Bir köz gibi yanarken,
Kavrulurken...
Sonra yavaş yavaş,*

Yaşar oldun derinden derine

Düşüncemde, duygumda.

Masal oldun dilimde,

Gün gün serpildin

Gür bir ağaç gibi,

Bilgi oldun başımda, aklımda

Derken derken...

Bir düz ovada koşarcasına

Yayıldım, dağıldım sayfalarında.

Ben "Tek Adam"

Çoğaldım böyle böyle,

Dost oldum Keloğlan'la, Kerem'le,

Dolaştım Karacaoğlan'la dağ tepe.

Aradım "Erkilet güzelini bağ arasında."

"Çalikuşu"yla söyleştim

Bir bahçede dallar üstünde.

"Dar Kapı"dan geçtim,

Don Kişot'tan Faust'a ulaştım seninle...

Güç kattın umutlarıma, hayallerime,

Sen olmasaydın eğer kar yağacaktı

Yaz ortasında

Dağlarıma, ovalarıma, yoluma.

Kitap, kitap,

*Sen dostların başında gelen dost,
Yeryüzünün güneşten önce güneşi!
Işığın aydınlattı içimi,
Sevgilerin ölümsüziyle dolup taşı
Yüreğim.
Sen olmasaydın hâlim kim bilir
Nice olurdu nice?*

*Çocuklar, çocuklar, altın kalpli çocuklar!
Güvenin kitaba
Herkesten, her şeyden çok...
Eviniz, yuvanız kadar sıcak olsun
Gözünüzde kitaplıklar.
Hayatta belki
Her türlü dostluk yıkılır da
Yıkılmaz kitaplarla kurulan dostluklar..."*

Şiirde, sevdiklerini kaybeden bir çocuğun bu boşluğunu kitaplarla doldurduğu, onlar sayesinde birçok bilgiye sahip olduğu, zamanla kitaplarda anlatılanları yaşayıp hissettiği, kitaplarla yalnızlığını giderip birçok kitap kahramanını dost edindiği anlatılmaktadır. Soyut işlemler döneminde olan bu yaş grubu çocuklar için şiirin konusu ilginç olmayabilir ve onlara basit gelebilir. Diğer yandan konunun kurgulanmış bir içerik üzerinden işlenmesi olumludur.

Şiirin bazı dizelerinde çocuğun kitaplarla kurduğu hayaller söz konusudur:

"Bir düz ovada koşarcasına

Yayıldım, dağıldım sayfalarında

Ben “Tek Adam”

Çoğaldım böyle böyle.

Dost oldum “Keloğlan”la, “Kerem”le;

Dolaştım “Karacaoğlan”la dağ tepe.

Aradım “Erkilet güzelini bağ arasında”

“Çalı Kuşu”yla söyleştim, “

Bir bahçede dallar üstünde.” dizelerinde görüldüğü üzere çocuğun kitaplarda anlatılanların hayalini kurduğu ve onlarla konuşup onlarla dost olduğu anlatılmaktadır. Dizelerde şiirdeki anlatıcı üzerinde hayal unsurlarının sunulması söz konusudur. Bu bakımdan kısmen de olsa hayal unsurlarına yer verildiği söylenebilir. Zaman zaman şair söz sanatlarıyla da olsa imgeselliği artırmak istemiş fakat bunda yeterince başarılı olamamıştır. Dolayısıyla şiirin imgeselliği orta seviyededir diyebiliriz. Şiirin bazı mısralarında aliterasyon ve asonanslarla âhenk sağlanmaya çalışılsa da şiirin genelinde bir kafiye düzeninden bahsedemeyiz. Bundan dolayı şiirin âhenk bakımından da orta seviyede olduğunu söyleyebiliriz. Şiirin herhangi bir konu veya durum aktarma, bir fikri empoze etme, nasihat veya bilgi verme amacıyla yazılmadığı açıkça görülmektedir. Dolayısıyla şiir yazınsal özerklik açısından iyi seviyededir. Diğer yandan şiirin dilinde herhangi bir çocuksuluk veya çocuk adına söyleyiş bulunmadığından şiir, çocuğa görelilik açısından da iyi düzeydedir diyebiliriz.

Coşkun ERTEPINAR’ın bu kitapta ikincişiiridir.Daha önce “Bir Dünya Düşünürüm” adlı şiirini incelemiştik.2018 yılında yayınlanan Türkçe Öğretim Programında “Bir yazar ve şairden en fazla iki metin alınabilir.” kriterine uygundur. Fakat Türk edebiyatında pek çok şair ve bu şairlere ait oldukça nitelikli eserler varken MEB’in aynı kitapta aynı şairin başka bir şiirine yer vermesi de MEB’in içinde bulunduğu bir başka çıkmazı göstermektedir. Öğrencilerimizi daha farklı şair ve yazarla tanıştırmak için bu metinler oldukça önemlidir.Bu açıdan farklı şair ve yazarların eserleri kitaplarda yer almalıdır.

3.3.3.3. 7.Sınıf (Dersdestek Yay.)Türkçe Ders Kitabındaki Manzum Metinlerin Ölçütlere GöreDeğerlendirilmesi

7.sınıf Türkçe ders kitabında toplam dokuz manzum metin yer almaktadır. Bu dokuz manzum metnin dördü iyi düzeyde, dördü orta ve biri zayıf düzeydedir.

Tablo-3.

Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki(Dersdestek Yay.) Manzum Metinlerin Ölçütlere Göre Değerlendirilmesi

S.	Metnin Başlığı/Yazarı	Sayfa	Âhenk	İmgesel Özellikler	Yazınsal Özellikler	Çocuğ a Görelilik	Şir Düzeyi
1	Sevgi Kurtaracak Bizi/Mehmet SALİHOĞLU	18	orta	orta	orta	İyi	orta
2	Rüzgar/Cahit KÜLEBİ	50	iyi	iyi	İyi	İyi	iyi
3	Bayrak/ARİF Nihat ASYA	93	iyi	iyi	iyi	İyi	iyi
4	Mustafa Kemal'in Kağnısı/Fazıl Hüsni DAĞLARCA	122	iyi	iyi	iyi	İyi	iyi
5	Harman Yerinde/Rakım ÇALAPALA	172	orta	orta	orta	orta	Orta
6	Vaktini Boş Geçirme/Rakım ÇALAPALA	178	Orta	orta	orta	iyi	orta
7	Hastahane/Aşık Veysel ŞATIROĞLU	207	orta	orta	orta	İyi	Orta
8	Ay Şairi/Aytül AKAL	238	Zayıf	Zayıf	Zayıf	orta	Zayıf
9	Kara Tren/Özhan EREN	256	iyi	orta	İyi	orta	iyi

Sevgi Kurtaracak Bizi

*“Kurtaracaksa sevgi kurtaracak bizi
Ölümden olmasa da ölüm korkusundan
Savaştan olmasa da savaş korkusundan
Kıskançlıktan, kötülükten, boşluktan...
Kurtaracaksa sevgi kurtaracak bizi*

Var mı ondan başka güvencemiz?

Sevenin bir düşmanı varsa

Sevmeyenin bin

Erinç de mutluluk da seversen var

Seversen her yağmur bereket

Seversen her mevsim bahar

Gündüzü de karanlıktır sevmeyenin

Hiç şöyle yaklaştınız mı insanlara?

Sevgiyle, dostlukla, güzellikle

Sordunuz mu onlara dertlerini?

Uzattınız mı ellerinizi ellerine?

Siz de görmüşsünüzdür öyleyse

Ne denli cana yakın olduklarını

Unuturlar dertlerini, kırgınlıklarını

Azıcık sevecenlik görürlerse

Kurtaracaksa yine sevgi kurtaracak bizi

Yeşeren tohumlar gibi saçılan

Ve herkese kucak kucak açılan

Mutlu eden sevenleri

Var mı artık bir çıkar yol, söyleyin

Sevmekten, sevilmekten başka

Bu uçsuz bucaksız koca boşlukta

Var mı ondan daha üstün bir güç

Bir kurtuluş yolu, bir mutluluk

Uzanan, barışa ve dostluğa?"

Mehmet SALİHOĞLU

Şiir serbest yapıda yazılmış bir şiidir. Birinci kıta hece ölçüsüyle yazılmış olsa da şiirin genelinde bir ölçüden bahsedemeyiz. Şair zaman zaman mısra sonlarında ses benzerliklerinden faydalanmış fakat şiirin genelinde kafiyeye düzeninin olmadığını görmekteyiz. Bu da âhenk açısından orta düzeyde bir şiir ortaya çıkarmıştır. Şiirin bazı mısralarında “Gündüzü de karanlıktır sevmeyenin/ Yeşeren tohumlar gibi saçılan/ Bu uçsuz bucaksız koca boşlukta” gibi sanatlı söyleyişler dikkati çekmektedir fakat şiirin geneli için bir imgesellikten söz edemeyiz. Bundan dolayı şiirin imgeselliği orta seviyededir diyebiliriz. Şiirin bazı kıtalarında her ne kadar iyi, güzel, başarılı bir düşüncede olsa bir fikri empoze etme amacı sezilmektedir. Fakat bunu şiirin tamamı için söyleyemeyiz. Dolayısıyla şiir için yazınsal özerklik açısından da orta seviyede diyebiliriz. Diğer yandan şiir, herhangi bir çocuksuluk veya çocukadına söyleyiş içermediği için çocuğa yönelik açıdan iyi düzeyde sayılabilir.

Rüzgar

“Şimdi bir rüzgâr geçti buradan,

Koşum ama yetişemedim.

Nerelerde gezmiş tozmuş

Öğrenemedim.

Besbelli denizden çıkıp

Kıyılar boyunca gitmiştir.

Tuz kokusu, katran kokusu, ter kokusu

Yüreğini allak bullak etmiştir.

Sonra başlamış tırmanmaya dağlara doğru,

Bulutları koyun gibi gütmüştür.

Okşayıp otları yaylalarda

Büyütmüştür.

*Köylere de uğradıysa eğer
Islak, karanlık odalarda beşik sallamıştır.
Güneş altında çalışanlara
İmdat eylemiştir.*

*Sonra başlayıp alçalmaya ovalara doğru,
Haşhaş tarlalarında eflatun, pembe, beyaz,
Kıraçlarda mavi dikenler...
Toz toprak gözlerine gitmiştir.*

*Şehirlere de uğramış ki yanımdan geçti,
Haşhaş çiçeğine benzer kızlar görmüştür;
Bir gülüş, bir tel saç, allık, pudra
Alıp gitmiştir.*

*Şimdi bir rüzgâr geçti buradan,
Koştum ama yetişemedim.
Soraydım söylerdi herhâlde,
Soramadım.”*

Cahit KÜLEBİ

Şiirin serbest yapıda olduğu görülmektedir. Sekiz heceli mısralar yinelemelerin de etkisiyle fazla kullanılmıştır. Eşit hece sayısındaki mısralarla şiirin belli bir ritim kazandığını söyleyebiliriz. Şiirlerini genellikle dörtlükler halinde yazan şair, kafiye araştırmalarında da bulunmuş; farklı şekiller ve mısraların arasında, farklı kafiye düzenleri de bulan şairin en fazla kullandığı kafiye şekli tam kafiye'dir. “Şiirin ilk dörtlüğünde “biraz ve beyaz” kelimeleri arasında tam kafiye bulunmaktadır. İlk

dörtlük dışındaki diğer dörtlüklerin ikinci mısralarında geçen “yoktu, basardı, bilmezdi, eserden, güzeldi” kelimelerindeki “di” geçmiş zaman eklerinin redif olduğu görülmektedir.

Külebi'nin diğer şiirlerinde olduğu gibi bu şiirinde de yerli yerinde kullanılmış tekrarlar, yinelemeler göze çarpmaktadır. Eserin birinci ve son kıtaları dışında bütün dörtlükleri “*benim doğduğum köylerde*” mısrasıyla başlamaktadır. Bundan dolayı şiirin tamamında önyineleme olan bir şiir diyebiliriz.

“Külebi'nin şiirinde sadece bir kelimeyle oluşturulan ardyinelemelerin çok olduğunu söyleyebiliriz. Ardyinelemeler kendilerinden önce ya da sonra değişen bir başka kelimeyle tekrarlandığı vakit hatırlanması kolay birliktelikler meydana getirirler.

Şiirin her dörtlüğünün son mısrasındaki tekrarlar aşağıdaki gibidir:

tut

okşa

savur

konuş + biraz

gül

öp

anlat “(Özünü, 2001; 136).

Şiirin ikinci ve üçüncü kıtalarındaki ikinci mısralarda yinelenen “yoktu” kelimesi de ayrı bir ritim oluşturmaktadır. Tuncer; seslerin müzikalitesinin, dalgalar halinde yayılmasını ritme bağlamaktadır (Tuncer, 1999; 145). Bu nedenle şiir âhenk bakımından iyi sayılabilir.

Şiiri ayrı ayrı dörtlükler halinde incelediğimizde, birinci dörtlükte şairin sevdiği kadına ait fiziksel özellikler göze çarpmaktadır ve ona “bebek” kelimesi ile seslenerek, ondan ellerini tutmasını istediğini görüyoruz. Sevdiği kadının pembe dudakları ve beyaz teniyle güzel bir bayanı anımsatmaktadır. “Hikaye şiiri, ilk dörtlük dışında diğer dörtlüklerde hasreti çekilen, yokluğu hissedilen varlıkların değinildiği, bu noksanlıkların şairin dilekleri içinde zıtlığın ortaya konduğu bir metin

olarak zıtlıklar vasıtasıyla şairin hasreti bir nevi anlatımı kuvvetlendirmektedir.”(Aksan, 2004; 113).

Şiirin ikinci dördlüğünde zıtlıklar vasıtasıyla şair sevgilisinden şefkat, sevgi göstermesini beklemektedir. Şair ceviz ağaçlarının yoksunluğuyla sevgilisinden gelecek ilginin kendisini serinleteceğini belirtmiştir.

Şiirin üçüncü dördlüğünde, şair doğduğu köyde ya da köyünde buğday tarlalarının olmadığı söylemekte ve sevgilisinden saçlarını savurmasını beklemektedir. Saçlar ve buğday tarlaları arasında bağlantı kuran şair bir nevi sevgilisinin sarı saçlı olduğu burada üstü kapalı bir şekilde değinmektedir.

Dördüncü kısımda ise şair doğduğu köyleri akşamları eşkıyaların bastığını bundan dolayı da yalnızlığı sevmediğinden bahsetmektedir. Bu şekilde eşkıya ve yalnızlık kelimeleri arasında bir bağ kurarak sevgilisinin sesini duymak istemekte ve sevgilisinden sevgi dolu sözler beklemektedir.

Aksan şiirin bu bölümü için şöyle demiştir: “Dördüncü bölümde eşkıya kelimesinin endişe, korku, zorbalık gibi duygu değerlerinden faydalanılmış, yalnızlığın yarattığı karamsar hava anmsatılmış, sevgilisinin konuşarak oluşturacağı mutluluk dolaylı olarak anlatılmıştır.” (Aksan, 2004; 113).

“Külebi, büyük kentlerde yaşamasına rağmen, köyünden, toprağından kopmamış aydınlarımızdan biridir. Anadolu köylerindeki hayatları bazen çocukluk hatıraları olarak, bazen bir münevverin gözünden eserlerinde işlemiştir. Bu yaşam deneyimi ve yaşayarak yazma özelliği Külebi'nin şiirine buruk ve sıcak bir atmosfer bir gerçeklik kattığı çok nettir.” (Kabaklı, 1966; 492).

Beşinci bölümde de şair doğduğu köylerde yaşayan insanların gülemediklerini; bundan dolayı aciz ve zavallı biri olduğunu belirtmektedir. Burada aslında Anadolu insanının çok çetin şartlarda yaşamı sezdirilmeye çalışılmıştır. Şair bu acziyetinin ancak sevgilisinin tebessümü ile geçeceğini anlatmaktadır.

Kaplan, Külebi için şunları söylemektedir: “Külebi'nin diğer şiirlerine de baktığımızda insanı usandırmayan, bir hayli serbest, ancak yine de göze çarpan bir dil musikisi vardır. Bu açıdan o insanı ve toprağıyla hem hal olduğu Anadolu halk şairlerine asla taklit havası hissettirmeksizin yaklaşmaktadır. Onun için şehre gelmiş,

öğrenim görmüş ancak doğduğu toprakların havasını yitirmeden güzel ve yeni bir şiire erişmiş şair söylemi hiç de yanlış olmayacaktır. Şiirlerinin genelinde Anadolu toprağından gelen bir koku, bir renk, bir ruh ve bir ses vardır.” (Kaplan, 2005: 247). Şiirin bu bölümünde de Anadolu’ya ait koku, ses ve ruhu görmekteyiz.

Şair altıncı bölümde köyünde esen kuzey rüzgarlarından dolayı çatlayan dudaklarını sevgilisinin öpmesini istiyor. Şair Anadolu gerçeğini, Anadolu insanının yaşamış olduğu sıkıntıları, zorlukları dışarıdan anlatmaya kalkmamış; kendisinin de içinden çıktığı toplumun hayatını son derece samimi ve içten duygularla anlatmıştır. Burada şair yaşadığı toplumun aynası vazifesi görmektedir. Bundan dolayı şair toplumu anlattığında kendini, kendini anlattığında da toplumu anlatmış olur.

Şair son dörtlükte, sevgilisini Türkiye’ye benzetmekte ve onun Türkiye kadar aydınlık ve güzel olduğunu söylemektedir. Doğduğu köylerinde güzel olduğunu söyleyen şair vatanını ne kadar çok sevdiğini, vatanına bağlılığını anlatmaktadır. Bunları söylerken de sevgilisinden doğduğu yeri anlatmasını istemektedir.

Aksan, Hikâye şiiriyle ilgili şu yorumda bulunmuştur: “Hikâye şiiri, Anadolu’nun zorluklarla, sıkıntılarla, sefaletle dolu bir köyünde dünyaya gelmiş bir insanın sevilen, beğenilen, istenen kadının karşısındaki duygularını büyük bir samimiyetle anlatmakta, burada şair bir yandan memleketini, doğduğu yerleri etkili bir söyleyişle tasvir ederken bir yandan da ilgiye, sevgiye susamış bir köy çocuğunun ezikliğini anlatmaktadır.” (Aksan, 2004: 111).

Şair, şiirin manasını ve anlatımını uzak çağrışımlarla daha da kuvvetlendirmektedir. Şair şiirde buğday tarlalarıyla sarı saçları, ceviz ağaçlarıyla serinliği, eşkıyalarla yalnızlığı anlatmaya çalışmıştır. Böylece şair şiir anlatımını kuvvetlendirici bir hava katmıştır. Dolayısıyla şiir imgesel özellikler açısından da iyi sayılabilir.

Yazınsal özerklik açısından bakıldığında konu veya durum aktarma ve “öğretmeyi” öne çıkaran bir yönü göze çarpmadığından metnin iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

Şiir 7.sınıf öğrencilerinin anlamlandırma düzeyine uygun bir tarzda yetişkin bir insanın kendi adına konuştuğu bir konumdan seslenmektedir. Diğer yandan herhangi bir “çocuksuluk” veya “ çocuk adına söyleyiş” olmadığı için de çocuğa görelilik açısından da iyi düzeyde sayılabilir.

Bayrak

*“Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü,
Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü,
Işık ışıık, dalga dalga bayrağım!
Senin destanını okudum, senin destanını yazacağım.
Sana benim gözümle bakmayanın
Mezarını kazacağım.
Seni selâmlamadan uçan kuşun
Yuvasını bozacağım.*

*Dalgalandığın yerde ne korku, ne keder...
Gölgende bana da, bana da yer ver.
Sabah olmasın, günler doğmasın ne çıkar:
Yurda ay yıldızının ışığı yeter.*

*Savaş bizi karlı dağlara götürdüğü gün
Kızılığında ısındık;
Dağlardan çöllere düştüğümüz gün
Gölgene sığındık.*

*Ey şimdi süzgün, rüzgârlarda dalgalı;
Barışın güvercini, savaşın kartalı
Yüksek yerlerde açan çiçeğim.
Senin altında doğdum.
Senin altında öleceğim.*

*Tarihim, şerefim, şiirim, her şeyim:
Yer yüzünde yer beğen!
Nereye dikilmek istersen,
Söyle, seni oraya dikeyim!”*

Arif Nihat Asya

Şiir altı kıtadan(beş dördlük, bir beşlik) oluşmaktadır. Şiir serbest ölçüyle yazılmıştır. Şiirde âhenk bazı ses tekrarları(aliterasyon) “**tarihim**, **şerefim**, **şiiirim**, her şey**im**”; kelime tekrarları “ışık ışık, dalga dalga”; belli bir düzeni olmayan redif ve uyaklarla sağlanmıştır. Âhenk Unsurları(uyak ve redifleri):

1. kıta

-----süsü,

----- örtüsü “ü” redif, “üs” tam uyak

----- bayrağım

----- yazacağım “ım” redif, “ağ” tam uyak

2.kıta

-----bakmayanın

----- kuşun “n” yarım uyak

----- kazacağım

----- bozacağım “acağım” redif, “z” yarım uyak

3.kıta

-----keder

----- ver

----- günler (dize içinde)

-----yeter “er” tam uyak

4. kıta

-----götürdüğü gün

-----düştüğümüz gün “gün” redif

----- ısındık

----- sığındık “dık” redif, “ın” tam uyak

5.kıta

-----*dalgalı*

----- *kartalı* “*alı*” *zengin uyak*

----- *çiçeğim*

----- *doğdum*

----- *öleceğim* “*m*” *yarım uyak*

6.kıta

-----*her şeyim*

----- *dkeyim* “*eyim*” *zengin uyak*

----- *beğen*

-----*istersen* “*en*” *tam uyak*

Şiirde ritim, âhenk unsurlarının yanı sıra coşkulu söyleyiş ve heyecanı devindiren unsurlarla sağlanmıştır. Dolayısıyla şiir âhenkaçısından iyi düzeyde sayılabilir.

Şiirde sözcüklerin ve mısraların çoğunlukla gerçek manalarında kullanıldıkları görülmektedir. Şiirde var olan objelerin gerçekliğiyle beraber anımsattıkları mana ve hisler de mevcuttur. Şairin şiirde derinlikle açık anlatım arasında denge kurabilmeyi başardığını da görmekteyiz.

“Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü,

Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü,

Işık ışıktır, dalga dalga bayrağım!

Senin destanını okudum, senin destanını yazacağım.”

Bir ulusun milli ve manevi bütün değerlerinin bir sembolü olan bayrak , milletimiz için çok büyük bir anlam ifade etmekte ve milletimiz tarafından her şeyden daha değerli görülmektedir.Gelinlik beyazdır ve de temizliği temsil eder. Gelinin beline bağlanan kuşakta sadakatin ve bağlılığın sembolüdür. Aynen bayrağımız gibi

kırmızı ve beyaz renkleri bünyesinde barındırmaktadır. Şehitlerimiz bayrağa sarılır çünkü onlar milleti, vatani ve mukaddes değerler uğruna can veren yiğitlerdir. Şehitlerimiz bu topraklarda yattıkça al bayrağımız gökyüzünde ilelebet dalgalanacaktır. Eğer bayrak semada dalgalanıyorsa o millet hür olarak yaşamaya devam ediyordur. Bayrağımız için bugüne kadar pek çok destanlar yazılmıştır ve yazılmaya da devam edecektir.

“Sana benim gözümle bakmayanın

Mezarını kazacağım.

Seni selamlamadan uçan kuşun

Yuvasını bozacağım.”

Şair bu mısralarda bayrağa ne çok kıymet verdiğini vurgulamaktadır. Bu mısralarda bahsedilen esas mesele mezar açmak veya kuşların yuvalarını dağıtmak değildir . Bu ifadeler mecaz olarak kullanılmıştır. Şair bu mecazları bayrağın kendisi için her şeyden daha değerli olduğunu vurgulamak için kullanmıştır. Bir ulusa ait milli ve manevi kıymetlerin sembolü olan bayrak saygıların en büyüğünü hak etmektedir. Bayrağa yapılan en ufak bir saygısızlık bile o millete ve bayrağın temsil ettiği bütün değerlere yapılmış sayılır.

“Dalgalandığın yerde ne korku, ne keder...

Gölgende bana da, bana da yer ver.

Sabah olmasın, günler doğmasın ne çıkar:

Yurda ay yıldızın ışığı yeter.”

Şüphesiz ölümden ve zifiri karanlıklardan herkes korkar. Savaşla beraber gelen bazı olumsuz durumlarla ve zorluklarla mücadele etmenin bir yolu da bizi biz yapan manevi değerlere sınıksık sarılmaktır. Bayrak bir milletin bütün değerlerinin bir

sembolü olduğuna göre gölgesinde sığınılacak yegane yer o bayrağın altıdır. Tarihten günümüze kadar Türk milleti bayrağımızdan aldığımız kuvvetle karşıısına çıkan bütün zorlukları yenmiş ve engelleri başarıyla aşmıştır.

“Savaş bizi karlı dağlara götürdüğü gün

Kızılığında ısındık;

Dağlardan çöllere düştüğümüz gün

Gölgene sığındık.”

Şair bizi savaşın o acı yıllarına götürerek kendisini o çetin savaşlarda savaşan neferlerin yerine koymaktadır. Askerlerimiz çok güç şartlarda ve pek çok cephede savaşarak vatanını savunmuştur. Milletimizin neredeyse girdiği her savaştan galip ayrılması bayrağımızdan aldığımız kuvvet sayesinde diyebiliriz.

“Ey şimdi süzgün, rüzgârlarda dalgalı;

Barışın güvercini, savaşın kartalı

Yüksek yerlerde açan çiçeğim.

Senin altında doğdum,

Senin altında öleceğim.”

Şair Türk milletini barış zamanlarında güvercine, savaş zamanlarında kartala benzetmektedir. Şair bayrağa her bakışında kendi milletini ve kahramanlıklarını görüyor. Şair bu kıtada bayrağa sesleniyor ama esas gayesi milletimize seslenerek onları ikaz etmektir. Bayrağa olan sadakatini dile getiren şair sonsuza kadar bayrağa bağlı olduğunu dile getirmektedir.

“Tarihim, şerefim, şiirim, her şeyim:

Yeryüzünde yer beğen!

Nereye dikilmek istersen,

Söyle, seni oraya dikeyim!”

Şair yukarıdaki mısralarda bayrağın değerini olabildiğince net bir şekilde dile getirmektedir. Bayrak bir milletin bütün manevi değerlerinin sembolüdür. Şair şiirim kelimesiyle sanki hem şiire hem de bayrağa olan sevgisini bütünleştirmektedir. Her şeyim kelimesiyle de bu bütünleşmeyi zirveye ulaştırmaktadır.

Son mısralarda Türklerin geçmişine vurgu yapmaktadır. Burada şair herkesten bayrağımıza saygı göstermesini beklemektedir. Şiir başlı başına bayrağımıza methiye niteliğindedir. Bayrağımızın bizim için ne kadar değerli olduğunu ne kadar kutsal olduğunu ve Türk milleti için ne anlam ifade ettiğini coşkulu, heyecanlı bir üslup içerisinde anlatmaktadır. Bazı mısralarda yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin coşkusunu, heyecanını dile getirmektedir. Şiiri yazıldığı dönemden bağımsız düşünemeyiz. Bu şiirin bayrağımız için yazılmış en coşkulu, en heyecanlı, en etkileyici şiirlerin başında geldiği unutulmamalıdır.

Şiir yukarıda belirttiğimiz gibi imgelem, çağrışım ve söz sanatları bakımından oldukça zengindir. Bundan dolayı şiirin imgesel özellikler bakımından da iyi seviyede olduğunu söyleyebiliriz. Şiirin genelinde bizi biz yapan değerlerin ön planda tutulduğunu, duyguların coşkulu bir şekilde anlatıldığını görmekteyiz. Şiirin baştan sona sade,yalın, akıcı olması bir solukta okunmasına katkı sağlamıştır.

Şiir baştan sona bayrağımıza olan sevgiyi anlatmaktadır. Dolayısıyla herhangi bir bilgi ya da konu aktarma amacıyla yazılmamıştır. Bundan dolayı şiirin yazınsal özerkliği de iyi seviyededir diyebiliriz. Şiirde herhangi bir çocuksuluk veya çocuk adına söyleyiş görülmediği için şiirin çocuga görelilik açısından iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

Mustafa Kemal'in Kağnısı

*“Yediyordu Elif kağnısını,
Kara geceden geceden.
Sankim elif elif uzuyordu, inceliyordu,
Uzak cephelerin acısıydı gıcirtılar,
İnliyordu dağın ardı, yasla,
Her bir heceden heceden.*

*Mustafa Kemal'in kağnısı derdi, kağnısına
Mermi taşırdı öteye, dağ taş aşardı.
Çabuk giderdi, çok götürürdü Elifçik,
Nam salmıştı asker içinde.
Bu kez yine herkesten evvel almıştı yükünü,
Doğrulmuştu yola önceden önceden.*

*Öküzleriyle kardeş gibiydi Elif,
Yemezdi, içmezdi, yemeden içmeden onlar,
Kocabaş, çok ihtiyardı, çok zayıftı,
Mahzundu bütün bütün Sarıkız, yanı sıra,
Gecenin ulu ağırlığına karşı,
Hafifletir, inceden inceden.*

*İriydi Elif, kuvvetliydi kağnı başında
Elma elmaydı yanakları üzüm üzümdü gözleri,
Kınalı ellerinden rüzgâr geçerdi, daim;
Toprak gülümserdi çarıklı ayaklarına.
Alını yeşilini kapmıştı, geçirmişti,
Niceden, niceden.*

*Durdu birdenbire Kocabaş, ova bayır durdu,
Nazar mı değdi göklerden, ne?
Dah etti, yok. Dahha dedi, gitmez,
Ta gerilerden başka kağnılar yetişti geçti gacır gucur
Nasıl dururdu Mustafa Kemal'in kağnısı.
Kahroldu Elifçik, düşünceden düşünceden
Aman Kocabaş, ayağını öpeyim Kocabaş,
Vur beni, öldür beni, koma yollarda beni.
Geçer götürür ana, çocuk, mermisini askercidin,
Koma yollarda beni, kulun köpeğin olayım.
Bak hele üzerinden ses seda uzaklaşır,
Düşerim gerilere, iyceden iyceden.*

*Kocabaş yığıldı çamura,
Büyüdü gözleri, büyüdü yürek kadar,
Örtüldü gözleri örtüldü hep.
Kalır mı Mustafa Kemal'in kağnısı, bacım,
Kocabaşın yerine koştu kendini Elifçik,
Yürüdü düşman üstüne, yüceden yüceden.”*

Fazıl Hüsni DAĞLARCA

Şiir, her biri 6 mısradan kurulu toplam 7 bölümden oluşmaktadır. Şiir serbest ölçüyle yazılmıştır. Şiirin bütününde mısra uzunlukları bir sistematik arz etmeyecek şekilde uzamakta ve kısalmaktadır. Şiirde âhengi sağlamak için her bendin sonunda geceden/ heceden/ önceden/ inceden/ niceden/ düşünceden/ iyceden/ yüceden vb. sözcüklere yer verilerek bir uyumun oluşturulduğu dikkat çekmektedir. Şiirin belirli bir hece ölçüsünden uzak, serbest ölçüyle oluşturulduğu görülmektedir. Şiirlerin yazı düzeninde yapılan değişiklikler yazımsal sapma olarak adlandırılır. Dizeler arasında bırakılan olağan dışı boşluklar, dizelerin küçük harfle başlaması bunlardan bazılarıdır (Özünü, 2001:142-143). Bu şiirde de yer yer bir uzun bir kısa dizenin kullanılmasıyla dizeler arasında geniş boşluklar bırakılmış, böylelikle yazımsal

sapmalardan yararlanılmış ve şiire bir ritim kazandırılmıştır. Dolayısıyla şiir âhenk bakımından iyi düzeyde sayılabilir.

Şiir, Türk kadınının kurtuluş mücadelesinde üstlenmiş olduğu büyük fedakarlıkları anlatmaktadır. Şiir barındırdığı imgeselliklerin çokluğuyla dikkati çekmektedir. “Sankim elif elif uzuyordu, inceliyordu”, “Uzak cephelerin acısıydı gıcırtilar” mısralarında kağının çıkardığı sesleri açıklamak için imgelerden faydalanılmıştır. Ayrıca elif harfinin şekline gönderimde bulunulmuştur. Kağının gıcırtiları feryada benzetilmiş ve “İnliyordu dağın ardı yasla”, “Üzgündü bütün bütün Sarıkız” dizelerinde de kişileştirme sanatına başvurulmuştur. “Gecenin ulu ağırlığına karşı” dizesinde gece ve ağırlık imgelemiyile zamanın zor şartları betimlenmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla şiirin imgesel özellikler açısından iyi seviyede olduğunu söyleyebiliriz.

Şiirde konu veya durum aktarımı olmadığı açıktır. Bundan dolayı şiirin yazınsal özerkliği de iyi seviyededir diyebiliriz. Diğer yandan şiir çocuksuluk, çocuk adına söyleyiş barındırmadığından çocuğa görelilik bakımından daiyi düzeydedir.

Harman Yerinde

*“Kucak kucak ekinler toplandı, geldi yine
Köyün başucundaki geniş harman yerine
Tıraş olmuş bir başa benziyor şimdi tarla
Altın gibi samanlar uçuşuyor rüzgârla*

*Harman yerine karşı bakıyor ulu bir dağ
Başı göz kamaştıran karlarla dolu bir dağ
Bu ak saçlı tepenin yukarılardan bakışı
Bize hatırlatıyor yaz günü kara kışı*

*Temmuzdan düşünmezsek dondurucu günleri
Nasıl yapabiliriz o güzel düğünleri?
Kışın ocak başında nasıl keyif çatarız?*

Bu düşünce veriyor çalışkan köylüye hız:

*Sabahleyin erkenden işe bulaşmak için
Geçen yılki ürünü birkaç kat aşmak için
Çarığını çözmeden, soyunmadan yatıyor
Gün doğmadan kendini tarlasına atıyor .”*

Rakım ÇALAPALA

Şiir dört kıtadan oluşmaktadır. Şiirin geneli 14'lü hece ölçüsüyle yazılmıştır. Şair şiirde âhengi sağlamak için redif ve kafiyelerden faydalanmıştır. Şiirin tamamı düzyakla(aabb) yazılmıştır. Şiirde bulunan kafiye ve redifler:

1.kıta:

.....yine
.....yerine -ine'ler zengin kafiye
.....tarla
.....rüzgarla -arla'lar zengin kafiye

2.kıta:

.....ulu bir dağ
.....dolu bir dağ bir dağ'lar redif, lu'lar tam kafiye
.....bakışı
.....kışı -ı'lar redif, -kış'lar zengin kafiye

3.kıta:

.....günleri
.....düğünleri -leri redif, -ün'ler tam kafiye
.....çatarız
.....hız -ız'lar tam kafiye

4.kıta:

.....*bulaşmak için*

.....*aşmak için -için'ler redif, aşmak'lar zengin kafiye*

.....*yattıyor*

.....*atıyor -iyor'lar redif, -at'lar tam kafiye*

Her ne kadar şiirdeâhenk unsurları kullanılsa da bu şiirin ritimini sağlamada yeterli olmamıştır.Bundan dolayı âhenk açısından orta seviyede bir şiir sayılabilir. Şiirde zaman zaman sanatlı söyleyişler göze çarpmaktadır. “*Tıraş olmuş bir başa benziyor şimdi tarla, Altın gibi samanlar uçuşuyor rüzgarla, Bu ak saçlı tepenin yukarılardan bakışı*” gibi benzetme ve kişileştirme sanatlarının kullanıldığını görüyoruz. Bu birkaç sanat dışında şiire imge gücü veren herhangi bir çağrışım, şiirsel sapma, sanatlı söyleyiş, dolayım bulunmamaktadır. Bu açıdan imgesel özellikleri de orta seviyede bir şiirdir. Yazınsal özerklik açısından bakıldığında şiirde bir konu veya durumun anlatıldığı görülmektedir fakat şiirin tamamı için bu yorumu yapmamız doğru olmaz. Bundan dolayı yazınsal özerkliğinin de orta seviyede olduğunu söyleyebiliriz. Şiirin üçüncü kıtasında çocuk adına düşünme göze çarpmaktadır. Bundan dolayı şiir çocuğa görelilik açısından da orta seviyededir diyebiliriz.

Vaktini Boş Geçirme!

“Tık tık eder saatim.

Çın çın öter saatim

Dinle, ne der saatim:

Vaktini boş geçirme!

Değil bir gün, bir saat!

Her dakika gül fakat

Çalışmaktan sen al tat...

Vaktini boş geçirme!

*Ölür, boş geçen her an.
Olmasın ömrüm ziyan!
Erken yat, erken uyan.
Vaktini boş geçirme!*

*Sen de bir makinesin.
Kolun, kafan, nefesin
Saat gibi işlesin!
Vaktini boş geçirme!*

*Saatim tık tık eder.
Yüreğim tıp tıp eder.
İkisi de bana der:
Vaktini boş geçirme!"*

Rakım ÇALAPALA

Beş kıtadan oluşan şiir 7'li hece ölçüsüyle düz kafiye şemasına(aaab) uygun olarak yazılmıştır. Şair şiirin tamamında kafiye ve rediflerden faydalanmıştır. Şiirde yoğun bir şekilde göze çarpan kafiye ve redifler adeta şiiri "mani"ye çevirmiştir."Tık tık eder saatim/ Çın çın öter saatim/Saatim tık tık eder/Yüreğim tıp tıp eder" gibi mısralar ancak "mani"de görebileceğimiz mısralardır. Bu şekilde abartılı kullanılan kafiye ve redifler şiirin ritmini bozmuştur ve şiire eğreti yani yapay bir hava katmıştır. Bu nedenle şiir âhenk açısından orta seviyede denilebilir.Şiirde kullanılan kafiye ve redifler:

1.kıta:

.....eder saatim

.....öter saatim

.....der saatim saatim'ler redif, er'ler tam kafiye

2.kıta:

.....*saat*

.....*fakat*

.....*tat* *-at'lar tam kafîye*

3.kita:

.....*an*

.....*ziyan*

.....*uyan* *-an'lar tam kafîye*

4.kita:

.....*makinesin*

.....*nefesin*

.....*işlesin* *-in'ler redif, es'ler tam kafîye*

5.kita:

.....*eder*

.....*eder*

.....*der* *-r'ler redif, de'ler tam kafîye*

Şiiri imgesel özellikler açısından değerlendirdiğimizde bazı mısralarında “ölüm” ve “vakit” kelimeleri arasında bir imgeden söz edilebilir. Bunun dışında şiire imge gücü verecek çağrışım, sanatlı söyleyiş bulunmamaktadır. Bu nedenlerden dolayı şiirin imgesel özellikler açısından orta düzeyde olduğu söylenebilir. Düşüncenin yönü, mantığı ve içerdiği mesaj hangi nitelikte olursa olsun; bir ders, öğüt vermek üzere yazılmış şiirler şiir sanatını sıradanlaştırmaktadır. Şiirin bazı bölümleri hariç genelinde öğüt verme maksadının olduğu görülmektedir.Şair şiirin genelinde çocuklara “vakitlerini boşa geçirmemeleri” öğüdünü vermiştir. Bundan dolayı şiirin

yazınsal özerkliği de orta seviyededir diyebiliriz. Diğer yandan Şiirde herhangi bir çocuksuluk, çocuk adına söyleyiş bulunmadığı için Şiir, çocuğa görelik açısından iyi seviyededir.

Hastahane

*“Dertliler dermanı sende arıyor
Millete hizmetin var hastahane
Türlü türlü yaraları sarıyor
Var olsun hekimler nur hastahane*

*Hademeler çalıŐırlar işinde
Herkesin bir derdi vardır başında
Kimisinin ecel gelir peşinde
Bu da mukadderdir der hastahane*

*Dertli olan gelir gelir yalvarır
Göz açılır kulak verir dil verir
Tedavisi bitenlere yol verir
Dünyalar durdukça dur hastahane*

*Hastahane hekimlerin mekanı
Elinden geldikçe incitmez canı
Yardım yaradandan olsun dermanı
Yavrumu saç salim ver hastahane*

*Hastahane büyük nimet Sivas'ta
Kolayca geliyor gidiyor hasta
Rabbim kimseyi koymasın yasta
Her vilayet ister bir hastahane*

Veysel'in kalbinden gitmez kederi

Bu fani dünyaya geleldenberi

Elim çalar dilim söyler dertleri

Bu da benim için kar hastahane”

Aşık Veysel ŞATIROĞLU

Altı kıtadan oluşan şiir 6+5 11'li hece ölçüsüyle ilk kıta hariç(sarmal abab)düz kafiye şemasına(aaab) uygun olarak yazılmıştır. Şair ritmi sağlamak amacıyla kafiye ve rediflerden faydalanmıştır. Son mısralarda “hastahane” kelimesi yinelenerek şiirde konu bütünlüğü ve akıcılık sağlanmaya çalışılmıştır. Yine son mısralarda yinelenen “nur hastahane,der hastahane,dur hastahane, ver hastahane, bir hastahane, kar hastahane” sözcükleriye adeta kıtalar arasında kafiye örgüsü oluşturulmaya çalışılmıştır. Şiirde manzum metin nitelikleri olan kâfiye, redif, ölçü gibi unsurlar kullanılmış fakat bunlar şiirde âhengini oluşturmasını yeterince sağlayamamıştır. Dolayısıyla şiir âhenk açısından orta seviyede denilebilir. Şiirde kullanılan kafiye ve redifler:

1.kıta:

.....arıyor

.....var hastahane

.....sarıyor

.....nur hastahane -iyor'lar redif, -ar'lar tam kafiye – hastahane'ler redif,
r'ler yarım kafiye

2.kıta:

.....işinde

.....başında

.....peşinde -ında'lar redif, -ş'ler yarım kafiye

3.kıta:

.....yalvarır

.....verir

.....verir

-ır'lar redif, r'ler tam kafiye

4.kıta:

.....mekanı

.....canı

.....dermanı

-ı'lar redif, -an'lar tam kafiye

5.kıta:

.....Sivas'ta

.....hasta

.....yasta

-ta'lar tam kafiye

6.kıta:

.....kederi

.....geledenberi

.....dertleri-eri'ler zengin kafiye

Şair, hastanenin faydalarını ve hayatımızda sağladığı kolaylıklara vurgu yapmıştır. Şair şiirin genelinde “hastahane”yi kişileştirmiştir. Bunun dışında herhangi bir sanatlı söyleyiş, çağrışım, imge şiirde yer almamaktadır. Bundan dolayı imgesel özellikler açısından da orta seviyede bir şiirdir. Şiirin bazı kıtaları hariç, bir konu veya durumu anlatmak için yazıldığı ortadadır. Şiirde bir duygudan çok konu (hastanenin faydaları) dikkati çekmektedir. İyi bir manzum eserde herhangi bir konu, durum anlatma ya da bilgi, öğüt verme olmamalıdır. Bu açıdan şiirin yazınsal özerkliği de orta seviyededir diyebiliriz. Diğer yandan, herhangi bir “çocuksuluk” veya “çocuk adına söyleyiş” olmadığı için de çocuğa görelilik açısından iyi düzeyde sayılabilir.

Ay Şairi

“Dün bir şiir yazdım

Okudum sınıfta,

Şiirimde dağlar, ağaçlar,

Gelincikler, papatyalar...

Güvercin uçtu, buluta kondu.

Bulut bir roket oldu,

Mavi resimde kayboldu.

Uçuştur tüm yapraklar,

Danstaydı o sıra uçurtmalar...

Güldü Aydede

Dişlerini göstere göstere

Yıldızlar koştur geldi

Karanlığı sürüye sürüye...

Şiirim yarım kaldı

Gülünce sıra arkadaşım.

Parmağıyla göstere göstere...

“Sen büyüyünce

şair olursun.” dedi.

Üzüldüm...

Yalnız şairler mi görür, diye

Aydede'nin güldüğünü...

Üzüldüm...

Arkadaşım neden görmesin ki,

Düşlerin uçtuğunu?”

Aytül AKAL

Metinde şair küçük bir çocuğun gözüyle düşsel öğelerin ön planda olduğu şiiri anlatmaktadır ve ne yazık ki hiçbir dolayım taşımadan, şiir bir yana, düzyazı türlerinden hiçbirine bile giremeyecek tarzda sıradan bir biçimde oluşturulan metin

7.sınıf öğrencilerine hitap etmemektedir. Şiirin tamamında eğitsel gaye göze çarpmaktadır. Bu tarz metinlerin öğrencilerde sanatsal zevk oluşturması beklenemez. Aksine öğrencileri şiirden soğuttuğu bile söylenebilir. Şiir doğanın ve güzelliklerin tıpatıp nakledildiği bir sanat değildir. Sanatın bilindik bir realiteden hareket etmesi sanatın o gerçekliği olduğu şekliyle tasvir etmesi anlamına gelmez. Sanatın gerçekliğe bir çağrışım, dolayım kazandırarak objesini kendi tarzıyla ve kendine has biçimde konumlandığını söyleyebiliriz. Şiirde ritmi sağlayacak bir unsur bulunmamaktadır. Dolayısıyla şiir âhenk olarak oldukça zayıftır.

Şiirde "*Danstaydı o sıra uçurtmalar*", "*Güldü Aydede /dişlerini göstere göstere*", "*Yıldızlar koştu geldi/ karanlığı sürüye sürüye*" gibi çoğunlukla kişileştirme sanatına başvurulmuştur. Bunların dışında şiirde herhangi bir imgelem, çağrışım, söz sanatı bulunmamaktadır. Şiirdeki bütün mısralar düzyazıya çok kolay bir şekilde çevrilebilmektedir. Orta düzey bir manzum metin bile bu kadar kolay düzyazıya çevrilemezdi. 7.sınıf gerçekliğinden oldukça uzak bir şiir olduğunu söyleyebiliriz. İmgesel özellikler bakımından da oldukça zayıf bir şiir olduğu daha ilk okumada görülebilmektedir. Yazınsal özerklik açısından da bir fikri, bilgiyi öğretmeyi amaçlayan ya da ders verme amacıyla yazılmış şiirler şiir sanatına zarar veren anlayışlardır. Bu da şiirde net bir şekilde görülmektedir. Dolayısıyla yazınsal özerklik bakımından da zayıf bir şiirdir. Şiirin bazı bölümleri dışında abartılı bir çocuksuluk dikkati çekmektedir. Bu nedenle çocuğa görelilik açısından orta seviyede bir şiir olduğunu söyleyebiliriz.

Kara Tren

"Gözüm yolda gönlüm darda

Ya kendin gel ya da haber yolla

Duyarım yazmışsın iki satır mektup

Vermişin trene hâlimi unutup

Kara tren gecikir belki hiç gelmez

*Dağlarda salınır da derdimi bilmez
Dumanın savurur hâlimi görmez
Gam dolar yüreğim gözyaşım dinmez*

*Yara bende derman sende
Ya kendin gel ya da bana gel de
Duyarım yazmışsın iki satır mektup
Vermişin trene hâlimi unutup*

*Kara tren gecikir belki hiç gelmez
Dağlarda salınır da derdimi bilmez
Dumanın savurur hâlimi görmez
Gam dolar yüreğim gözyaşım dinmez.”*

Özhan EREN

Anonim halk şiiri nazım biçimlerinden biri olan türkü ezgilerle söylenmektedir. Alan itibarıyla halk edebiyatının en zengin ve geniş kısmını teşkil etmektedir. İnsanımız acılarını, mutluluklarını türküler yoluyla dile getirmiştir. Halkın kederini, neşesini ve dünyaya bakış açısını en iyi şekilde türkülerde görebiliriz. Hece vezninin değişik versiyonlarıyla oluşturulurlar. Her türkü belli bir ezgiye göre seslendirilir. Türkülerin ilk söyleyeni zamanla unutulmuştur. Söyleyeni belli olan türküler de vardır. Kuşaktan kuşağa ve diyardan diyara aktarılırken hem içerik hem de yapı bakımından değişikliklere uğramıştır. Bend ve kavuştak adı verilen iki bölümden oluşan türkülerin esas sözlerinin bulunduğu kısımlara bend denmektedir. Bendlerden sonra gelerek bendleri birbirine bağlayan kısımlara ise kavuştak veya bağlama denmektedir. Türküler hece vezninin bütün kalıplarıyla söylenmektedir ama en çok sekizli, yedili, on birli hece vezinleri kullanılmaktadır. Halk şiiri eserlerinden ezgileriyle ayrılan türküler günümüzde de Anadolu insanının içten gelen sesi olmaya devam etmektedir (Güzel ve Torun, 2005:367).Türküyle ilgili bu ön bilgileri

verdikten sonra son yıllarda halkımızın dilinde adeta pelesenk olan “Kara Tren” şiirini inceleyelim. Öncelikle şiir dört kıtadan oluşmaktadır ve serbest ölçüyle yazılmıştır. Şiirde ritmi sağlayabilmek için kafiye ve rediflerden faydalanmıştır.Şairşiiri düz kafiye şemasına(aaaa, aabb) uygun olarak yazmıştır.Şiir âhenk açısından iyi seviyede diyebiliriz. Şiirde kullanılan kafiye ve redifler:

1.kıta:

.....*darda*
.....*yolla -a'lar yarım kafiye*
.....*mektup*
.....*unutup -tup'lar zengin kafiye*

2.kıta:

.....*gelmez*
.....*bilmez*
.....*görmez*
.....*dinmez -mez'ler redif*

3.kıta:

.....*sende*
.....*gel de -de'ler tam kafiye*
.....*mektup*
.....*unutup -tup'lar zengin kafiye*

4.kıta:

.....*gelmez*
.....*bilmez*
.....*görmez*
.....*dinmez -mez'ler redif*

Şiirin genelinde kara trenin kişileştirildiği görülmektedir. Sevgili ile tek bağlantı olan kara trene özel bir anlamın yüklendiği duygusal bir türküdür. “Yara” ve “derman” kelimeleri arasında bir imge yaratılmaya çalışıldığı görülmektedir. Bunun dışında

şiiirde sanatlđ söyleyişe ya da çağrışıma yer verilmediği görülmektedir. Bu nedenle şiiirin imgesel özellikler açısından orta düzeyde olduğunu söyleyebiliriz. Yazınsal zerklik bakımından şiiirin herhangi bir konu veya durum aktarma amacıyla kullanılmadığını görüyoruz. Şiiirin bir bilgiyi öğretme, insanlara öğüt verme amacıyla yazılmadığı ortadadır. Dolayısıyla yazınsal özerkliği iyi seviye diyebiliriz. Diğer yandanşiiirde çocukluk bulunmasa da ocuk adına ya da okuyucu adına yapılan çıkarımlardan dolayı çocuğa görelilik açısından orta seviyede sayabileceğimiz bir şiiirdir.

3.3.3.4. 8.Sınıf (MEB Yay.)Türkçe Ders Kitabındaki Manzum Metinlerin ltlere Göre Değerlendirilmesi

8.sınıf Türkçe ders kitabında toplam sekiz manzum metin yer almaktadır. Bu manzum metinlerin beşi iyi seviyede,  orta seviyededir.

Tablo-4.

Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki(MEB Yay.) Manzum Metinlerin ltlere Göre Değerlendirilmesi

S.	Metnin Başlığı/Yazarı	Sayfa	henk	İmgesel zellikler	Yazınsal zerklik	ocuğa Görelilik	Şiiir Düzeyi
1	O Geliyor/Celal Sahir EROZAN	51	iyi	İyi	iyi	iyi	iyi
2	Gurbet/Necip Fazıl KISAKÜREK	77	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
3	Sanat/Faruk Nafiz ÇAMLİBEL	100	İyi	İyi	iyi	İyi	İyi
4	Anadolu Uygarlıkları/Günay Tulun	128	orta	orta	orta	orta	orta
5	Geçen Zaman/Ziya Osman SABA	164	iyi	iyi	iyi	İyi	iyi
6	Bursa'da Zaman/A.Hamdi TANPINAR	181	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
7	Gl İncitme Gönül/Bestami YAZGAN	195	orta	orta	orta	orta	orta
8	zgrlk/Cahit KÜLEBİ	231	orta	orta	orta	orta	orta

O Geliyor

“Yıl, 1919,

Mayısın on dokuzu.

Kızaran ufuklardan kaldırıyor başını

Yeryüzüne can veren

Cana heyecan veren

Al yüzlü oğan güneş!

Takanın burnu nasıl Karadeniz'i yırtar;

Siz de bir anda öyle yırtınız uykunuzu,

Uyanın Samsunlular!

Kurutacak gözlerde umutsuzluk yaşını

Al yüzlü oğan güneş!

Bugün Çaltı burnundan gülerek doğan güneş!

Yıl, 1919,

Mayısın on dokuzu.

Uyanın Samsunlular!

Uyumak ölüme eş,

Diriltin ruhunuzu.

Ufukta bir gemi var!

Fakat bu gemi niçin böyle yavaş geliyor?

Acaba yolu mu az, yoksa yükü mü ağır?

Bu gemi umut yüklü, inan yüklü, hız yüklü;

İçinde bu vatanın derdiyle yanan bağır,

Kurulacak yarını düşünen baş geliyor.

Bir baş ki gökler gibi bir küme yıldız yüklü!

Bu gemi onun için böyle yavaş geliyor

Yıl, 1919,

Mayısın on dokuzu.

Ufukta duran gemi gitgide yaklaşıyor

Sanki harlı bir ateş

Yakıyor ruhumuzu.

Beklemek üzüntüsü her gönülden taşıyor.

Üzülmemek elde mi?
Hız yüklü, inan yüklü, umut yüklü bu gemi!
O umut yayıldıkça ruhlara sıcak sıcak,
O hız doldukça bütün damarlara kan gibi,
Gizli gizli inleyen her yürek canlanacak,
Ateşler püskürecek uyanan volkan gibi!
Gittikçe büyükleşen
Gölgene dikilmekten
Karardı gözlerimiz.
Koş, atıl, gemi, sana engel olmasın deniz!
Ak saçlı dalgaları birer birer kes de gel!
Kuşlar gibi uç da gel, rüzgâr gibi es de gel!”

Celal Sahir EROZAN

Şiir serbest yapı dediğimiz ölçü ve kafiye düzeninin olmadığı bir tarzda yazılmıştır. Şiirin bazı mısralarında kafiye kullanılarak ritim sağlanmaya çalışılmış ama şiirde ritim büyük ölçüde çoşkulu söyleyişle sağlanmaya çalışılmıştır. Bu nedenle şiirinâhenk bakımından iyi olduğunu söyleyebiliriz. Şiirde kullanılan bazı ses tekrarları ve kafiyeler şunlardır:

.....heycan veren

.....can veren veren'ler redif, -can'lar zengin kafiye

.....oğan güneş

.....doğan güneş güneş'ler redif, -oğan'lar zengin kafiye

.....ağır

.....bağır -ağır'lar zengin kafiye

.....baş geliyor

.....yavaş geliyor geliyor'lar redif, -aş'lar tam kafiye

.....dokuzu

.....*ruhumuzu* -u'lar redif, -uz'lar tam kafiye
.....*yaklaşıyor*
.....*taşıyor* -ıyor'lar redif, -aş'lar tam kafiye
.....*elde mi?*
.....*gemi* -mi'ler tam kafiye
.....*sıcak*
.....*canlanacak* -cak'lar zengin kafiye
.....*kan gibi*
.....*volkan gibi* gibi'ler redif, -kan'lar zengin kafiye
.....*büyükleşen*
.....*dikilmekten* -en'ler tam kafiye
.....*gözlerimiz*
.....*deniz* -iz'ler tam kafiye
.....*kes de gel*
.....*es de gel* de gel'ler redif, -es'ler tam kafiye

Şiirde ağırlıklı olarak kişileştirme, benzetme sanatlarını görüyoruz; “gülerek doğan güneş, koş atıl gemi, ak saçlı dalgalar, harlı bir ateş, kuşlar gibi uç, rüzgar gibi es” gibi örnekleri çoğaltmak mümkündür. Ayrıca şiirde geçen “Bu gemi onun için böyle yavaş geliyor” mısrasıyla da hüsn-ü talil yapılmıştır. Şiirin ilerleyen mısralarında “baş” kelimesiyle Mustafa Kemal’e çağrışım yapılmıştır. Bu nedenlerden dolayı şiirin imgesel özellikler açısından iyi düzeyde olduğunu söyleyebiliriz. Yazınsal özerklik açısından değerlendirdiğimiz de ise şiirde konu veya durum anlatma söz konusu değildir. Dolayısıyla şiir yazınsal özerklik açısından da iyi seviyededir. Diğer yandan şiirin herhangi bir çocuksuluk veya çocuk adına söyleyiş taşımadığı da ortadadır. Çocuğa görelilik açısından şiirin iyi düzeyde olduğunu söyleyebiliriz.

Gurbet

*“Dağda dolaşırken yakma kandili,
Fersiz gözlerimi dağlama gurbet!
Ne söylemez, akan suların dili,
Sessizlik içinde çağlama gurbet!*

*Titrek parmağınla tutup tığını.
Alnıma işleme kırışığını
Duvarda, emerek mum ışığını,
Bir veremli rengi bağlama gurbet!*

*Gül büyütenlere mahsus hevesle,
Renk dertlerimi gözümde besle!
Yalnız, annem gibi, o ılık sesle,
İçimde dövünüp ağlama gurbet!”*

Necip Fazıl KISAKÜREK

Üç kıtadan oluşan şiir 6+5 11’li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Şiir birinci kıtada çapraz, 2 ve 3. kıtada düz kafiye şemasına uygun olarak kaleme alınmıştır. Kıtaların son mısralarındaki ses tekrarları “çağlama gurbet, bağlama gurbet, ağlama gurbet” gayet birbirleriyle uyumlu adeta kıtalar arasında kafiye oluşturacak şekilde yazılmıştır. Şiirde düzenli, abartılı olmayan bir kafiye şemasından bahsedebiliriz. Dolayısıyla şiirin âhenk bakımından gayet iyi düzeyde olduğunu söyleyebiliriz. Şiirde kullanılan kafiye ve redifler:

1.kıta:

.....*kandili*

.....*dağlama gurbet*

.....*dili*

-i’ler redif, -dil’ler zenfin kafiye

.....çağlama gurbet -ma gurbet'ler redif, -ağla'lar zengin kafiye

2.kıta:

.....tığını

.....kırışığını

.....ışığını

-ını'lar redif, -ığ'lar tam kafiye

3.kıta:

.....hevesle

.....besle

.....sesle

-esle'ler zengin kafiye

“Titrek parmağınla tutup tığını/Alnıma işleme kırışığını/Duvarıda, emerek mum ışığını/Bir veremli rengi bağlama gurbet!” mısraları içerdiği yoğun imgesellikle dikkati çekmektedir. Şiirde “gurbet”in çoğunlukla kişileştirildiği göze çarpmaktadır. Benzetmelerle şiirde akıcılık ve duygu yoğunluğu sağlanmaya çalışılmıştır. “Bir veremli rengi bağlama”, “Gül büyütenlere mahsus hevesle” mısralarıyla da uzak çağrışımlardan faydalanılmıştır. Şiir imgesel özellikler açısından gayet iyi düzeydedir. Şiirin belli bir konu veya durumu anlatmak ya da bir bilgi, bir öğüt vermek amacıyla yazılmadığı ortadadır. Bu yüzden yazınsal özerkliği de gayet iyi bir şiirdir. Şiirde çocuksuluk veya çocuk adına söyleyiş olmadığı için de çocuğa görelilik açısından iyi bir şiirdir.

Sanat

“Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek,
Bizim diyarımızda bin bir baharı saklar!
Kolumuzdan tutarak sen istersen bizi çek
İncinir düz caddede dağda gezen ayaklar

Sen kubbesinde ince bir mozaik ararda
Gezersin kırk asırlık mabedin içini

*Bizi sarsar bir sülüs yazı görsek duvarda,
Bize heyecan verir bir parça yeşil çini*

*Sen raksına dalarken için titrer derinden
Çiçekli bir sahnede bir beyaz kelebeğin
Bizimde kalbimizi kımıldatır derinden
Toprağa diz vuruşu dağ gibi bir zeybeğin*

*Fırtınayı andıran orkestra sesleri
Bir ürperiş getirir senin sinirlerine,
Istırap çekenlerin acıklı nefesleri
Bizde geçer en yanık bir musiki yerine*

*Sen anlayan bir gözle süzersin uzun uzun
Yabancı bir şehirde bir kadın heykelini,
Biz duyarız en büyük zevkini ruhumuzun
Görünce bir köylünün kıvrılmayan belini...*

*Başka sanat bilmeyiz karşımızda dururken
Yazılmamış bir destan gibi Anadolu'muz
Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken
Sana uğurlar olsun... ayrılıyor yolumuz”*

Faruk Nafiz Çamlıbel

Eser dörtlükler halinde 7+7, 14'lü hece vezniyle yazılmıştır.Şairin özellikle mısra başlarında yinelediği sen ve biz sözcükleri ile şiirin hem ritmini hem de fikir ayrılıklarını vurgulamaya çalıştığı görülmektedir. Bazı ikilemelerle (uzun uzun) ritmin ve âhengin güçlendirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Şiir “abab” çapraz kafiye şemasına uygun bir şekilde yazılmıştır. Dolayısıyla şiir âhenk bakımından iyi düzeydedir. Şiirde kullanılan ses tekrarları, kafiye ve redifler:

1.kıta:

.....*çiçek*

.....*bizi çek -içek'ler zengin kafiye*

.....*saklar*

.....*ayaklar -aklar zengin kafiye*

2.kıta:

.....*arar da*

.....*duvarda -arda'lar zengin kafiye*

.....*içini*

.....*çini -ini'ler zengin kafiye*

3.kıta:

.....*derinden*

.....*yerinden -den 'ler redif, -erin'ler zengin kafiye*

.....*kelebeğin*

.....*zeybeğin -in'ler redif, -beğ'ler zengin kafiye*

4.kıta:

.....*sesleri*

.....*nefesleri -leri redif, -es'ler tam kafiye*

.....*sinirlerine*

.....*yerine -ine redif, -er'ler tam kafiye*

5.kıta:

.....*uzun*

.....*ruhumuzun -uzun'lar zengin kafiye*

.....*heykelini*

.....*belini -ini'ler redif, el'ler tam kafiye*

6.kıta:

.....dururken

.....otururken -urken'ler redif, -ur'lar tam kafiye

.....anadolumuz

.....yolumuz -muz'lar redif, -olu'lar zengin kafiye

Şiirin konusunun Anadolu ve Anadolu insanı olduğunu söyleyebiliriz. Anadolu'nun yaratmış olduğu değerler yüzyılların birikimi sonucu oluşmuştur. Bu değerlerin gelecek nesillere aktarılması ve muhafaza edilmesi de halkın kendisine bağlıdır. Şair eserinde aynı zamanda bir zıtlığa da yer verir. Zıtlığı ortaya koyarken milli sanatımızı savunur ve yüceltir. Bu iki karşıt görüşü temsil edenleri kıyaslayarak Anadolu'yu ve insanını savunan münevverle, halkına yabancılaşmış, değerlerine uzak münevveri de karşımıza koyar.

*“Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek,
Bizim diyarımızda bin bir baharı saklar!
Kolumuzdan tutarak sen istersen bizi çek
İncinir düz caddede dağda gezen ayaklar”*

Yukarıdaki mısralarda geçen “biz” ifadesi aslında Anadolu'ya ve insanına içtenlikle yaklaşan münevverle; Anadolu'yu tanımayan, bilmeyen, eserlerinde sadece işlemiş olmak için yer veren aydınlar “sen” yani halkına yabancılaşmış, değerlerini hiçe sayan, onlara hor gözle bakan insanlar kıyaslanmaktadır. Sanatın Avrupa'ya özgü olmadığı, asıl Anadolu'nun sanatın kaynağı, geniş ve zengin bir sanat merkezi olduğunu savunur. Şiirde karşıt simge ve imgelerin olduğu göze çarpmaktadır. “Çiçek, bahar, bahçe, dağ gibi” sözcüklerin birer simge olarak kullanıldığını görüyoruz. Şair “Senin gezdiğin bahçe” dizesiyle Batı'yı ve Batı'nın sanat anlayışını kastetmektedir. Anadolu'yu “bizim diyarımız” ifadesiyle, “bin bir bahar ” ifadesiyle de Anadolu'nun zenginliklerini anlatmaktadır. “Dağda gezen ayaklar” ifadesiyle Anadolu gerçekliğini ortaya koymaktadır. Batı taklitçiliği ve özentisinde olan münevverlerin ne kadar uğraşırlarsa uğraşsınlar Anadolu'ya ve Anadolu insanına, Batı'yı ve Batılı sanat ve sanatçıları benimsetemeyeceklerini anlatmaktadır.

İkinci kıtada şair Anadolu'nun değerleriyle Batı değerlerininin karşılaştırmasını yapıyor. Üçüncü kıtada ise şair Anadolu ve Batılı insanların arasındaki gösteri sanatları alanındaki farka dikkat çekmektedir. Burada kullanılan "beyaz kelebek" ifadesiyle şair bale sanatını ve balerinleri kastetmektedir. Batı hayranı ve Batı özentisi taşıyan insanların, Batı kaynaklı bu gösteriyi izlerken zevk alabileceğini fakat zeybek oyunu gibi bizi biz yapan bize ait gösterilerden Anadolu insanının zevk aldığını vurgulamaktadır. Sadece zeybek oyunu değil Anadolu'da daha pek çok halk danslarının olduğunu biliyoruz. Zeybek oyunu burada ön plana çıkarılmıştır. Zeybek oyunu cesurluğu, kahramanlığı aynı zamanda direnişi de çağrıştırmaktadır. Dördüncü kıtada ise Batı müziği ile Anadolu müziğini yani türkülerimizi karşılaştırıyor. Son iki kıtada ise şair milli sanatımızın kaynağı olarak Anadolu'yu göstermektedir. Milli ve manevi değerlerine yabancı, kendi değerlerine hor gözle bakan Batı hayranı münevver ve sanatçılarla aynı yolda yürüme imkanının bulunmadığını savunmaktadır.

Şiirde "çiçek, bahçe, binbir bahar, düz cadde, beyaz kelebek, bizim diyarımız" kelimelerinde istiare sanatı olduğunu görüyoruz. (Bir kelimeyi başka bir kelime yerine kullanmaya istiare denilmektedir.) "Biz, sen, dağda gezen ayaklar, mozaik, kubbe, yeşil çini, zeybek, sülüs yazı, köylü, orkestra" kelimelerinde ad aktarması vardır.(Benzetme gayesi gütmeyen bir sözcüğü başka bir sözcük yerine kullanmaya ad aktarması veya diğer ismiyle mecaz-ı mürsel denir.) "Arkadaş biz bu yolda türküler tuttururken" mısrasında geçen "türkü" sözcüğüyle kinaye yapılmıştır. (Kelimeyi hem gerçek hem de mecaz anlama gelecek şekilde kullanmaya kinaye denir.) "İstirap çekenlerin acıklı nefesleri" ifadesinde tevriye sanatı olduğu görülmektedir. (Bir kelimenin yakın anlamını söyleyip uzak anlamını kastetmeye tevriye denir.) Şiirde imge, çağrışım, sanatlı söyleyişin çokça kullanıldığı görülmektedir. Bundan dolayı şiirin imgesel özellikler açısından iyi düzeyde olduğunu söyleyebiliriz.

Şiirin herhangi bir konuda bilgi veya öğüt verme maksadının olmadığı açıktır. Dolayısıyla şiir yazınsal özerklik açısından da iyi bir şiirdir. Diğer yandan şiirde çocuksuluk veya çocuk adına söyleyiş olmadığı için şiirin çocuğa yönelik açısından iyi düzeyde olduğunu söyleyebiliriz.

Anadolu Uygarlıkları

*“Bir tepe mi önümdeki topraklar,
O ağaçlar altında yemyeşil; cıvı cıvı
Şu karşıki yamaçtadans eden kırlangıçlar
Sanki ezgilerinde gizemli bir efsun var.*

*Gökyüzümde masmavi, bembeyaz ruhlar
Ötesinden geliyor geçmiş yüzyıllarımın
Toprağımın altında yatan tüm uygarlıklar
Tarihten bir sayfadır, dinlersen eğer şu çay...*

*Ben Anadolu'yum, ana dolu, dopdolu
Ben Kültepe'yim, ben Alişar, Alaca,
Bir yanım Efes, Milet; bir adımsa Troya
Ben Anadolu'yum, Anadolu her çağda.*

*Çağları ben açtım, çağlar sustu benimle
Ne uluslar kükredi çökerken ellerimde
Uygarlık denen her şey doğarken beşiğimde
Ben Anadolu'yudum, ben, ana dolu, dopdolu...”*

Günay TULUN

Şiir dördlükler halinde ve serbest ölçüyle yazılmıştır. Şiirde ara arases tekrarlarıyla âhenk sağlanmaya çalışılmıştır. Şiir dikkati çekmek için bir soruyla başlamış fakat devamında baştaki merak ve ilgiyi canlı tutacak unsurlar yerini sıradanlığa

bırakmıştır. Dolayısıyla şiir âhenk bakımından orta düzeyde bir şiirdir. İmgesel özellikler bakımından değerlendirecek olursak şiirde bazı imgelerin kullanıldığını görmekteyiz. “Ruhlar, çay, kükredi, beşik kelimeleri birer simgedir. Ayrıca “*Şu karşiki yamaçta dans eden kırlangıçlar/Sanki ezgilerinde gizemli bir efsun var*” gibi dizeler şiirde görmek istediğimiz tarzda imgesellik ve çağrışım içermektedir. Fakat şiirin genelinde heyecanı devindiren imgeselliğin olmadığı da ortadadır. Dolayısıyla şiir imgesel özellikler açısından orta düzeyde bir şiirdir. Şiirin bazı bölümlerinin belli bir amaçla (Anadolu’nun güzelliklerini anlatmak) yazıldığı ortadadır. Bundan dolayı yazınsal özerkliği de orta seviyede bir şiirdir. Şiir çocuksuluk içermemektedir fakat bazı bölümlerinde çocuk adına düşünme dikkati çekmektedir. Dolayısıyla şiirin çocuğa görelilik olarak da orta seviyede olduğunu söyleyebiliriz.

Geçen Zaman

“Hiç olmazsa unutmamak isterdim.

Eski geceler, sevdiklerimle dolu odalar...

Yalnız bırakmayın beni hatıralar.

Az yanımda kal çocukluğum,

Temiz yürekli uysal çocukluğum...

Ah, ümit dolu gençliğim,

İlk şiirim, ilk arkadaşım, ilk sevgilim...

-Doğduğum ev. Rahatlıyacak içim duysam

Bir tek kapının sesini.

Arıyorum aklımda bir ninni bestesini...

Böyle uzaklaşmayın benden, yaşadığım günler.

Güneş, getir bir bayram sabahını.

Açılın açılın tekrar

Çocuk dizlerimdeki yaralar,

Hepiniz benimsiniz:

Mektebim, sınıflarım, oturduğum sıralar...

Yalnız hatırlamak hatırlamak istiyorum

(...)

Rengine doymadığım o sema,

Ahengine kanmadığım ırmak.

Bırakıp herşeyi nereye gidiyorum?

Neler geçmişti aklımdan, nedendi ağladığın, neydi güldüğün?

Ah, nasıldı yaşamak?"

Ziya Osman SABA

Serbest ölçüyle yazılan şiirde ses tekrarlarından faydalandığını görüyoruz. Şiirde odalar/hatıralar, tekrar/yaralar, ırmak/yaşamak kelimeleriyle kafiyeli bir anlatım göze çarpmakta. Şiirin genelinde kelimelerin uyum içinde kullanıldığını görmekteyiz. Dolayısıyla şiirin âhenk açısından iyi seviyede olduğunu söyleyebiliriz. Çocukluğa özlem temasının işlendiği şiirde şair pek çok imgeden faydalanmıştır. Şiirin genelinde “çocukluğum” kelimesinin kişileştirildiğini görmekteyiz. Yara, doğduğum ev, hatıra kelimeleri birer imgedir. Bundan dolayı şiirin imgesel özellikleri iyi seviyededir diyebiliriz. Şiirde bilgi ya da öğüt verme, konu veya durum aktarma olmadığı için yazınsal özerkliği de iyi seviyededir. Şiirde herhangi bir çocuksuluk veya çocuk adına söyleyişin yer almadığını görmekteyiz. Bundan dolayı şiir çocuğa görelilik açısından iyi düzeyde sayılabilir.

Bursa'da Zaman

“Bursa'da bir eski cami avlusu,

Küçük şadırvanda şakırdayan su;

Orhan zamanından kalma bir duvar...

Onunla bir yaşta ihtiyar çınar

Eliyor dört yana sakın bir günü.

Bir rüyadan arta kalmanın hüznü

İçinde gülüyor bana derinden.

*Yüzlerce çeşmenin serinliğinden
Ovanın yeşili göğün mavisi
Ve mimarîlerin en ilâhisi.*

*Bir zafer müjdesi burda her isim:
Sanki tek bir anda gün, saat, mevsim
Yaşıyor sihrini geçmiş zamanın
Hâlâ bu taşlarda gülen rüyanın.
Güvercin bakışlı sessizlik bile
Çınlıyor bir sonsuz devam vehmiyle.
Gümüşlü bir fecrin zafer aynası,
Muradiye, sabrın acı meyvası,
Ömrünün timsali beyaz Nilüfer,
Türbeler, camiler, eski bahçeler,
Şanlı hikâyesi binlerce erin
Sesi nabzım olmuş hengâmelerin
Nakleder yâdını gelen geçene.
Bu hayâle uyur Bursa her gece,
Her şafak onunla uyanır, güler
Gümüş aydınlıkta serviler, güller
Serin hülyasıyla çeşmelerinin.
Başındayım sanki bir mucizenin,
Su sesi ve kanat şakırtılarından
Billûr bir âvize Bursa'da zaman.
Yeşil türbesini gezdik dün akşam,
Duyduk bir musikî gibi zamandan
Çinilere sinmiş Kur'an sesini.
Fetih günlerinin saf neşesini
Aydınlanmış buldum tebessümünle.
İsterdim bu eski yerde seninle
Başbaşa uyumak son uykumuzu,
Bu hayâl içinde... Ve ufukumuzu*

*Çepçevre kaplasın bu ziya, bu renk,
Havayı dolduran uhrevî âhenk..
Bir ilâh uykusu olur elbette
Ölüm bu tılsımlı ebediyette,
Belki de rüyâsı bu cetlerin,
Beyaz bahçesinde su seslerinin.”*

Ahmet Hamdi TANPINAR

Şiir ilk bakışta bir manzara tasviri intibai uyandırır. Daha ilk mısralardan itibaren şair gözlerini geniş bir perspektif üzerinde dolaştırıyor. Yaşlı bir çınarın dört yanaelediği sakın bir günün aydınlığında her şeyi görüyor:

*Ovanın yeşili, göğün mavisi
Türbeler, camiler, eski bahçeler...*

Bursa’da Zaman şiirinin diğer memleket şiirlerinden öğretici ve ideolojik maksatları bakımından ayrıldığını ifade edebiliriz. “Bursa’da Zaman” şiirinin diğer memleket şiirleri arasındaki fark çok açıktır. Şair, diğer şiirlerinde olduğu gibi Bursa’ya da estetik bir gözle bakıyor. Söylenbilir ki, onu, Bursa üzerinde şiir yazmaya sevk eden neden, bu şehrin bir memleket parçası veya tarihi bir yer olmasından çok güzel oluşudur.

Eseri incelediğimizde şairin esas meselesinin Bursa’dan ziyade şairin diğer yapıtlarında da önemli bir yer teşkil eden “zaman” kavramı olduğunu görürüz. Şiirin adı da bunu ortaya koymaktadır. Yani Bursa şehri zamanı yansıtan bir ayna işlevi görmektedir. Şairin dış aleme bakış tarzı objektif değil subjektiftir diyebiliriz. O diğer eserlerinde olduğu gibi bu eserinde de görünenin içinde görünmeyeni, estetiğinin anahtarını veren kelimeyle söyleyelim, “rüya”yı arar. Bütün şiir bu gözle yazılmıştır.

“Bir rüyadan arta kalmanın hüznü

İçinde gülüyor bana derinden “

mısraları, şairin dış dünyaya bakış açısını gözler önüne sermektedir. Yaşama bakış açısıyla rüyaya önem atfeden şair, dış dünyada kendine has hasretlerine uygun

düşler arar ve bulmaya çalışır. Başka bir deyişle şair, rüyalarını dış dünyaya yansıtmaktadır. Şairin kendisi de Bursa’da bir hayal içinde yaşar.

“Bu hayalde uyur Bursa her gece

Her şafak onunla uyanır güller “(Kaplan, 1999:79).

Eserin ilk bölümünde Bursa’da saklı olan sır ve anlama değinen şair, ikinci bölümde kendi hayatından ve sevdiği kişiden bahsediyor. Birlikte Bursa’yı Yeşil Türbe’yi dolaşıyorlar. Duvarları süsleyen çinilere bakarken asırların derinlerinden gelen Kuran sesini işitir gibiler. Renkler birden sese dönüşmektedir. Bu unsurlar geçmişle günümüz arasında ilişki oluşturan şairin kadının tebessüm halinde olması ile fetih günlerinde duyulan neşe arasında bağ kurmaktadır. Yer ve zaman, mekana ait dekor ile insan arasındaki bu bütünleşme şairde sonsuzluk hissi oluşturuyor. Bu uhrevi ritim; ölümü, tatlı bir rüya görülen mukaddes uykuya dönüştürmektedir.Şehri geniş bir perspektif halinde tasvir eden birinci kısım dar ve kapalı bir mekanda kaybolma arzusunu ifade eden ikinci kısım arasında bir tezat vardır. Dış alem terk edilmiş onun yerini bir ahret havası almıştır.Burada ölümün ve türbenin adeta ebedi bir vuslat demi haline geldiğini görüyoruz (Kaplan, 1999:81).

Şiir 6+5 11’li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Bentlerden oluşan şiir ikişerli mısralar halinde kafiyelenmiştir. Şiirde kullanılan kafiye ve redifler: avlusu/su:-su’lar tam kafiye, duvar/çınar: -ar’lar tam kafiye, günü/hüznü: -nü’ler tam kafiye, derinden/serinliğinden: -den’ler redif, -in’ler tam kafiye, mavisî/ilahîsi: -si’ler redif, i’ler yarım kafiye, isim/mevsim: -im’ler tam kafiye, aynası/meyvası: -sı’lar redif, -a’lar yarım kafiye, nilüfer/bahçeler: -er’ler tam kafiye, güler/güller: -ler’ler zengin kafiye, çeşmelerinin/mucizenin: -nin’ler zengin kafiye, sesini/neşesini: -sini’ler zengin kafiye, uykumuzu/ufkumuzu: -muzu’lar redif, -ku’lar tam kafiye, renk/âhenk: -enk’ler zengin kafiye, elbette/ebediyette: -ette’ler zengin kafiye, cetlerin/seslerinin: -in’ler tam kafiye.

Şiirde mısra sonlarının birbiriyle uyumlu olduğu görülmektedir. Belli bir nizama ve ölçüye göre yazılmış olan şiir âhenk bakımından iyi düzeyde sayılabilir. Şiirde söz sanatlarından olabildiğince faydalandığını görüyoruz. Şiirde “ihtiyar çınar” , “sabrın acı meyvası”, “sesi nabzım olmuş hengamelerin”,”Bu hayale uyur Bursa her gece”, “Billur bir avize Bursa’da zaman” örneklerinde de görülebileceği gibi

kişileştirmelerden ve benzetmelerden faydalanılmıştır. Dini bir mekandaki atmosfer ve huzuru çağrıştıran her türlü imgesel özelliğe yer verildiğini görmekteyiz. Bunu yaparken ses, hayal gücü, nesnelere ve seslerin fonetik uyumu göz önünde bulundurulmuştur. Dolayısıyla imgesel özellikler açısından iyi düzeyde bir şiir olduğunu söyleyebiliriz. Yazınsal özerklik bakımından şiirde konu veya durum anlatma, aktarma endişesinin olmadığını görüyoruz. Şiirde ders verme, öğüt verme vs. gibi maksatlı bir söylemin olmadığı da görülmektedir. Dolayısıyla şiirin yazınsal özerkliği iyi düzeydedir. Çocuksuluk veya çocuk adına söyleyiş barındırmadığı için de çocuğa görelilik açısından iyi bir şiir olduğunu söyleyebiliriz.

Gül'ü İncitme Gönül

*“Çiçeklerle hoş geçin,
Balı incitme gönül.
Bir küçük meyve için
Dalı incitme gönül.*

*Konuşmak bize mahsus,
Olsa da bir güzel süs,
'Ya hayır de, yahut sus.'*
Dili incitme gönül.

*Sevmekten geri kalma,
Yapan ol, yıkan olma,
Sevene diken olma,
Gülü incitme gönül.*

*Başın olsa da yüksek,
Gözün enginde gerek,
Kibirle yürüyerek
Yolu incitme gönül.*

*Mevlâ verince azma,
Geri alınca kızma,
Tüten ocağı bozma,
Külü incitme gönül.*

*Dokunur gayretine,
Karışma hikmetine.
Sahibi hürmetine
Kulu incitme gönül.”*

Bestami YAZGAN

Altı dörtdükten oluşan şiir 7'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. İlk kıtada çapraz olan kafiye örgüsü(abab) diğer kıtalarda düz kafiye örgüsünde(aaab) devam etmiştir. Dördüncü mısralarda yinelemelere yakın sesler tekrar edilerek kıtalar arasında konu ve anlam bütünlüğü sağlanmaya çalışılmıştır. Şiirde kullanılan kafiye ve redifler:

1.kıta:

.....hoş geçin

.....için -çin'ler zengin kafiye

Balı incitme gönül

Dalı incitme gönül -ı incitme gönül redif, -al'lar tam kafiye

2.kıta:

.....mahsus

.....süs

.....sus -s'ler yarım kafiye

3.kıta:

.....kalma

.....olma

.....olma -ma'lar redif, -l'ler yarım kafiye

4.kıta:

.....yüksek

.....gerek

.....yürüyerek -ek'ler tam kafiye

5.kıta:

.....azma

.....kızma

.....bozma -ma'lar redif, -z'ler yarım kafiye

6.kıta:

.....*gayretine*

.....*hikmetine*

.....*hürmetine* -ine'ler redif, -et'ler tam kafiye

Şiirde sık kullanılan ses tekrarlarının, kafiye ve rediflerin bazı kıtalarda ritmi sağlamanın ötesinde sıradanlığa neden olduğu da ortadadır. Dolayısıyla şiirin âhenk açısından orta seviyede olduğunu söyleyebiliriz. Şiirde “çiçek, bal, meyve, dal, dil, gül, yol, tüten ocak, kül” gibi birçok imgenin kullanıldığı göze çarpmaktadır. Ayrıca şiirde söz sanatlarının da kullanıldığı görülmektedir. “Çiçeklerle hoş geçin, Gül’ü incitme gönül, Yolu incitme gönül” gibi dizelerde kişileştirmeler göze çarpmaktadır. Fakat şiirin genelinde heyecanı devindiren çağrışım ve imgelemi görememekteyiz. Bundan dolayı imgesel özellikler bakımından da orta seviyede bir şiir diyebiliriz. Şiirde bir konu veya durum aktarma söz konusu değildir. Fakat şiirin sürekli öğüt verir tarzda seslenmesi, şiirin yazılış amacını ele vermektedir. Dolayısıyla yazınsal özerklik bakımından da orta seviyede bir şiirdir. Şiir 7.sınıf öğrencisinin anlamlandırma düzeyine uygun tarzda, yetişkin bir insanın başkalarına sesleniş uslubuyla yazılmıştır. Bununla birlikte bazı kıtalarında çocuk adına düşünme ve çıkarımlarda bulunma görülmektedir. Bundan dolayı çocuğa görelilik açısından da orta seviyede diyebiliriz.

Özgürlük

*“Eğer kuvvetim yetse benim
Rıhtıma koşarım yalnayak.
Halatlarını bütün gemilerin
Bıçağımla keserim.
Gemiler açılır salınarak,
Ben de artlarından bakarak
Gülerim,
Bütün kuvvetimle bağırarak,
Azat olun gemilerim, azat olun gemilerim!”*

*Eğer kuvvetim yetse benim
Kentın bütün çocuklarını alırım evlerinden
Hepsine kiraz çiçeklerinden
Bir çift kanat takarım.
Çocuklar havalanır uçarak
Ben de artlarından bakarak
Gülerim,
Bütün kuvvetimle bağırarak
Azat olun bebeklerim, azat olun bebeklerim!”*

*Sonra da kendi kendime
Artık işin kalmadı derim,
Çeker arabamı giderim.”*

Cahit KÜLEBİ

Şiiri âhenk bakımından incelediğimizde son mısraların kendi içinde uyum gösterdiğini söyleyebiliriz. Düzenli olmasa da nakarat mantığı sezdirilerek içerik ile ses arasında bir uyum sağlanmaya çalışılmıştır. Şiirin serbest ölçüde yazılmış olması ve düzenli bir kafiye şemasının olmayışı şiirin âhenk açısından orta seviyede

kalmasına neden olmuştur.“Gemiler açılır salınarak, Azat olun gemilerim” mısralarından “gemi”nin kişileştirildiği görülmektedir. Birkaç kişileştirme dışında ne yazık ki imgesel özellik olarak söyleyebileceğimiz herhangi bir öge bulunmamaktadır. Şiirin pek çok mısrası düzyazıya kolaylıkla çevrilebilmektedir. Şiir bir olay yazısından alınmış izlenimi vermektedir. Dolayısıyla imgesel özellikler açısından da orta seviyede diyebileceğimiz bir şiidir. Yazınsal özerklik bakımından şiirin herhangi bir bilgiyi ya da durumu anlatmak için yazılmadığı görülmektedir. Bununla birlikte şiirde bir ders vermek, öğütlemek, bir bilgiyi aşlamak söz konusu değildir fakat bazı bölümlerinde çocuk adına düşünme ya da çocuk adına söyleyişin olduğu da ortadadır. Bundan dolayı yazınsal özerklik açısından da orta seviyede diyebiliriz. Şiirin bazı mısralarında (Ben de artlarından bakarak/Gülerim gibi) çocuksuluk dikkati çekmektedir.Bu nedenle şiir çocuğa görelilik açısından orta seviyededir diyebiliriz.

3.3.4. 7. ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Hangi Manzum Metinler Kullanılmalı?

Bu çalışmada 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında okutulan 7 ve 8.sınıflara ait 4 kitapta toplam 26 şiir incelenmiştir. Yapılan incelemeler neticesinde, incelenen 26 şiirin 15'inin istenilen düzeyde olması, ister istemez ders kitaplarında hangi şiirlerin kullanılması gerektiği sorusunu akıllara getirmektedir. Şüphesiz kullanılan şiirlerin manzum metin kriterlerini olabildiğince sağlaması gerekmektedir. Hem manzum metin kriterlerini sağlayan hem de çocuğun erken yaşlarda gerçek sanat ürünleriyle tanışmasını sağlayacak şiirlerin kullanılması daha uygun olacaktır. Aşağıdaki tabloda yer alan manzum metinler üç alan uzmanı tarafından değerlendirilmiş ve Türkçe ders kitaplarında (7. ve 8. sınıf) kullanılması uygun görülmüştür.

Tablo-5**7.ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Kullanılması Teklif Edilen Manzum Metinler**

S.	Metnin Başlığı/Yazarı	Âhenk	İmgesel Özellikler	Yazınsal Özerklik	Çocuğa Görelilik	Şiir Düzeyi
1	Çocukluğum/Ziya Osman SABA	iyi	İyi	iyi	İyi	iyi
2	Otuz Beş Yaş Şiiri/C. Sıtkı TARANCI	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
3	İstanbul'u Dinliyorum/O.Veli KANIK	İyi	İyi	iyi	İyi	İyi
4	Bir Başka Tepeden/ Y.Kemal BEYATLI	iyi	iyi	iyi	İyi	iyi
5	Gün Eksilmesin Pencereden/C.Sıtkı TARANCI	iyi	iyi	iyi	İyi	iyi
6	Nerdesin/A.Kutsi TECER	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
7	Kar/Ahmet Muhip DRANAS	İyi	İyi	iyi	İyi	İyi
8	Sessiz Gemi/Y.Kemal BEYATLI	iyi	iyi	İyi	iyi	iyi
9	Sakarya/N.Fazıl KISAKÜREK	iyi	iyi	iyi	iyi	iyi
10	Orda Bir Çocuk Burada Ben/Y.Bülent BAKİLER	iyi	iyi	İyi	İyi	iyi
11	Çocukluk/C.Sıtkı TARANCI	iyi	iyi	iyi	iyi	iyi
12	Uzun İnce Bir Yoldayım/A.Veyssel ŞATIROĞLU	iyi	iyi	iyi	iyi	iyi
13	Bayramlar Bayram Ola/A.KARAKOÇ	İyi	İyi	İyi	İyi	iyi
14	Fetih Marşı/A.Nihat ASYA	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
15	Serenad/A.Muhip DRANAS	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
16	İlim İlim Bilmektir/Yunus EMRE	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
17	Gel Gör Beni Aşk Neyledi/Yunus EMRE	İyi	İyi	İyi	İyi	iyi
18	Bu Vatan Kimin/O.Şaik GÖKYAY	İyi	İyi	İyi	İyi	iyi
19	Kara Toprak/A.Veyssel ŞATIROĞLU	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
20	Çoban Çeşmesi/F.N. ÇAMLİBEL	İyi	İyi	İyi	İyi	iyi
21	Kaldırımlar/N.F.KISAKÜREK	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
22	Han Duvarları/F.N. ÇAMLİBEL	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
23	Bakardım Güneş Avuçlarımda/B.AYVAZOĞLU	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
24	Atatürk'ten Son Mektup/H.YAĞCIOĞLU	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
25	Yağmur/N. Genç	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi
26	Sevgilerde/B. NECATİGİL	İyi	İyi	İyi	İyi	İyi

SONUÇ VE ÖNERİLER

“2018-2019 Eğitim ve Öğretim Yılında Okutulacak İlköğretim ve Ortaöğretim Ders Kitapları” listesinde yer alan, 7. ve 8.sınıflara ait Türkçe ders kitaplarına şiir olarak alınan metinler, manzum metin nitelikleri açısından incelenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı ve özel bir yayınevi tarafından yayımlanmış dört adet kitapta yer alan toplam 26 manzum metin “âhenk”, “imgesel özellikler”, “yazınsal özerklik”, “çocuğa görelilik” ölçütleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme neticesinde incelenen manzum metinlerin 15’inin “iyi”, 10’unun “orta”, 1 tanesinin ise “zayıf” düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Yüzdelerle ifadeyle 26 manzum metnin %57,69’u iyi, %38,46’sı orta, %3,84’ünün zayıf düzeydedir. Bu durum kitaplara seçilen manzum metinler konusunda yeterince duyarlı olunmadığının göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Tablo-6

Ders Kitaplarındaki Şiirlerin Manzum Metin Ölçütlerine Göre İnceleme Sonuçları

	DERECE	YÜZDE	ŞİİR SAYISI
İNCELEME SONUÇLARI	İyi (3)	%57,69	15
	Orta (2)	%38,46	10
	Zayıf (1)	%3,84	1
TOPLAM			26

Kitaplardaki manzum metinlerin neredeyse yarısı estetik kaygı taşımayan, şiirin bir sanat olduğu gerçeğinden uzak metinlerdir. Manzum metin nitelikleri olarak sıraladığımız ölçü, kafiyeye, redif gibi unsurların seçilen şiirlerin pek çoğunda olmaması, şiirlerin çoğunluğunun serbest yapıda olması ister istemez öğrencileri serbest yapıda şiirlere yönlendirecektir. Ama şu unutulmamalıdır ki manzum metin

nitelikleri öğretilmeden öğrencilerin serbest yapıda şiirlere yönlendirilmesi Türk edebiyatında şiir türü eserlerin zayıf kalmasına neden olacaktır.

Kafiyeli ve ölçülü manzum metinler hem akılda kalıcı hem de dikkat çekicidir. Türk edebiyatında asırlardır kullanılan, bazı unsurlarının Türk edebiyatı kaynaklı olduğunu bildiğimiz manzum metin nitelikleri, sadece şiirde kullanılan öğeler olmasından ziyade Türk kültürünün de ayrılmaz birer parçasıdır. Kafiye ve ölçü eğitimi görülmeden meydana getirilen eserler zayıf kalmaya mahkumdur. Günümüzde okullarda kafiye ve ölçü eğitimi yeterince verilememektedir. Göz ardı edilen bu niteliklerden dolayı Türk edebiyatında bu son dönemlerde nitelikli eserler görülememektedir.

Okullarda şiir, belirli gün ve haftalarda okunan manzumelere indirgenmiştir. Şiir sanatının okullarda ihmal edildiği ortadadır. Özellikle eğitim sistemindeki ölçme değerlendirme yaklaşımları ve mevcut sınav sistemleri, Türkçe ve edebiyat eğitimine ciddi zararlar vermektedir. Öğretmenler ve öğrenciler şiire harcanan vakti boşa geçen zaman olarak görmekte ve şiir sanatına gereken değeri vermemektedir. Sadece belirli gün ve haftalarda okunması neredeyse şart kabul edilen şiirin öğrencilere sağlayacağı yararlar görmezden gelinmektedir.

Şiirin yararı bir sanat olmasından gelmektedir. Manzum metin niteliklerini bünyesinde barındıran eserlerle öğrencilerin haşır neşir olması, eğitim sistemindeki pek çok problemi de çözecektir. Nitelikli eserler, öğrencilerin benlik gelişimini ve akademik başarısını şüphesiz olumlu yönde etkileyecektir. Sanatın toplumlarda demokratik, yaratıcı ve barışçı bireyler yetişmesine yardımcı olduğu pek çok çalışmayla ortaya konmuş bir gerçektir. Sanat eseri olan şiirin şüphesiz çocuğun hayal dünyasında karşılığı olacaktır. Bu aşamada şiir, çocuğun kendini ifade etmesine, sorumluluk almasına, estetik duyarlılığının gelişmesine ve özellikle özerk benlik gelişimine katkıda bulunarak toplumsal yararlar sağlayacaktır.

2018 Türkçe Öğretim Programında şiire ayrılan yer çok sınırlıdır. Şiirin, programın kazanımlar kısmında sadece “Şiir yazar” ve “Öğrencilerin seviyelerine uygun, edebi

değeri olan Şiirleri ve kısa yazıları türünün özelliğine göre okumaları ve ezberlemeleri sağlanır” kazanımlarıyla geçiŐtirilmesi program yapıcılarında Şiire ve Şiir eğitimine programda daha fazla yer vermesinin gerektiğini göstermektedir.

neriler

- Türkçe ğretim programlarında Şiire daha geniş yer ayrılmalı ve programda manzum metin nitelikleriyle ilgili kazanımlara yer verilmelidir.
- Türkçe ders kitaplarında manzum metin niteliklerine uygun Şiirlere yer verilmeli ve bu niteliklerle ğrencilerin Şiir yazması teşvik edilmelidir.
- Edebiyat ve eğitim fakültelerinin ilgili bölümlerinde, edebiyat bilgi ve kuramlarına daha çok ağırlık verilerek uygulamaya yönelik olarak öğrenciler bilgilendirilmelidir.
- Türkçe ve edebiyat ğretmenlerinin meslek içi çalışma bağlamında Şiir eğitimi seminer veya kurslarına alınarak uygulama hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır.
- Şiir sanatıyla ilgili yapılan bilimsel çalışmalar ve sonuçlarından program yapıcıların, eğitim yöneticilerinin, ğretmen ve ğretmen adaylarının bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Afacan,A. (2013).*Yazınsal Nitelik Açısından İlköğretimde Şiir ve Eğitimi*,doktora tezi.Ankara Üni.Eğitim Bilimleri Ens.,Ankara.
- Akalın, Ş.H. (2011). *TDK Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akbayır, S. (2007). *Cümle ve Metin Bilgisi* (7. Baskı), Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Akgül, A. vd.(2018).*Türkçe 7.Sınıf Ders Kitabı*, Ankara: MEB Yay.
- Akkaya M.(1996).*Divân Şâirlerinin Gazellerinde Harf Tercihleri ve Redif*, İstanbul:İlmi Araştırmalar S.3.
- Aksan D. (1995). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. 2.Baskı, Ankara: Engin Yayıncılık.
- Aksan D. (2004). *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aktaş, Ş. (2013). *Şiir Tahlili “Teori ve Uygulama”*, Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.
- Aktulum, K. (1999). *Metinlerarası ilişkiler*. Ankara: Öteki Yayınevi.
- Akyol, H. (2006). *Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Ayyıldız, M. Birgören, H. (2009). *Edebiyat Bilgi ve Kuramları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Banarlı, N. S. (2005). *Edebiyat Sohbetleri*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.
- Banarlı, N.S. (1983). *Türk Edebiyat Tarihi*.İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Beyatlı, Y. K. (1971). *Edebiyata Dair*. 7. Baskı, İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.
- Coşkun, H. (2009). *Türkçe Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerle İlgili Görüşleri*.International Journal of Language Academy, 4 (4), 355-367.

- Çamlıbel, F.N. (2012). *Han Duvarları*. İstanbul:Yapı Kredi Yayınları.
- Çavuşoğlu, M. (1971).*Necâti Bey Divânının Tahlili*, İstanbul:Milli Eğitim Basımevi.
- Dilçin, C. (2016). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. 9. Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Dilçin, C. (2013). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Genç, İ. (2008).*Edebiyat Bilimi (Kuramlar, Akımlar, Yöntemler)*,İzmir:Kanyılmaz Matbaası.
- Göçer, A.(2016). *Yazma Eğitimi*, Ankara:Pegem Akademi.
- Göktürk, A. (1988). *Okuma Uğraşı*, 3.Baskı, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Günay, D. (2003). *Metin Bilgisi*, İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Güzel, A.,Torun, A.(2005). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Horata O.(1998). “*Necati Bey’den Bâki’ye Döne Döne*”, Bilig Dergisi S.7, Ankara.
- İlaydın, H. (1997).*Türk Edebiyatında Nazım*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- İsen M.(1994).*Acıyı Bal Eylemek: Türk Edebiyatında Mersiye*,Ankara:Akçağ Yay.
- Kabaklı, A. (1966). *Türk Edebiyatı*, Cilt 3, İstanbul: Türkiye Yayınevi.
- Kaplan, M. (1999).*Şiir Tahlilleri 2*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kaplan, M. (2012).*Kültür ve Dil*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kavcar, C. (1987). “*Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 20, 1-2, 261-273.
- Kazan Ş. (2004). “*Divân Şiirinde Önemli Bir Leitmotif: Sühan Redifli Şiirler*”, Çankaya Üniversitesi Journal of Artsand Sciences S.2, Aralık.
- Kaya, B., Avcı, S.(2018). *Türkçe 7.Sınıf Ders Kitabı*,Ankara:Dersdestek Yay.
- Keçik, İ. ve S., L. Uzun (2001). *Türkçe Sözlü ve Yazılı anlatım* (Editör: Canan İleri), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kıbrıs, İ. (2006). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Tekağaç Eylül Yayınları.

- Kılıç, M.E. (2002). *Sufi ve Şiir: Osmanlı Tasavvuf Şiirinin Poetikası*, 9. Baskı, İstanbul: İnsan Yayınları.
- Kır, T.vd.(2018). *Türkçe 7.Sınıf Ders Kitabı*, Ankara:MEB Yay.
- Kurnaz C. (1997). “*Divân Şiirinde Belge Redifler*” *Divân Edebiyatı Yazıları*, Ankara:Akçağ Yay.
- Macit M. (2004).*Divân Şiirinde Âhenk Unsurları*, İstanbul:Kapı Yay.
- MEB (2018).*Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7 ve 8. Sınıflar)*, Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Mete, G.vd.(2018).*Türkçe 8.Sınıf Ders Kitabı*, Ankara:MEB Yay.
- Miles, M.B., Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Mutluay, R. (1972). *100 Soruda Edebiyat Bilgiler*, Ankara:Fono Tesisleri.
- Oğuzkan, A.F. (2001). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oruçoğlu, S. (2003). *İlköğretim II. Kademe Anadil Eğitiminde Lirik Türün İşlevi Üzerinde Bir Araştırma*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Önal, M. (2011). *Edebi Eserde İfade*, Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.
- Özdemir, E. (2004). *Yazınsal Türler*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özünü, Ü. (2001). *Edebiyatta Dil Kullanımları*, İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Pekkaya, M. H. (2007). *Öğrenci Merkezli Türkçe Öğretiminde Çocuk Şiirleri (Yeniden Yapılandırılan Türkçe Öğretimi Programı Uygulamalarına Yönelik Eleştiriler ve Öneriler)*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Rıfat, M. (2007). *Metnin Sesi* (1. Baskı), İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Sakallı, F. (2008). *Türk Şiirinde ‘Redif’ ve Batı Şiirindeki Karşılığı*, Gazi Türkiyat. Güz 2008. Sayı 3.

- Samsakçı, M. (2012). “*Şiir Nesir Olmayan Söz Müdür?*”: *Nazım-Nesir Farkı, Şiirde Nesirleşme ve Mensur Şiirin İmkânı Üzerine*. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. 7 /6.
- Sevük İ. H. (1942). *Edebiyat Bilgileri*, İstanbul: Remzi Kitabevi
- Solmaz, Y. (2005). *Şiir İçten Gelen Bir Şeydir*, Ankara: Kül Sanat Yayıncılık.
- Tanpınar, A. H. (1982). *Edebiyat Üzerine Makaleler* (Hazırlayan: Zeynep Kerman), 7. Baskı, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Tarlan, A.N. (2017). *Edebiyat Meseleleri*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tırlı, M. (2016). *İlköğretim 5.-8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlerin, Öğrencilerin Estetik Gelişimine Katkısı ve Türkçe Öğretim Programına Uygunluğu*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üni. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tuncer, H. (1999). *Edebiyat Araştırma ve İncelemeleri*, İzmir: Akademi Kitabevi.
- TDK.(2011). *Büyük Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Veli, O. (2010). *Bütün Şiirleri*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Yardımcı, M. (2011). *Yazılı Anlatım İlkeleri*, Ankara: Ürün Yayınları.

EKLER

EK-1: İNCELEME KAPSAMINA ALINAN TÜRKÇE DERS KİTAPLARI

Kitabın Adı	Hazırlayanlar	Yayınevi	Yayın Tarihi
Türkçe 7.Sınıf Ders Kitabı	Ahmet AKGÜL Nurcihan DEMİRER Ebubekir GÜRCAN Duygu KARADAŞ İlkay KARAHAN Ali UYSAL	MEB	2018
Türkçe 7.Sınıf Ders Kitabı	Tolga KIR Emine KIRMAN Seda YAĞIZ	MEB	2018
Türkçe 7.Sınıf Ders Kitabı	Burçak KAYA Serkan AVCI	DERSESTEK	2018
Türkçe 8.Sınıf Ders Kitabı	Dr.Gülşah METE Mahmut KARAASLAN Yeşim KAYA Şahin OZAN Derya ÖZDEMİR	MEB	2018

EK-2: ŞİİR DEĞERLENDİRME FORMU

Şiir Adı – Şair Adı	Ahenk	İmgesel Özellikler	Yazımsal Özerklik	Çocuğa Görelilik
Kardeşim/Aşık Veysel Şatıroğlu	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Vatan Destanı/Halit Fahri Ozansoy	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Türkiye'm, anayurdum, sebebim, çarem/Yavuz Bülent Bakiler	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Bu Sabah Hava Berrak/Cahit Sıtkı Tarancı	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
İstanbul/Ziya Osman Saba	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Bir Dünya Düşünürüm/Çoşkun Ertepinar	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Korku/Bahtiyar Vahapzade	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Atatürk'ü Gördüm Düşümde/Abdullah Rıza Ergüven	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Kitaplarla Kurulan Dostluk/Çoşkun Ertepinar	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Sevgi Kurtaracak Bizi/Mehmet SALİHOĞLU	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Rüzgar/Cahit KÜLEBİ	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Bayrak/ARİF Nihat ASYA	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Mustafa Kemal'in Kağnısı/Fazıl Hüsnü DAĞLARCA	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Harman Yerinde/Rakım ÇALAPALA	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Vaktini Boş Geçirme/Rakım ÇALAPALA	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Hastahane/Aşık Veysel ŞATIROĞLU	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Ay Şairi/Aytül AKAL	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Kara Tren/Özhan EREN	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
O Geliyor/Celal Sahir EROZAN	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Gurbet/Necip Fazıl KISAKÜREK	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf
Sanat/Faruk Nafiz ÇAMLİBEL	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf	☐ ☐ ☐ İyi Orta Zayıf

Anadolu Uygarlıkları/Günay TULUN	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Geçen Zaman/Ziya Osman SABA	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Bursa'da Zaman/A.H.TANPINAR	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Gülü İncitme Gönül/Bestami YAZGAN	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Özgürlük/Cahit KÜLEBİ	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Küfe/Mehmet Akif ERSOY	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Kaldırımlar/Necip Fazıl KISAKÜREK	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Han Duvarları/Faruk Nafiz ÇAMLİBEL	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Bakardım Güneş Avuçlarımda/Beşir AYVAZOĞLU	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Çocukluğum/Ziya Osman SABA	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Otuz Beş Yaş Şiiri/Cahit S. TARANCI	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
İstanbul'u Dinliyorum/O.Veli KANIK	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Bir Başka Tepeden/Y.Kemal BEYATLI	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Masal/O.Veli KANIK	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Deniz Hasreti/Ömer Bedrettin UŞAKLI	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Gün Olur/O.Veli KANIK	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Gün Eksilmesin Pencereyden/C.Sıtkı TARANCI	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Bingöl Çobanları/Kemalettin KAMU	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Nerdesin/A.Kutsi TECER	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Kar/Ahmet Muhip DRANAS	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Hakim Beğ/Abdurrahim KARAKOÇ	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Şermin'den/Tevfik FİKRET	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Sessiz Gemi/Y.Kemal BEYATLI	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Merdiven/Ahmet HAŞİM	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf

Ne İçindeyim Zamanın/A. Hamdi TANPINAR	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Sakarya/N.F.Kısakürek	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Orda Bir Çocuk Burda Ben/Y.B.Bakiler	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Hürriyete Övgü/Necati Cumalı	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Atatürk'ten Son Mektup/Halim Yağcıoğlu	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Güneş Delisi/Necati Cumalı	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Çocukluk/C.S.Tarancı	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Uzun İnce Bir Yoldayım/A.V.Şatıroğlu	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Can Yücel/Ağaçları Kesmeyin	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Yalnızlık Paylaşılmaz/Özdemir Asaf	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Zulmü Alkışlayamam/M.A.Ersoy	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Yağmur/Nurullah Genç	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Bir Gece Ansızın Gelebilirim/Ü.Y.Oğuzcan	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Bayramlar Bayram Ola/A.Karakoç	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Utansın/N.F.Kısakürek	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Beşikten Mezara Kadar/F.N.Çamlıbel	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Fetih Marşı/A.N.Asya	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Serenad/A.M.Dranas	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Orda Bir Köy Var Uzakta/A.K.Tecer	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Sevgilerde/Behçet Necatigil	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Çok Güzel Şey/M.C.Anday	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Ziller Çalacak/Z.Ö.Defne	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Veda Busesi/Orhan Seyfi Orhon	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Yağmur Kaçağı/Atilla İlhan	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf

Cazgır/Attila İlhan	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
İlim İlim Bilmektir/Yunus Emre	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Üryan Geldim Yine Üryan Giderim/Karacaoğlan	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Gel Gör Beni Aşk Neyledi/Yunus Emre	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Bir Kez Gönül Yıktın İse/Yunus Emre	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Bu Vatan Kimin/Orhan Şaik Gökay	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Kara Toprak/Aşık Veysel Şatıroğlu	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf
Çoban Çeşmesi/F.N.Çamlıbel	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf	İyi Orta Zayıf

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, SOYADI: Murat TOPAL

Doğum Tarihi ve Yeri: 1987/ Tomarza-KAYSERİ

Eğitim Durumu

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
[Yüksek Lisans]	NHBVÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü	-
[Lisans]	Niğde Ömer Halis Demir ÜNİ.Eğit.Fak. Türkçe Öğret.	2008
[Lise]	Melikgazi Şeker Lisesi	2003

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar: (Kurum Adı, Görev, Yıl)

Kayseri/Sarız Kuşçu Ortaokulu, Türkçe Öğretmeni, 2009-2012

Kayseri/Melikgazi Sema Yazar Ortaokulu, Türkçe Öğretmeni, 2012-halen

İletişim

Yazışma Adresi: Sema Yazar Ortaokulu Melikgazi/KAYSERİ

E-Posta Adresi: murattopal1987@hotmail.com